

Sammanställning utfall mot budget per bolag 2018

Resultatrapport (mnkr)	Sthlm Vatten AB			Sthlm Avfall AB			Koncernen		
	Utfall	Budget	Diff	Utfall	Budget	Diff	Utfall	Budget	Diff
	2018	2018		2018	2018		2018	2018	
Taxebaserade intäkter	1 240	1 199	41	607	598	9	1 847	1 797	50
Övriga intäkter	392	337	56	26	23	3	418	359	59
Summa externa intäkter	1 632	1 536	97	633	620	13	2 264	2 156	109
Aktiverat arbete	102	99	3	0	0	0	105	99	6
Summa intäkter	1 734	1 635	99	633	620	12	2 369	2 255	115
Varor/Material/Kemikalier	-72	-78	6	-7	-5	-2	-79	-83	4
Entreprenadkostnader	-166	-127	-39	-431	-440	9	-597	-567	-30
Energikostnader	-116	-122	6	-1	-1	0	-116	-123	6
Skadestånd	-17	-15	-2	0	0	0	-17	-15	-2
Konsultarvoden	-63	-67	4	-10	-8	-2	-73	-75	2
Personalkostnader	-414	-454	39	-31	-32	1	-445	-485	40
Övriga externa kostnader	-403	-360	-43	-27	-28	1	-429	-389	-40
Summa externa kostnader	-1 251	-1 222	-29	-506	-513	7	-1 756	-1 736	-21
Resultat efter externa kostnader	482	412	70	126	107	19	613	519	94
Netto koncerninterna poster	68	66	3	-67	-65	-2	0	1	0
Resultat före avskrivningar och finansnetto	551	478	73	59	42	17	613	520	93
Avskrivningar	-355	-329	-26	-12	-10	-2	-367	-339	-28
Finansnetto	-91	-115	25	-2	-3	1	-94	-118	24
Resultat efter finansnetto	105	34	71	45	29	16	152	63	89

Investeringar (mnkr)	Sthlm Vatten AB			Sthlm Avfall AB			Koncernen		
	Utfall	Budget	Diff	Utfall	Budget	Diff	Utfall	Budget	Diff
	2018	2018		2018	2018		2018	2018	
Vattenproduktion	202	201	1			0	202	201	1
Ledningsnät - befintligt nät	422	400	22			0	422	400	22
Ledningsnät - exploateringsområden	628	698	-70			0	628	698	-70
Avloppsrening	290	306	-16			0	290	306	-16
Avfall			0	22	61	-39	22	61	-39
Övriga investeringar	16	23	-7			0	16	23	-7
Summa exkl uppdragsinvesteringar och SFA	1 558	1 627	-69	22	61	-39	1 580	1 688	-108
Uppdragsinvesteringar	15	44	-29			0	15	44	-29
Summa exkl SFA	1 573	1 671	-98	22	61	-39	1 595	1 732	-137
SFA	517	574	-57			0	517	574	-57
Summa inkl SFA	2 090	2 245	-155	22	61	-39	2 112	2 306	-194

ÅRSREDOVISNING

2018-01-01--2018-12-31

för

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Årsredovisningen omfattar:	Sida
Förvaltningsberättelse	2
Resultaträkning	7
Balansräkning	8
Rapport över förändring i eget kapital	10
Kassaflödesanalys	11
Noter	12

Stockholm Vatten AB
556210-6855

ÅRSREDOVISNING FÖR STOCKHOLM VATTEN AB

Styrelsen och verkställande direktören för Stockholm Vatten AB avger härmed årsredovisning för räkenskapsåret 2018-01-01--2018-12-31.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Ägarförhållanden

Stockholm Vatten AB ägs till 98% av Stockholm Vatten och Avfall AB, 556969-3111 och till 2% av Huddinge kommun. I koncernen Stockholm Vatten och Avfall ingår även Stockholm Avfall AB.

Verksamhetens art och inriktning

Stockholm Vatten AB är ett kommunalt bolag inom Stockholms Stad som ansvarar för vattenförsörjning och omhändertagande av avloppsvatten i Stockholm och Huddinge. Likaså äger och sköter bolaget ledningsnäten för vatten och avlopp i dessa kommuner. Stockholm Vatten AB levererar även dricksvatten till tolv grannkommuner och tar emot avloppsvatten från åtta kommuner. Dricksvattnet kommer från Mälaren och en reservvattentäkt finns vid Bornsjön utanför Norsborg.

I verksamheten ingår även vattenvård och sjörestaurering inom Stockholm och Huddinge och i samarbete med andra berörda kommuner. Särskilda kontrollprogram finns för Mälaren, Saltsjön och innerskärgrården.

Stockholm Vatten AB har sitt säte i Stockholm och huvudkontoret ligger i Norra Ulvsunda. Förutom huvudkontoret och några mindre kontor på andra ställen har bolaget två vattenverk (på Lovö och i Norsborg), två avloppsreningsverk (i Bromma och Henriksdal), en jordbruksanläggning vid Bornsjön och ett informationscenter i Hammarby Sjöstad.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Den första juli infördes en ny dagvattentaxa, med en ny beräkningsmodell. Hushållens taxa berörs inte i någon större omfattning, de största höjningarna blir för abonnenter med hög andel hårdjord yta eller allmän platsmark.

I början av sommaren slöts ett avtal med Stockholms Hamnar i syfte att minska belastningen av skadligt svavelväte i avloppsvattnet från färjor som trafikerar Östersjön och att möta arbetsmiljöverkets skärpta föreskrifter gällande svavelväte i slutna utrymmen. När färjorna lägger till vid hamn tömmer de sina septitankar som innehåller höga halter av svavelväte vilket orsakar stora problem med frätskador på ledningar, pumpstationer och reningsverk. Avtalet innebär skärpta krav på det avloppsvatten Stockholms Hamnar släpper till det allmänna avloppsledningsnätet, med högre kostnader vid överträdelser av gränsvärdena.

Stockholm Vatten AB
556210-6855Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA)

Processen för omhändertagandet av avloppsvatten står inför stora utmaningar i framtiden. Förutom en ökande befolkning och klimatförändringar kommer skärpta reningskrav från nya EU-direktiv och nya villkor. För att klara detta pågår projekt Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA). Projektet innebär att Henriksdals reningsverk byggs om med ny reningsteknik och högre kapacitet för att klara dubbel belastning. En ny tunnel kommer att byggas från Bromma till Henriksdal, när den är slutförd kan Bromma reningsverk läggas ner. Projektet beräknas vara klart år 2029.

I december 2017 godkände Mark- och miljödomstolen ansökan om utbyggnad av avloppsreningen i Stockholm. Detta innebär klartecken för att utöka verksamheten vid Henriksdals reningsverk, att bygga tunneln mellan Bromma och Sickla och att lägga ner Bromma reningsverk. Domen anger också de villkor som gäller för att driva reningsverket och avloppsledningsnätet. Domen överklagades av flera sakägare och Naturvårdsverket, Miljööverdomstolen beslutade att inte ge prövningstillstånd till sakägarna när det gäller byggandet av tunneln men däremot till Naturvårdsverkets yrkande på ett tak för fosforutsläpp. Beslutet innebär att planeringen av bygget av tunneln nu kan gå vidare enligt plan, med start tidigast i juni 2019. Prövningen av fosforutsläppen kommer inte att ha någon påverkan på tidplanen, det är en process som kan löpa parallellt med bygget.

Stockholms Framtida Vattenförsörjning (SFV)

Fram till år 2050 väntas antalet anslutna till Stockholm Vatten och Avfalls dricksvattennät öka från dagens 1,5 miljoner till cirka 2,15 miljoner. Dagens produktionskapacitet räcker inte för denna befolkningsökning, varför den måste byggas ut med drygt 40 procent för att vattenproduktionen ska fortsätta att vara robust och säker. Detta kommer att bli ett av bolagets större framtida projekt och planeringen för utbyggnaden är redan påbörjad. Åtgärder behöver ske i såväl vattenverk som i huvudvattenledningsnät och reservoarer. Bolaget har under 2018 gjort en kartläggning med en analys av nuvarande och framtida kapacitet utifrån målet i den regionala vattenförsörjningsplanen. Under våren och sommaren gjordes också en kartläggning av dimensioneringen av anläggningarna utifrån normaldygn och i händelse av kris.

Begränsningar i avdrag för koncernintern räntor

Riksdagen beslutade i slutet av år 2012 om ytterligare begränsningar för avdrag för koncernintern räntor i huvudsyfte att förhindra kapitalflykt till utlandet med skatteplanering. Skatteverket har tillämpat det nya regelverket från och med år 2014 och för inkomståren 2014-2015 fattat ett slutligt omprövningsbeslut som innebär att en begränsad del av räntekostnaderna anses vara avdragsgilla. Stockholms stad och koncernen Stockholms Stadshus AB har sedan beslutet sökt besked hur stadens bolag ska förhålla sig till Skatteverkets tolkningar.

Stockholm Vatten AB har yrkat att koncernintern räntekostnader är avdragsgilla i lämnad deklaration som avser inkomståret 2014. Skatteverket har i december 2016 fattat ett slutligt omprövningsbeslut för inkomståret 2014. Beslutet innebär att en begränsad del av räntekostnaderna anses vara avdragsgilla. Stockholm Vatten AB har reserverat kostnad för 2014 för utökad skattekostnad till följd av Skatteverkets beslut. År 2015 och 2016 hade bolaget inga räntekostnader då koncernlån och räntekostnader låg i moderbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB.

För bokslut 2017 och 2018 har Stockholm Vatten AB reserverat kostnader för utökade skattekostnader genom en bedömning av hur den princip som Skatteverket tidigare använt påverkar inkomståren.

Vad avser Skatteverkets omprövningsbeslut för inkomståren 2014-2015 vill Stockholm Vatten AB få en rättslig prövning av dessa och besluten har därför överklagats. Då förvaltningsrättens dom under sommaren 2018 var i linje med Skatteverkets beslut har bolaget överklagat besluten och förvaltningsrättens dom till Kammarrätten.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Utveckling av verksamhet, ställning och resultat

(MSEK)	2018	2017	2016	2015	2014
Nettoomsättning	1 699	1 531	469	446	394
Rörelseresultat	195	642	55	38	46
Resultat e. finansiella poster	104	538	54	38	46
Balansomslutning	14 468	12 565	9 697	8 772	201
Soliditet ⁽¹⁾	6,3%	6,7% ⁽²⁾	1,8% ⁽²⁾	1,5% ⁽²⁾	65,5%
Medelantal anställda	529	499	101	87	74

⁽¹⁾ Justerat eget kapital / Balansomslutning. Med justerat eget kapital avses eget kapital + obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatteskuld.

⁽²⁾ Minskningen av soliditeten beror på att den finansiella koncernskulden numera inte nettoredovisas utan bruttoredovisas. Balansomslutningen blir därför högre varför soliditeten minskar. Ökningen år 2017 beror på fusion mellan Stockholm Vatten AB och Stockholm Vatten VA AB.

Andra viktiga förhållanden

VA-verksamheten i företaget är ett legalt monopol och verksamheten bedrivs i enlighet med lagen om allmänna vattentjänster (2006:412).

Förväntad framtida utveckling

Stockholm Vatten AB:s framtida utveckling är nära knutet till Stockholms stads utveckling. En växande stad medför ökade krav på verksamheten för att säkerställa vattenförsörjning och omhändertagande av avlopp med god kvalitet och med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Verksamheten är till sin art mycket långsiktig och vid planeringen av den framtida verksamheten beaktas både förväntad utveckling i staden och förväntade skärpta miljökrav.

Forskning och utveckling

Stockholm Vatten AB deltar i forsknings- och utvecklingsprojekt inom områden med anknytning till vattenförsörjning och vattenrening men bedriver ingen egen forskningsverksamhet.

Finansiella instrument

I Stockholms stad samordnar och ansvarar Finansavdelningen för all upplåning för Stockholms stad och koncernen Stockholms Stadshus AB inom kommunkoncernen.

Hållbarhet

Stockholm Vatten AB arbetar med en rad frågor inom hållbarhetsområdet, de utgör en väsentlig del av vår strategiska plan och våra bolagsmål. Några av de viktigaste punkterna är följande:

- * Säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet i området.
- * Arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshantering utan att miljöbelastningen ökar.
- * Långsiktigt minska vår klimatpåverkan och vårt energibehov.
- * Arbeta förebyggande med att förhindra översvämningar i byggnader vid häftiga skyfall. Bolaget ska tillämpa och vidareutveckla stadens skyfallsmodell.
- * Genomföra åtgärder som syftar till att god vattenstatus kan uppnås och upprätthållas i Stockholms sjöar och vattendrag enligt Stockholms stads handlingsplan för god vattenstatus. Bolaget ska ha en expertroll i genomförandet av stadens dagvattenstrategi.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Mer om detta återfinns i bolagets hållbarhetsrapport. Där redovisas de områden som ingår i årsredovisningslagens krav, t ex personal, sociala förhållanden och miljö, men vi har också utgått från GRI Standards (Global Reporting Initiative). Som ett led i detta ingår en intressent- och väsentlighetsanalys med kartläggning av bolagets viktigaste intressenter och hållbarhetsfrågor och hur bolaget arbetar med dessa. Hållbarhetsrapporten har upprättats av moderbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB, den är upprättad som en separat rapport och är gemensam för hela koncernen. Se mer under not 25.

Tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken

Stockholm Vatten AB:s verksamhet är beroende av den tillståndspliktiga verksamhet som bedrivs i anläggningar och de tillstånd som begränsar uttag och reglering av råvatten.

Bolagets miljöpåverkan omfattar vattenmiljön i Stockholmsområdet, Mälaren och skärgården. Hantering av avloppsslam med fokus på fosforåtervinning är en nyckelfråga.

Miljöförvaltningarna i Botkyrka, Ekerö, Stockholm och Huddinge är tillsynsmyndigheter för respektive anläggning och Länsstyrelsen för recipienten, det vill säga de vattenområden där utsläpp av renat avlopp sker.

Vatten

Stockholm Vatten AB:s verksamheter vid vattenverken i Norsborg och Lovö är från och med 2002 anmälningspliktiga till miljöförvaltningarna i Botkyrka- respektive Ekerö kommun.

Bolagets uttag av råvatten ur och reglering av Mälaren och Bornsjön är fastställda i vattendomar. De reglerar vilka mängder som får tas ut vid respektive vattenverk och hur intagsledningar med mera skall vara anlagda.

Avloppsrening

Stockholm Vatten AB har ett samlat tillstånd i dom från Miljödomstolen år 2000 "till utsläppande av avloppsvatten i Saltsjön från tätbebyggelse, som är ansluten till Henriksdals, Bromma och Louddens avloppsreningsverk". Tillståndet som gäller tills vidare anger tillåtna mängder och halter och avser även vissa utsläpp till luft samt buller. Stockholm Vatten AB skall genom aktiva insatser gentemot industrier och samhället i övrigt verka för att tillförseln av ämnen som kan skada reningsprocesserna i avloppsreningsverken eller negativt påverka slamkvaliteten eller recipienten kontinuerligt minskas.

Miljötillståndets utsläppsvillkor för fosfor överskreds under kvartal två. Det sammanlagda värdet blev 0,42 mg/l för kvartalet, gränsvärdet är 0,3 mg/l. Under övriga kvartal klarades gränsvärdet. Utsläppsökningen berodde på höga vattenflöden i samband med snösmältning och regn under några dygn samtidigt som reningsverket i Henriksdal hade begränsad kapacitet då delar stängts av för ombyggnad i samband med SFA-projektet. På årsbasis är riktvärdet för utsläpp av fosfor 50 ton per år, något som verksamheten klarat. Tillsynsmyndigheten är underrättad och bolaget har haft en kontinuerlig kommunikation med dem under året.

Stockholm Vatten AB har tillstånd från Länsstyrelsen för ett mellanlager för avvattnat avloppsslam. Det är beläget i Valsta, Haninge kommun. Miljöförvaltningen i Haninge kommun är tillsynsmyndighet. Tillståndet avser lagrade mängder och anger att lakvatten skall tas omhand för rening. Tillståndet gäller tills vidare.

Avloppsslammet innehåller näringsämnen som bör återanvändas för att sluta kretsloppet och förhindra övergödning. Genom ett långsiktigt och systematiskt arbete att minska oönskade ämnen vid källan är nu allt slam som produceras på reningsverken vid Henriksdal och Bromma certifierat för jordbruksanvändning. Sedan våren 2010 används slammet från Bromma på åkermark i Mälardalen.

Förutom tillstånd kopplade till genomförande av planerade åtgärder för Stockholms framtida avloppsrening ska inga övriga väsentliga nu gällande tillstånd förnyas under det kommande räkenskapsåret.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Förslag till vinstdisposition (kronor)	Not	
Till årsstämman förfogande står följande vinstmedel		
Balanserat resultat		665 265 709
Årets resultat		71 523 042
		<u>736 788 751</u>
Styrelsen föreslår att	21	
till aktieägarna utdelas		1 852 000
i ny räkning balanseras		734 936 751
		<u>736 788 751</u>

Utdelningen per aktie blir 1 852 kr.

Styrelsens yttrande över den föreslagna vinstutdelningen

Föreslagen utdelning utgörs av den genomsnittliga statslåneräntan 2018 plus 1 procentenhet (totalt 1,48%) på aktieägartillskott och aktiekapital. Beloppet inkluderar minoritetsägaren Huddinge kommun som enligt aktieägaravtalet har rätt till samma avkastning på satsat kapital som majoritetsägaren Stockholms Stadshus AB.

Ställning i övrigt

Styrelsen har övervägt alla övrigt kända förhållanden som kan ha betydelse för bolagets ekonomiska ställning och som inte beaktats inom ramen för ovan anförda. Därvid har ingen omständighet framkommit som gör att den föreslagna utdelningen inte framstår som försvarlig eller strider mot ABL §17 kap 3.

Beträffande moderbolagets och koncernens resultat och ställning i övrigt hänvisas till nedanstående resultat- och balansräkningar, kassaflödesanalys samt tilläggsupplysningar. Alla belopp uttrycks i tusentals kronor där ej annat anges.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

RESULTATRÄKNING

(Tkr)

	Not	2018-01-01 2018-12-31	2017-01-01 2017-12-31
Rörelsens intäkter			
Nettoomsättning	3,4	1 699 128	1 531 456
Aktiverat arbete för egen räkning		101 510	94 014
		1 800 638	1 625 470
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-188 521	-190 659
Övriga externa kostnader	5	-648 565	-561 207
Personalkostnader	6	-415 059	-388 840
Avskrivningar och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		-353 865	-310 126
		194 628	174 638
Rörelseresultat			
Resultat från avyttring av materiella och immateriella anläggningstillgångar			
Avyttring av materiella och immateriella anl. tillgångar		-207	467 672
		194 421	642 310
Resultat från finansiella investeringar			
Ränteintäkter och liknande intäkter		453	-813
Ränteintäkter från koncernföretag		339	282
Räntekostnader och liknande kostnader		14 233	11 337
Räntekostnader till koncernföretag		-105 513	-115 115
		103 933	538 001
Resultat efter finansiella poster			
Resultat före skatt			
Skatt på årets resultat	7	-31 852	-19 397
Skatt på tidigare års resultat		-558	0
		71 523	518 604
ÅRETS RESULTAT			

Stockholm Vatten AB
556210-6855

BALANSRÄKNING

(Tkr)

	Not	2018-12-31	2017-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för datorprogram och liknande	8	37 717	53 526
		37 717	53 526
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader	9	1 528 389	1 352 847
Mark och markanläggningar	10	420 158	400 848
Maskiner och andra tekniska anläggningar	11	6 536 257	5 648 760
Inventarier, verktyg och installationer	12	343 867	352 294
Pågående nyanläggningar	13	4 685 383	4 008 555
		13 514 054	11 763 304
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	14	0	0
Andelar i intresseföretag	15	40	40
Uppskjuten skattefordran	16	97 925	121 748
		97 965	121 788
Summa anläggningstillgångar		13 649 736	11 938 618
Omsättningstillgångar			
Varulager m m			
Färdiga varor och handelsvaror		36 354	39 385
		36 354	39 385
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		404 077	338 869
Fordringar hos koncernföretag		219 605	158 145
Övriga fordringar		96 349	54 556
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	17	61 805	35 287
		781 836	586 857
Kassa och bank		6	14
Summa omsättningstillgångar		818 196	626 256
SUMMA TILLGÅNGAR		14 467 932	12 564 874

Stockholm Vatten AB
556210-6855

BALANSRÄKNING

(Tkr)

	Not	2018-12-31	2017-12-31
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital (1.250.000 aktier)		125 000	125 000
Reservfond		20	20
		125 020	125 020
<i>Fritt eget kapital</i>			
Balanserad vinst eller förlust		605 266	88 551
Aktieägartillskott		60 000	60 000
Årets resultat		71 523	518 604
		736 789	667 155
Summa eget kapital		861 809	792 175
Obeskattade reserver		60 199	60 199
Avsättningar	18		
Avsättningar för pensioner		3 266	4 561
		3 266	4 561
Långfristiga skulder			
Förutbetalda anläggningsbidrag och liknande poster		1 515 771	1 276 816
		1 515 771	1 276 816
Kortfristiga skulder			
Finansiella skulder till Stockholms stad	19	11 362 739	9 661 438
Leverantörsskulder		364 576	332 843
Skulder till koncernföretag		71 093	166 098
Aktuell skatteskuld		9 718	3 974
Övriga kortfristiga skulder		17 559	9 114
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	20	201 202	257 656
		12 026 887	10 431 123
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		14 467 932	12 564 874

Stockholm Vatten AB
556210-6855

RAPPORT ÖVER FÖRÄNDRING I EGET KAPITAL

(Tkr)

	<i>Bundet eget kapital</i>		<i>Fritt eget kapital</i>		Summa eget kapital
	Aktie- kapital	Reserv- fond	Balanserad vinst eller förlust	Årets resultat	
Ingående balans per 1 januari 2017	100	20	131 249	44 345	175 714
Disposition av föregående års resultat			44 345	-44 345	0
Årets resultat				518 604	518 604
Förändringar i redovisade värden på tillgångar och skulder:					
Fusion med Stockholm Vatten VA AB			-84 117		-84 117
Fondemission	124 900				124 900
Summa värdeförändringar	124 900	0	0	-84 117	0
Transaktioner med ägare:					
Utdelning till ägare			-2 926		-2 926
Aktieägartillskott			60 000		60 000
Summa transaktioner med aktieägare	0	0	0	57 074	57 074
Utgående balans per 31 december 2017	125 000	20	148 551	518 604	792 175

Aktiekapital 1.000 aktier å kvotvärde 100 kronor.

	<i>Bundet eget kapital</i>		<i>Fritt eget kapital</i>		Summa eget kapital
	Aktie- kapital	Reserv- fond	Balanserad vinst eller förlust	Årets resultat	
Ingående balans per 1 januari 2018	125 000	20	148 551	518 604	792 175
Disposition av föregående års resultat			518 604	-518 604	0
Årets resultat				71 523	71 523
Transaktioner med ägare:					
Utdelning till ägare			-1 889		-1 889
Summa transaktioner med aktieägare	0	0	-1 889	0	-1 889
Utgående balans per 31 december 2018	125 000	20	665 266	71 523	861 809

Aktiekapital: 1.000 aktier å kvotvärde 125.000 kronor.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

KASSAFLÖDESANALYS

(Tkr)

	Not	2018-01-01 2018-12-31	2017-01-01 2017-12-31
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansnetto		103 933	538 001
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet:			
Avskrivningar		353 865	310 126
Förändring semesterlöneskuld		-190	246
Förändring avsättningar		-1 295	187
Realisationsresultat försäljning anläggningstillgångar		206	-467 672
Uppskjuten skatt		23 433	18 404
Betald inkomstskatt		-26 276	-2 765
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		453 676	396 527
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Förändring av varulager		3 031	-7 854
Förändring av kortfristiga fordringar		-194 979	9 485 227
Förändring av rörelseskulder		127 866	-9 385 898
Kassaflöde från den löpande verksamheten		389 594	488 002
Investeringsverksamheten			
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		-2 506	-8 852
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-2 087 294	-1 491 865
Infusionerade medel från Stockholm Vatten VA		0	-9 430 702
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		786	772 241
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-2 089 014	-10 159 178
Finansieringsverksamheten			
Utbetald utdelning		-1 889	-2 926
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-1 889	-2 926
Årets kassaflöde		-1 701 309	-9 674 102
Likvida medel vid årets början		-9 661 424	12 678
Likvida medel vid årets slut		-11 362 733	-9 661 424

De likvida medlen ingår i Stockholms stads koncernkonto och klassificeras i balansräkningen som kortfristig finansiell skuld till koncernföretag.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 1 Allmän information

Stockholm Vatten AB med organisationsnummer 556210-6855 är ett aktiebolag registrerat i Sverige med säte i Stockholm.

Stockholm Vatten AB svarar för vattenförsörjning och tar hand om avloppsvatten i Stockholm och Huddinge. Bolaget äger och sköter ledningsnäten för vatten och avlopp i Stockholm och Huddinge. I verksamheten ingår även vattenvård och sjörestaurering inom Stockholm och Huddinge och i samarbete med andra berörda kommuner.

Moderföretag i den största koncernen som Stockholm Vatten AB är dotterföretag till är Stockholms Stadshus AB, org.nr. 556415-1727, med säte i Stockholm.

Not 2 Redovisningsprinciper och värderingsprinciper

Företaget tillämpar Årsredovisningslagen (1995:1554) och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 *Årsredovisning och koncernredovisning* ("K3").

Intäkter

Intäkter redovisas till det verkliga värdet av den ersättning som erhållits eller kommer att erhållas, med avdrag för mervärdesskatt, rabatter, returer och liknande avdrag.

Stockholm Vatten ABs intäkter utgörs huvudsakligen av VA-intäkter i enlighet med fastställda taxor. Prissättning för försäljning av företagets produkter och tjänster som regleras i lagen om allmänna vattentjänster sker med hänsyn till självkostnadsprincipen.

Leasingavtal

Ett finansiellt leasingavtal är ett avtal enligt vilket de ekonomiska risker och fördelar som förknippas med ägandet av en tillgång i allt väsentligt överförs från leasegivaren till leasetagaren. Övriga leasingavtal klassificeras som operationella leasingavtal. Samtliga leasingavtal redovisas enligt reglerna för operationell leasing.

Leasetagare

Leasingavgifter vid operationella leasingavtal kostnadsförs linjärt över leasingperioden, såvida inte ett annat systematiskt sätt bättre återspeglar användarens ekonomiska nytta över tiden.

Låneutgifter

Låneutgifter avseende lånat kapital som kan hänföras till inköp, konstruktion eller produktion av en tillgång som tar betydande tid att färdigställa innan den kan användas eller säljs inräknas i tillgångens anskaffningsvärde tills den tidpunkt då tillgången är färdigställd för dess avsedda användning eller försäljning. Övriga låneutgifter redovisas i resultaträkningen i den period de uppkommer.

Ersättning till anställda

Ersättningar till anställda i form av löner, betald semester, betald sjukfrånvaro m m samt pensioner redovisas i takt med intjänandet. Beträffande pensioner och andra ersättningar efter avslutad anställning klassificeras dessa som avgiftsbestämda eller förmånsbestämda pensionsplaner.

Avgiftsbestämda planer

För avgiftsbestämda planer betalar företaget fastställda avgifter till en separat oberoende juridisk enhet och har ingen förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Företagets resultat belastas för kostnader i takt med att förmånerna intjänas vilket normalt sammanfaller med tidpunkten för när premier erläggs.

Förmånsbestämda planer

Vid förmånsbestämda pensionsplaner står företaget i allt väsentligt riskerna för att ersättningarna kommer att kosta mer än förväntat och att avkastningen på relaterade tillgångar kommer att avvika från förväntningarna. Företaget redovisar förmånsbestämda pensionsplaner i enlighet med K3:s förenklingsregler. De förmånsbestämda planer som finns innebär att pensionspremier betalas till St Erik Livförsäkring. Dessa redovisas som avgiftsbestämda pensionsplaner.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Koncernbidrag

Erhållna och lämnade koncernbidrag redovisas som bokslutsdisposition i resultaträkningen.

Inkomstskatter

Skattekostnaden utgörs av summan av aktuell skatt och uppskjuten skatt.

Aktuell skatt

Aktuell skatt beräknas på det skattepliktiga resultatet för perioden. Skattepliktigt resultat skiljer sig från det redovisade resultatet i resultaträkningen då det har justerats för ej skattepliktiga intäkter och ej avdragsgilla kostnader samt för intäkter och kostnader som är skattepliktiga eller avdragsgilla i andra perioder. Aktuell skatteskuld beräknas enligt de skattesatser som gäller per balansdagen.

Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt redovisas på temporära skillnader mellan det redovisade värdet på tillgångar och skulder i de finansiella rapporterna och det skattemässiga värdet som används vid beräkning av skattepliktigt resultat. Uppskjuten skatt redovisas enligt den skattemässiga balansräkningsmetoden. Uppskjutna skatteskulder redovisas för i princip alla skattepliktiga temporära skillnader, och uppskjutna skattefordringar redovisas i princip för alla avdragsgilla temporära skillnader i den omfattning det är sannolikt att beloppen kan utnyttjas mot framtida skattepliktiga överskott. Obeskattade reserver redovisas inklusive uppskjuten skatteskuld.

Det redovisade värdet på uppskjutna skattefordringar omprövas varje balansdag och reduceras till den del det inte längre är sannolikt att tillräckliga skattepliktiga resultat kommer att finnas tillgängliga för att utnyttjas, helt eller delvis, mot den uppskjutna skattefordran.

Värderingen av uppskjuten skatt baseras på hur företaget, per balansdagen, förväntar sig att återvinna det redovisade värdet för motsvarande tillgång eller reglera det redovisade värdet för motsvarande skuld. Uppskjuten skatt beräknas baserat på de skattesatser och skatteregler som har beslutats före balansdagen.

Aktuell och uppskjuten skatt för perioden

Aktuell och uppskjuten skatt redovisas som en kostnad eller intäkt i resultaträkningen, utom när skatten är hänförlig till transaktioner som redovisats direkt mot eget kapital. I sådana fall ska även skatten redovisas direkt mot eget kapital.

Immateriella tillgångar

Anskaffning genom separata förvärv

Immateriella tillgångar som förvärvats separat redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella ackumulerade nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt över tillgångens uppskattade nyttjandeperiod. Bedömda nyttjandeperioder och avskrivningsmetoder omprövas om det finns en indikation på att dessa har förändrats jämfört med uppskattningen vid föregående balansdag. Effekten av eventuella ändringar i uppskattningar och bedömningar redovisas framåttriktat. Avskrivning påbörjas när tillgången kan användas.

Borttagande från balansräkningen

En immateriell anläggningstillgång tas bort från balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller när inte några framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller utrangering/avyttring av tillgången. Den vinst eller förlust som uppkommer när en immateriell anläggningstillgång tas bort från balansräkningen är skillnaden mellan vad som eventuellt erhålls, efter avdrag för direkta försäljningskostnader, och tillgångens redovisade värde. Detta redovisas i resultaträkningen som en övrig rörelseintäkt eller övrig rörelsekostnad.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar.

Anskaffningsvärdet består av inköpspriset och utgifter som är direkt hänförliga till förvärvet för att bringa den på plats och i skick att användas. Tillkommande utgifter inkluderas endast i tillgången eller redovisas som en separat tillgång, när det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar som är förknippade med posten kommer att tillfalla företaget och att anskaffningsvärdet för densamma kan mätas på ett tillförlitligt sätt. Alla övriga kostnader för reparationer och underhåll samt tillkommande utgifter redovisas i resultaträkningen i den period då de uppkommer.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Då skillnaden i förbrukningen av en materiell anläggningstillgångs betydande komponenter bedöms vara väsentlig, delas tillgången upp på dessa komponenter.

Avskrivningar på materiella anläggningstillgångar kostnadsförs så att tillgångens anskaffningsvärde, eventuellt minskat med beräknat restvärde vid nyttjandeperiodens slut, skrivs av linjärt över dess bedömda nyttjandeperiod. Om en tillgång har delats upp på olika komponenter skrivs respektive komponent av separat över dess nyttjandeperiod. Avskrivning påbörjas när den materiella anläggningstillgången kan tas i bruk. Materiella anläggningstillgångars nyttjandeperioder uppskattas i koncernen till:

Byggnader:	
Stomme	100 år
Tak	40 år
Fasad	40 år
Fönster	50 år
Bassäng	100 år
Rötkammare	25 år
Tunnel	100 år
Byggnadsinventarier	
Ventilation och styr	30 år
EI	50 år
Hissar	40 år
Markanläggning	20 år
Ledningsnät	50 år
Maskiner och andra tekniska anläggningar:	10-30 år
Immateriella tillgångar	5-10 år
Datautrustning	5 år
Fordon	3-5 år
Personbilar	3 år
Inventarier	5 år
Verktyg	5 år

Nyttjandeperioden för mark är obegränsad och därför skrivs mark inte av.

Bedömda nyttjandeperioder och avskrivningsmetoder omprövas om det finns indikationer på att förväntad förbrukning har förändrats väsentligt jämfört med uppskattningen vid föregående balansdag. Då företaget ändrar bedömning av nyttjandeperioder, omprövas även tillgångens eventuella restvärde. Effekten av dessa ändringar redovisas framåtriktat.

Borttagande från balansräkningen

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort från balansräkningen vid utrangering eller avyttring, eller när inte några framtida ekonomiska fördelar väntas från användning eller utrangering/avyttring av tillgången eller komponenten. Den vinst eller förlust som uppkommer när en materiell anläggningstillgång eller en komponent tas bort från balansräkningen är skillnaden mellan vad som eventuellt erhålls, efter avdrag för direkta försäljningskostnader, och tillgångens redovisade värde. Den realisationsvinst eller realisationsförlust som uppkommer när en materiell anläggningstillgång eller en komponent tas bort från balansräkningen redovisas i resultaträkningen som en övrig rörelseintäkt eller övrig rörelsekostnad.

Nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar och immateriella tillgångar

Vid varje balansdag analyserar företaget de redovisade värdena för materiella anläggningstillgångar och immateriella tillgångar för att fastställa om det finns någon indikation på att dessa tillgångar har minskat i värde. Om så är fallet, beräknas tillgångens återvinningsvärde för att kunna fastställa värdet av en eventuell nedskrivning. Där det inte är möjligt att beräkna återvinningsvärdet för en enskild tillgång, beräknas återvinningsvärdet för den kassagenererande enhet till vilken tillgången hör.

Återvinningsvärdet är det högsta av verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader och nyttjandevärdet. Verkligt värde med avdrag för försäljningskostnader är det pris som företaget beräknar kunna erhålla vid en försäljning mellan kunniga, av varandra oberoende parter, och som har ett intresse av att transaktionen genomförs, med avdrag för sådana kostnader som är direkt hänförliga till försäljningen. Vid beräkning av nyttjandevärde diskonteras uppskattat framtida kassaflöde till nuvärde med en diskonteringsränta före skatt som återspeglar aktuell marknadsbedömning av pengars tidsvärde och de risker som förknippas med tillgången. För att beräkna de framtida kassaflödena har företaget använt budget och prognoser för de kommande fem åren.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Om återvinningsvärdet för en tillgång (eller kassagenererande enhet) fastställs till ett lägre värde än det redovisade värdet, skrivs det redovisade värdet på tillgången (eller den kassagenererande enheten) ned till återvinningsvärdet. En nedskrivning har omedelbart kostnadsföras i resultaträkningen.

Vid varje balansdag gör företaget en bedömning om den tidigare nedskrivningen inte längre är motiverad. Om så är fallet återförs nedskrivningen delvis eller helt. Då en nedskrivning återförs, ökar tillgångens (den kassagenererande enhetens) redovisade värde. Det redovisade värdet efter återföring av nedskrivning får inte överskrida det redovisade värde som skulle fastställts om ingen nedskrivning gjorts av tillgången (den kassagenererande enheten) under tidigare år. En återföring av en nedskrivning redovisas direkt i resultaträkningen.

Andelar i intresseföretag

Andelar i intresseföretag redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för eventuella nedskrivningar. Utdelning från andelar i intresseföretag redovisas som intäkt i resultaträkningen.

Varulager

Varulager värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet på balansdagen. Anskaffningsvärdet beräknas genom tillämpning av först-in-först-ut-metoden (FIFU). Nettoförsäljningsvärde är försäljningsvärdet efter avdrag för beräknade kostnader som direkt kan hänföras till försäljningstransaktionen.

I anskaffningsvärdet ingår utgifter för inköp, tillverkning samt andra utgifter för att bringa varorna till deras aktuella plats och skick. I anskaffningsvärdet för en egentillverkad tillgång ingår, utöver sådana kostnader som direkt kan hänföras till produktionen av tillgången, en skälig andel av indirekta tillverkningskostnader.

Likvida medel

Likvida medel inkluderar kassamedel och disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut samt andra kortfristiga likvida placeringar som lätt kan omvandlas till kontanter och är föremål för en obetydlig risk för värdefluktuationer. För att klassificeras som likvida medel får löptiden inte överskrida tre månader från tidpunkten för förvärvet.

Avsättningar

Avsättningar redovisas när företaget har en befintlig förpliktelse (legal eller informell) som en följd av en inträffad händelse, det är sannolikt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

En avsättning omprövas varje balansdag och justeras så att den återspeglar den bästa uppskattningen av det belopp som krävs för att reglera den befintliga förpliktelsen på balansdagen, med hänsyn tagen till risker och osäkerheter förknippade med förpliktelsen.

Där en del av eller hela det belopp som krävs för att reglera en avsättning förväntas bli ersatt av en tredje part, ska gottgörelsen särredovisas som en tillgång i balansräkningen när det är så gott som säkert att den kommer att erhållas om företaget reglerar förpliktelsen och beloppet kan beräknas tillförlitligt.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen visar företagets förändringar av företagets likvida medel under räkenskapsåret. Kassaflödesanalysen har upprättats enligt den indirekta metoden. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- och utbetalningar.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 3 Rörelsens intäkter

	2018	2017
Vatten- och avloppsavgifter	1 359 415	1 244 652
Anläggningsavgifter och liknande poster	74 266	52 779
Summa VA-intäkter	1 433 681	1 297 431
Övriga intäkter	265 447	234 025
Nettoomsättning	1 699 128	1 531 456

Not 4 Uppgift om inköp och försäljning inom samma koncern

	2018	2017
Inköp	5,5%	5,2%
Försäljning	17,6%	17,1%

Not 5 Uppllysning om ersättning till revisorn

	2018	2017
Ernst & Young AB		
revisionsuppdrag	902	1 098
skatterådgivning	113	347
övriga tjänster	325	8
Summa	1 340	1 453

Med revisionsuppdrag avses revisorns ersättning för den lagstadgade revisionen. Arbetet innefattar granskningen av årsredovisningen och bokföringen, styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt arvode för revisionsrådgivning som lämnats i samband med revisionsuppdraget.

Not 6 Personal

Medeltalet anställda	2018	2017
Kvinnor	167	159
Män	362	340
Totalt	529	499
	2018-12-31	2017-12-31

Fördelning ledande befattningshavare per balansdagen

Styrelse:		
Kvinnor	5	3
Män	5	7
Totalt	10	10
Företagets ledning inkl VD:		
Kvinnor	5	5
Män	5	5
Totalt	10	10

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Löner, andra ersättningar m m	2018		2017	
	Löner och andra ersättningar	Soc kostn (varav pensionskostnader)	Löner och andra ersättningar	Soc kostn (varav pensionskostnader)
	269 609	126 837 (34 026)	250 854	122 172 (35 402)
Totalt	269 609	126 837 (34 026)	250 854	122 172 (35 402)

Löner och andra ersättningar fördelade mellan styrelseledamöter och anställda	2018		2017	
	Styrelse och VD (varav tantiem och dylikt)	Övriga anställda	Styrelse och VD (varav tantiem och dylikt)	Övriga anställda
	2 329	267 280	3 107	247 747
Totalt	2 329	267 280	3 107	247 747

Pensioner

Av moderbolagets pensionskostnader avser 1 448 Tkr (1 491 Tkr) gruppen styrelse och VD. Företagets utestående pensionsförpliktelse till dessa uppgår till 1 150 Tkr (2 445 Tkr)

För avgiftsbestämda planer betalar företaget fastställda avgifter till en separat oberoende juridisk enhet och har ingen förpliktelse att betala ytterligare avgifter. Företagets resultat belastas för kostnader i takt med att förmånerna intjänas vilket normalt sammanfaller med tidpunkten för när premier erläggs.

Not 7 Skatt på årets resultat

	2018	2017
Aktuell skatt	-8 587	-992
Uppskjuten skatt	-23 823	-18 405
Skatt på årets resultat	-32 410	-19 397

Avstämning årets skattekostnad

	2018	2017
Redovisat resultat före skatt	103 933	538 002
Skatt beräknad med skattesats 22 %	-22 865	-118 360
Skatteeffekt av ej avdragsgilla kostnader	-2 392	-9 391
Skatteeffekt av koncernmässig reavinst	0	-11 538
Skatteeffekt försäljning och köp av fastighet	0	118 635
Uppskjuten skatt hänförlig till temporära skillnader	-390	2 249
Skatteeffekt av ej skattepliktiga intäkter	3 433	1
Skatteeffekt av förändringar i skattesats	-1 051	0
Skatt ränteavdrag innevarande år	-8 587	-1 596
Justering aktuell skatt tidigare perioder	-558	603
Skatteeffekt av lämnat koncernbidrag	0	0
Summa	-32 410	-19 397
Årets redovisade skattekostnad	-32 410	-19 397

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 8 Balanserade utgifter för datorprogram och liknande

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående anskaffningsvärden Stockholm Vatten AB	192 256	72 161
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	111 244
Inköp/omklassificeringar	2 506	8 851
Försäljningar/utrangeringar	-34 036	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	160 726	192 256
Ingående avskrivningar Stockholm Vatten AB	-128 110	-52 198
Försäljningar/utrangeringar	33 111	0
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	-58 915
Årets avskrivningar enligt plan	-17 390	-16 997
Utgående ackumulerade avskrivningar	-112 389	-128 110
Ingående nedskrivningar	-10 620	-10 620
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-10 620	-10 620
Utgående planenligt restvärde	37 717	53 526

Not 9 Byggnader

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående anskaffningsvärden Stockholm Vatten AB	2 577 428	1 199
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	2 701 986
Inköp/omklassificeringar	234 552	159 751
Försäljningar/utrangeringar	-817	-285 508
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	2 811 163	2 577 428
Ingående avskrivningar Stockholm Vatten AB	-1 219 474	-50
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	-1 313 484
Försäljningar/utrangeringar	817	150 213
Omklassificeringar	0	-66
Årets avskrivningar enligt plan	-59 009	-56 087
Utgående ackumulerade avskrivningar	-1 277 666	-1 219 474
Ingående nedskrivningar	-5 107	-5 107
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-5 107	-5 107
Utgående planenligt restvärde	1 528 390	1 352 847

Not 10 Mark och markanläggningar

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående anskaffningsvärde Stockholm Vatten AB	449 813	0
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	591 494
Inköp/omklassificeringar	25 211	7 938
Försäljningar/utrangeringar	-247	-149 619
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	474 777	449 813
Ingående avskrivningar enligt plan Stockholm Vatten AB	-48 965	0
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	-44 218
Försäljningar/utrangeringar	247	319
Årets avskrivningar enligt plan	-5 902	-5 066
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	-54 620	-48 965
Utgående planenligt restvärde	420 157	400 848

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 11 Maskiner och andra tekniska anläggningar

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående anskaffningsvärde Stockholm Vatten AB	8 395 505	0
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	8 017 259
Inköp/omklassificeringar	1 097 128	431 639
Försäljningar/utrangeringar	-5 983	-53 393
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	9 486 650	8 395 505
Ingående avskrivningar enligt plan Stockholm Vatten AB	-2 746 745	0
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	-2 611 740
Försäljningar/utrangeringar/omklassificeringar	5 983	35 778
Omklassificeringar	0	132
Årets avskrivningar enligt plan	-209 631	-170 915
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	-2 950 393	-2 746 745
Utgående planenligt restvärde	6 536 257	5 648 760

Not 12 Inventarier, verktyg och installationer

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående anskaffningsvärde Stockholm Vatten AB	988 824	5 999
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	972 928
Inköp/omklassificeringar	53 574	27 682
Försäljningar/utrangeringar	-5 931	-17 785
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 036 467	988 824
Ingående avskrivningar enligt plan Stockholm Vatten AB	-636 530	-3 885
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	-586 945
Försäljningar/utrangeringar	5 863	15 427
Omklassificeringar	0	-66
Årets avskrivningar enligt plan	-61 933	-61 061
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	-692 600	-636 530
Utgående planenligt restvärde	343 867	352 294

Not 13 Pågående nyanläggningar

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående redovisat värde Stockholm Vatten AB	4 008 555	17 366
Fusion (IB från Stockholm Vatten VA AB)	0	3 126 333
Inköp	2 089 799	1 500 722
Omklassificeringar	-1 412 971	-635 866
Utgående redovisat värde	4 685 383	4 008 555

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 14 Andelar i koncernföretag

	2018-12-31	2017-12-31
Ingående anskaffningsvärde	0	187 428
Fusion	0	-187 428
Lämnat koncernbidrag	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	0	0
Utgående redovisat värde	0	0

Not 15 Andelar i intresseföretag

Koncernen Företagets namn	Kapital- andel	Antal andelar	Bokfört värde	
			2018-12-31	2017-12-31
SYVAB	33%	40	5 567	4 525
Summa			5 567	4 525

Företagets namn	Org.nr	Säte	Resultatandel	
			2018	2017
SYVAB	556050-5728	Stockholm	1 042	167
			1 042	167

Not 16 Uppskjuten skattefordran

	2018-12-31	2017-12-31
Uppskjuten skattefordran		
Outnyttjade underskottsavdrag	97 925	121 407
Pensionsavsättning	0	341
Summa uppskjuten skattefordran	97 925	121 748
Uppskjuten skatteskuld		
Överavskrivningar	0	0
Summa uppskjuten skatteskuld	0	0

Uppskjutna skattefordringar värderas till högst det belopp som sannolikt kommer att återvinnas baserat på innevarande och framtida skattepliktiga resultat. Företaget har outnyttjade underskottsavdrag uppgående till 475 364 (553 400) Tkr.

Underskottet har i 2018 års bokslut räknats om till ny skattesats; från 22% till 20,6%.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 17 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2018-12-31	2017-12-31
Upplupna VA-intäkter	25 235	14 203
Upplupna intäkter för rågas och el	2 421	4 426
Förutbetalda hyreskostnader	2 247	7 140
Förutbetalda behandlingskostnader	16 650	0
Övriga poster	15 252	9 518
Summa	61 805	35 287

Not 18 Avsättningar

	Avsättning för pension	Övrig avsättning	Summa
2017-12-31			
Vid årets början	2 333	0	2 333
Tillkommande avsättningar under året	265	3 875	4 140
Belopp som tagits i anspråk	-153	-1 759	-1 912
Återföring av outnyttjade belopp	0	0	0
Vid årets slut	2 445	2 116	4 561
2018-12-31			
Vid årets början	2 445	2 116	4 561
Tillkommande avsättningar	469	0	469
Belopp som tagits i anspråk	-1 764	0	-1 764
Återföring av outnyttjade belopp	0	0	0
Vid årets slut	1 150	2 116	3 266

Avsättning för pension avser premiebestämd chefspension. Övriga avsättningar avser avtalade avgångspensioner.

Not 19 Finansiella skulder till koncernföretag

Företagets utnyttjade checkräkningskredit uppgår till 11 362 739 Tkr (9 661 438 Tkr). Limit avseende checkräkningskredit uppgår till 11 400 000 (11 400 000) Tkr.

Not 20 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2018-12-31	2017-12-31
Upplupna semesterlöner	23 467	23 657
Upplupna sociala avgifter	0	6 696
Upplupna skadestånd	24 391	25 014
Förutbetalda anläggningsavgifter och liknande poster	43 792	39 558
Övriga poster	109 552	162 731
Summa	201 202	257 656

Upplupna sociala avgifter har under 2019 klassificerats om till kortfristig skuld.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 21 Disposition av vinst eller förlust

2018-12-31

Förslag till disposition av företagets vinst eller förlust

Styrelsen föreslår att fritt eget kapital, kronor 736 788 751 (667 154 709) disponeras enligt följande:

	2018	2017
Utdelas till aktieägarna	1 852 000	1 889 000
Balanseras i ny räkning	734 936 751	665 265 709
Summa	736 788 751	667 154 709

Not 22 Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser

2018-12-31 **2017-12-31**

Ställda säkerheter	Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	Inga	Inga

Not 23 Koncernuppgifter

Företaget är helägt dotterföretag till Stockholm Vatten och Avfall AB, org.nr 556969-3111 med säte i Stockholm. Moderföretaget Stockholm Vatten och Avfall AB upprättar koncernredovisning. Moderföretag i den största koncernen som Stockholm Vatten och Avfall AB är dotterföretag till är Stockholms Stadshus AB, org.nr. 556415-1727, med säte i Stockholm.

Stockholm Vatten AB
556210-6855

Not 24 Väsentliga händelser efter balansdagen

Det har inte skett några väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång.

Not 25 Hållbarhetsrapport

I enlighet med ÅRL 6 kap 11§ har moderbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB (556969-3111), med säte i Stockholm, valt att upprätta den lagstadgade hållbarhetsrapporten avskild från årsredovisningen. Hållbarhetsrapporten har överlämnats till revisorerna samtidigt som årsredovisningen. Den finns tillgänglig på vår hemsida www.svoa.se.

Stockholm den 14 mars 2019

Mats Lindqvist
Styrelsens ordförande

Emilia Bjurgren
Vice ordförande

Sonny Sundelin
Tf verkställande direktör

Susanne Wicklund

Ellinor Rindevall

Tobias Johansson

Inga Osbjer

Lars Svärd

Mikael Valdorson

Kennet Bergh

Maria Antonsson

Min revisionsberättelse har avgivits den

Fredric Hävrén
Auktoriserad revisor

A photograph of a swan standing on a shore covered in fallen autumn leaves. The swan is in the foreground, facing right. In the background, there is a large body of water, a bridge with a prominent arch, and a distant building with a spire under a clear sky.

Stockholm Vatten och Avfall
Hållbarhetsredovisning 2018

STOCKHOLM
VATTEN
OCH AVFALL

A close-up photograph of several green leaves with prominent vein structures. Several clear water droplets of varying sizes are scattered across the surface of the leaves, reflecting light. The background is dark, making the green leaves and white text stand out.

Tillsammans för världens mest hållbara stad

Innehåll

- 4 VD har ordet
- 5 Om Stockholm Vatten och Avfall
- 11 Styrning
- 13 Våra viktigaste hållbarhetsfrågor
- 14 Social hållbarhet
- 21 Ekologisk hållbarhet
- 33 Ekonomisk hållbarhet
- 39 Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
- 40 Om hållbarhetsredovisningen
- 43 Redovisning och indikatorer
- 50 GRI-appendix
- 54 Noter

Läs om matavfall på sidan 29

VD har ordet

Stockholm Vatten och Avfall är Sveriges största vatten- och avfallskoncern. Vår verksamhet berör alla stockholmare varje dag. Vi har över en miljon kunder som vi levererar våra tjänster till. Vi har hållbarhetsfokus i såväl våra långsiktiga strategiska planer som i det dagliga arbetet, då vår verksamhet är viktig för både nuvarande och kommande generationer. I arbetet med att nå vår vision "Tillsammans för världens mest hållbara stad" öppnar vi för samarbeten och ger stockholmarna förutsättningar och kunskap att medverka till en bättre miljö.

Alla våra verksamheter påverkas av att Stockholm växer. Vi behöver bygga ut vattenverk och infrastruktur för vattendistribution, ledningsnät och avloppsreningsverk för att rusta för fler stockholmare och ett klimat i förändring. Och vi behöver hitta nya lösningar för att öka mängden avfall som går till återvinning och återbruk.

Vi har identifierat ett antal hållbarhetsområden som mest prioriterade inom vår verksamhet. Ett av områdena är utsläpp till vatten, där vi har stor påverkan genom våra utsläpp av renat avloppsvatten till Saltjön. Ett annat fokusområde är energi. Vi är en av Stockholms största användare av el, samtidigt som vi producerar nästan sju gånger mer energi än vi förbrukar. Vår strävan är att minska vår energianvändning och ersätta fossila bränslen med förnyelsebara.

2018 har varit ett händelserikt år för Stockholm Vatten och Avfall. Vårt stora projekt Stockholms framtida avloppsrening är inne i ett intensivt skede med att modernisera Henriksdals avloppsreningsverk. Det program som kallas Stockholms framtida vattenförsörjning, med mål att trygga leveransen och öka produktionskapaciteten av dricksvatten, har fått ett utredningsbeslut i styrelsen. Vi har under året förberett oss för att överta huvudmannaskap för stationära sopsugar under 2019. Tillsammans med Trafikkontoret har vi tagit fram ett avtal som innebär att vi tar över ansvaret för stora delar av stadens dagvattenhantering.

”

Vi följer hela tiden vår omvärld för att se hur den påverkar oss och våra prioriteringar när det gäller hållbarhet.

Under 2019 kommer vi att införa ett ramverk för antikorrupsionsarbete för att minimera risken för korruption i vår verksamhet. Ett annat fokusområde är etik och moral, och en uppförandekod ska införas som beskriver hur vi förväntas agera som medarbetare. För att förbättra våra rutiner inom upphandlingsområdet ska vi ta fram ett ramverk för att säkerställa sociala krav i leverantörsledet.

Vi följer hela tiden vår omvärld för att se hur den påverkar oss och våra prioriteringar när det gäller hållbarhet. Exempelvis kemikalier, mikroplaster och återvinning av plast kommer att bli allt viktigare framöver. Att klimatet förändras kommer medföra att vi behöver anpassa våra system och anläggningar för de nya förutsättningarna, men också arbeta för att minska vår påverkan på klimatet. Vi kommer därför att genomföra en analys som ska ligga till grund för vilka åtgärder vi måste vidta. Vi ska även arbeta för att öka vår biogasproduktion.

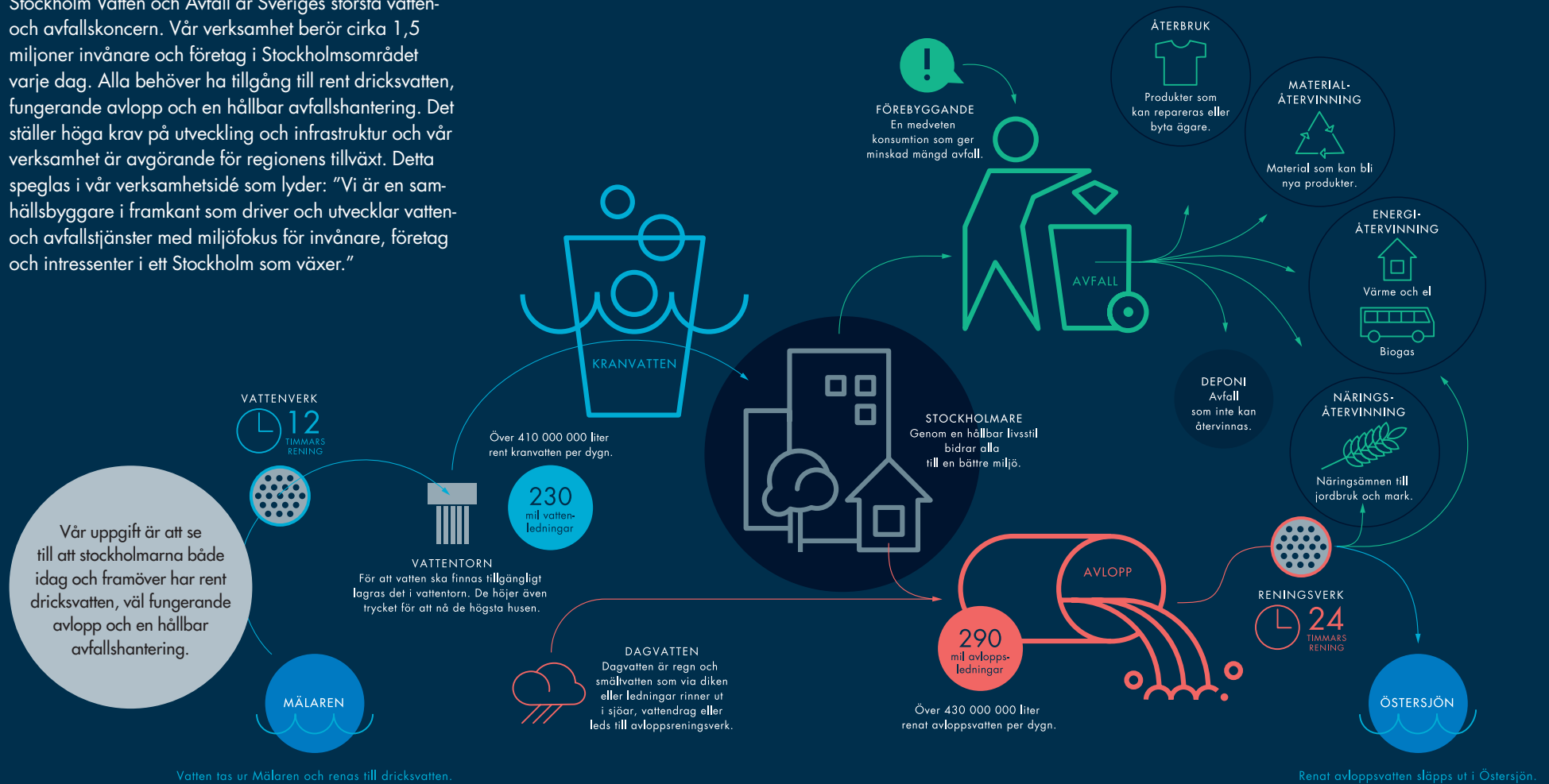
I vår hållbarhetsredovisning presenterar vi vår verksamhet, vår vision och våra mål, vilka framtidens utmaningar är, vilka som är våra viktigaste hållbarhetsfrågor och hur vi arbetar. Fokus ligger främst på miljö och sociala frågor. För en ekonomisk redogörelse, utöver det som redovisas i denna rapport, hänvisar vi till vår årsredovisning.

Sonny Sundelin, tf VD

Vi är Sveriges ledande vatten- och avfallsbolag

Stockholm Vatten och Avfall är Sveriges största vatten- och avfallskoncern. Vår verksamhet berör cirka 1,5 miljoner invånare och företag i Stockholmsområdet varje dag. Alla behöver ha tillgång till rent dricksvatten, fungerande avlopp och en hållbar avfallshantering. Det ställer höga krav på utveckling och infrastruktur och vår verksamhet är avgörande för regionens tillväxt. Detta speglas i vår verksamhetsidé som lyder: "Vi är en samhällsbyggare i framkant som driver och utvecklar vatten- och avfallstjänster med miljöfokus för invånare, företag och intressenter i ett Stockholm som växer."

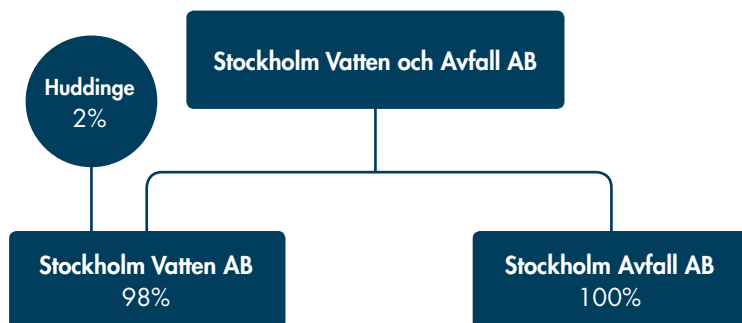
Verksamhet och affärsmodell

Vi ägs av Stockholms stad och Huddinge kommun

Stockholm Vatten och Avfall är en kommunal koncern som ägs av Stockholms Stadshus AB och består av moderbolaget Stockholm Vatten och Avfall AB och dotterbolagen Stockholm Vatten AB och Stockholm Avfall AB. Stockholm Vatten och Avfall AB äger till 100 procent Stockholm Avfall AB och till 98 procent Stockholm Vatten AB. Resterande två procent ägs av Huddinge kommun.

Samtliga bolag finns i Stockholm och huvudkontoret ligger i Ulvsunda. Förutom huvudkontoret och några mindre kontor har bolaget två vattenverk (på Lovö och i Norsborg), två avloppsreningsverk (i Bromma och Henriksdal), ett informationscenter i Hammarby Sjöstad och en jordbruksanläggning vid Bornsjön. Vid Bornsjön ligger även

Ägarstruktur

Våra viktigaste intressenter ställer krav på att vi bedriver en hållbar verksamhet så att vi medverkar till att göra Stockholm till en av världens mest hållbara städer.

Bornsjöverket som renar Bornsjön från fosfor under sensommaren och som under resterande delen av året även bidrar till vattenproduktionen vid Norsborg.

Syftet med Stockholm Vatten och Avfalls verksamhet är att tillhandahålla vatten-, avlopps- och avfallstjänster till invånarna i Stockholm. Våra viktigaste intressenter ställer krav på att vi bedriver en hållbar verksamhet så att vi medverkar till att göra Stockholm till en av världens mest hållbara städer. Våra intäkter kommer huvudsakligen från vatten- och avfallstaxor och våra utgifter ska vara nödvändiga för att bedriva verksamheten.

Stockholm Vatten AB ansvarar för vatten och avlopp

Stockholm Vatten AB levererar dricksvatten och renar avloppsvatten till verksamhets- och privatkunder i Stockholms stad, Huddinge kommun och ett antal grannkommuner. Vi äger och sköter ledningsnäten för vatten och avlopp, pumpstationer och vattenreservoarer i Stockholm och Huddinge. Mer än två tredjedelar av våra kunder är privatkunder, men det är näringsidkarna som står för den största delen av intäkterna.

I vårt uppdrag ingår också att skydda vattenmiljön och restaurera våra sjöar. Förutom detta bedriver vi affärsverksamhet som inte ingår i vårt huvuduppdrag. Ett exempel är att vi upplåter vissa av våra anläggningar till mobilantenner och får hyresintäkter för detta. Vi är involverade i en rad bygg- och exploateringsprojekt och i de fall vi själva inte har de resurser som behövs upphandlar vi leverantörer som utför arbete och projektledning.

1 500 000
människor får varje
dag gott och rent
kranvatten från oss

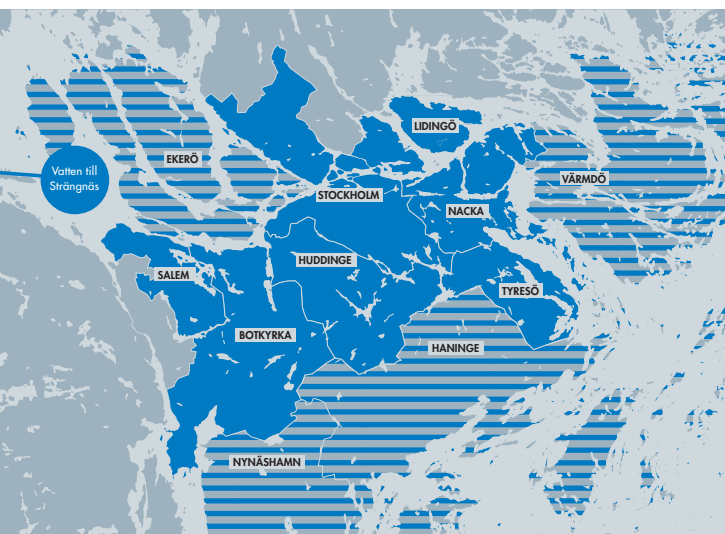
Vi renar avlopps-
vatten från 1,2
miljoner människor

Vi hämtar
900 000
stockholmares
hushållsavfall

Stockholm Avfall AB ansvarar för stadens avfallshantering

Stockholm Avfall AB ansvarar för Stockholms stads avfallshantering. Verksamheten regleras av Miljöbalken och andra författningar. I uppdraget ingår att samla in hushållsavfall, inklusive matavfall, samt farligt avfall. För insamling av hushållsavfall anlitar vi upphandlade entreprenörer som utför hämtningen från privatkunder och företag och vi följer upp avtalen med dessa. Insamling av farligt avfall sker via återvinningscentraler, ett antal miljöstationer och mobil insamling runt om i Stockholm. Privatpersoner kan även beställa hämtning av farligt avfall och småelektronik via vår webbplats. Vi äger Stockholms återvinningscentraler, som vi anlitar entreprenörer för att driva.

Förutom detta arbetar vi bland annat med att upprätta en renhållningsordning bestående av avfallsplan och föreskrifter inom staden, samt fattar beslut om avfallstaxor.

- Kommuner där vi levererar dricksvatten
- Kommuner där vi levererar en del av dricksvattnet

- Kommuner där vi tar hand om allt avloppsvatten
- Kommuner där vi tar hand om en del av avloppsvattnet

- I Stockholms stad ansvarar vi för avfallshanteringen

Pop-up Återbruk

I vårt ambulerande Pop-up Återbruk kan stockholmarna lämna in saker de inte längre behöver men som kan glädja någon annan. Hittar man något man vill ha är det bara att ta med sig hem. Pop-upen tar även emot farligt avfall, såsom målarburkar, batterier, lampor och olika typer av kemikalier.

Under 2018 hade Pop-up Återbruk 23 stopp och 27 937 besökare. 44 272 saker bytte ägare, till en sammanlagd vikt av hela 13 ton.

Påverkan och risker i vår värdekedja

I vår verksamhet för vatten, avlopp och avfall finns risk att vi har påverkan på miljö och på sociala förhållanden, såväl inom vår egen organisation som hos kunder och leverantörer.

Leverantörer och kunder

Våra leverantörer påverkar miljö och sociala förhållanden bland annat genom sin produktionsprocess, kvaliteten på det material de tillhandahåller och arbetsförhållandena hos dem själva och deras underleverantörer. Ett exempel på risk kan vara dåliga arbetsvillkor i leverantörskedjan när det gäller säkerhet, löner, anställningstrygghet, diskriminering, korruption med mera. En annan risk kan vara användning av miljöfarliga ämnen och utsläpp av dessa. Genom att ställa krav i upphandlingar verkar vi för att de varor och tjänster vi köper är producerade och utförda under bra villkor.

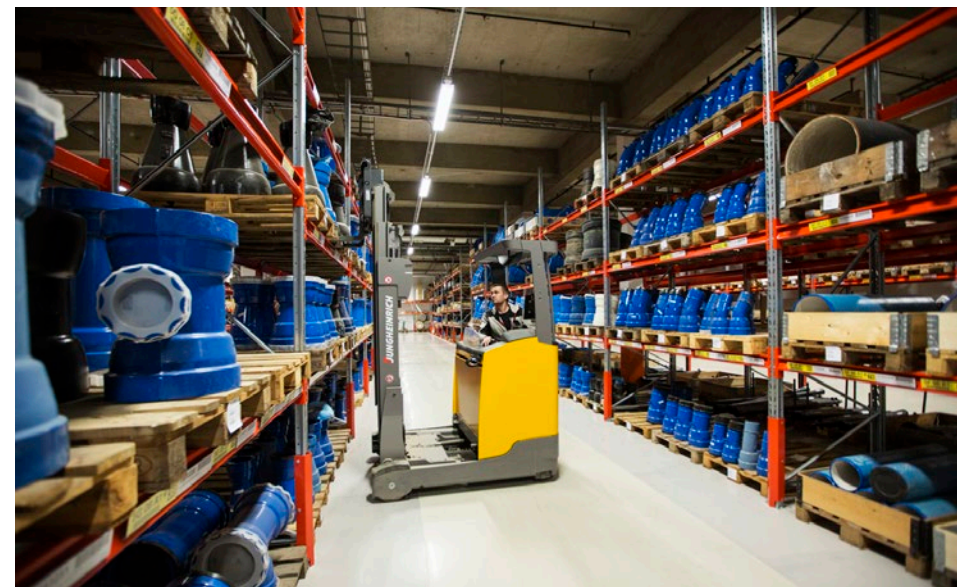
Kunder och leverantörer påverkar miljön genom hanteringen av sitt avfall och utsläpp till mark och vatten. Om de inte hanterar sitt avfall korrekt eller släpper ut olämpliga ämnen i vatten påverkar det miljön och de åtgärder vi måste vidta. För att hantera dessa risker arbetar vi dels med förebyggande informationsinsatser, dels samarbetar vi med organisationer och kommuner kring utsläpp till vatten. Vi genomför också provtagningar och analyser av recipienter¹, dricksvatten och avloppsvatten för att upptäcka och spåra föroreningar. Via transporter och energiförbrukning påverkar kunder och leverantörer också Stockholm stads mål om energiförbrukning, utsläpp av koldioxid och fossilfri stad år 2040.

Våra leverantörer måste ha ett löpande arbete med mänskliga rättigheter och arbetsrätt.

Påverkan och risker i vår egen verksamhet

Som arbetsgivare påverkar vi många människor genom de sociala förhållandena i verksamheten. Därför är det viktigt att vi har en bra och säker arbetsmiljö fri från diskriminering och korruption. Genom policyer och riktlinjer, utbildning, kontroller och uppföljningar arbetar vi för att säkerställa att vi har en bra arbetsmiljö. I samband med stora byggnationer har vi samråd med invånare och andra berörda som påverkas för att informera dem och svara på frågor.

Hur vi hanterar vårt eget och kundernas avfall och hur vi sköter avloppsrening och kemikalieanvändning har betydelse för utsläpp och miljö. Likaså har vår kontroll över material i ledningar och byggnationer, transporter och energiförbrukning betydelse. Genom vårt hållbarhetsarbete som omfattar provtagningar, analyser, uppföljningar och efterlevnad av lagkrav arbetar vi för att hantera och minimera dessa risker.

Stockholm Vatten och Avfalls tre största utmaningar

Stockholm Vatten och Avfall har identifierat de största utmaningarna för verksamheten fram till år 2040. Utmaningarna ligger till grund för styrningen av vår verksamhet.

- 1 Befolkningsökningen** – för att kunna försörja den växande staden behöver vi kunna producera mer dricksvatten och rena mer avloppsvatten. Även ledningsnätet behöver byggas ut för ökad kapacitet. En större befolkning medför även mer avfall som vi måste hantera på ett hållbart sätt.
- 2 Klimatets påverkan på våra system** – dagens ledningssystem och anläggningar är inte dimensionerade för de framtida skyfall som förväntas bli en effekt av klimaförändringarna. Dricksvattenproduktionen kan behöva kompletteras med fler reningssteg för att klara kvalitetskraven.
- 3 Omvärldens krav** – vattenverk och avloppsreningsverk kommer sannolikt att behöva utvecklas för att klara reningskrav av framtida föroreningar. En ökad medvetenhet om resursanvändning kommer att medföra högre krav på återvinning och återbruk från stockholmarna. Som ett led i detta införs obligatorisk matavfallsinsamling.

Hur vi arbetar med dessa utmaningar beskrivs under de olika hållbarhetsfrågorna.

Styrning

Stockholm Vatten och Avfall styrs av Stockholms stad genom ägardirektiv. Ägardirektiven beskriver vilka mål vi ska uppfylla och vilka aktiviteter vi ska genomföra.

Ägardirektiven utgörs till största delen av hållbarhetskrav. Vårt hållbarhetsarbete – strategier, mål, aktiviteter och uppföljning – är integrerat i de processer och ramverk som styr vårt löpande arbete.

Stockholms stad anger inriktning genom sin övergripande vision som gäller alla bolag och förvaltningar. För år 2018 löd visionen "Ett Stockholm för alla" och var uppdelad i fyra inriktningsmål:

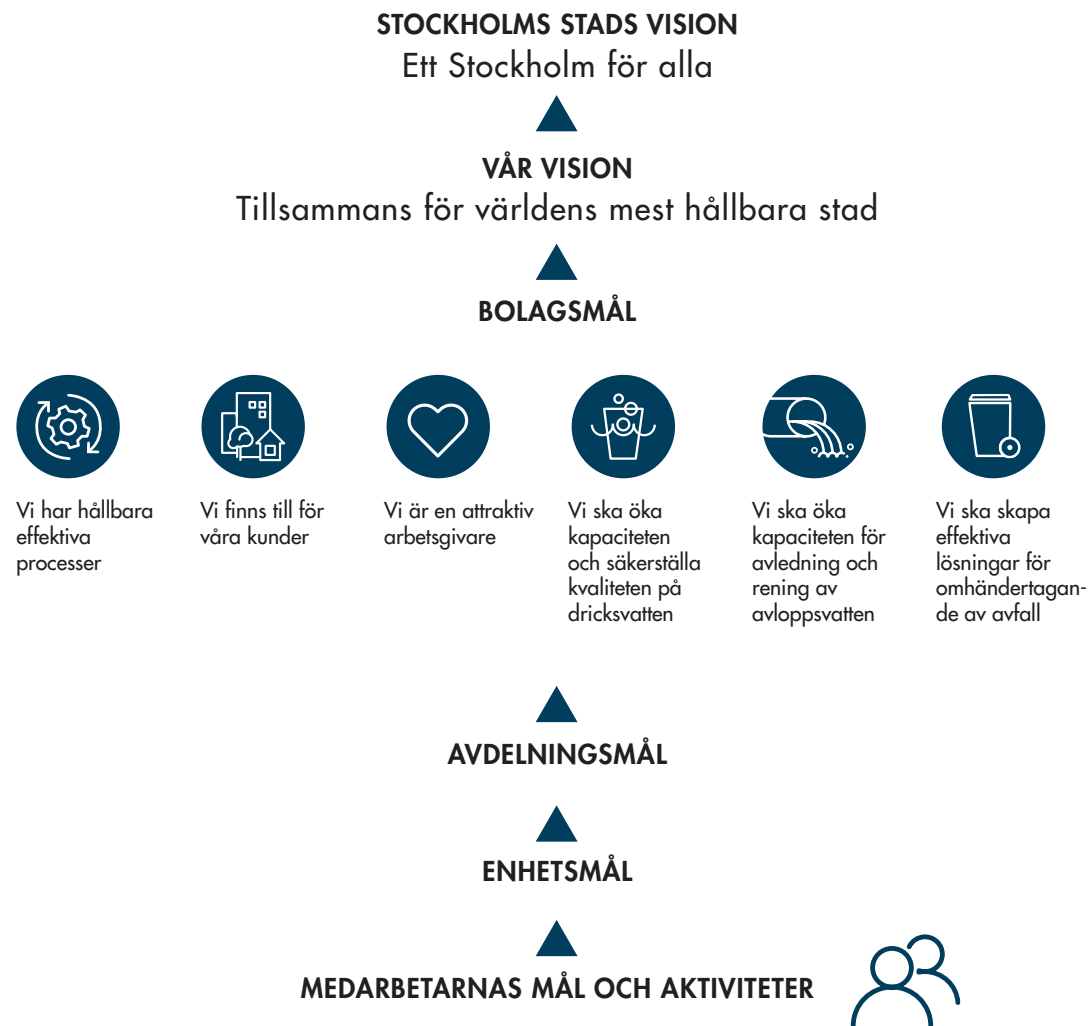
- Ett Stockholm som håller samman
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stockholm Vatten och Avfall utgår ifrån Stockholms stads vision, en egen vision och övergripande mål för verksamheten. Vår egen vision lyder "Tillsammans för världens mest hållbara stad".

Våra ägardirektiv, visioner, policyer, viktigaste hållbarhetsfrågor och utmaningar ingår i vår strategiska plan som sträcker sig över fem år och visar bolagets strategier och prioriterade målområden. De prioriterade målområdena utgörs av våra sex bolagsmål som mer konkret anger vad vi ska uppnå. Dessa mål bryts ned till avdelningsnivå, enhetsnivå och slutligen medarbetarnivå och följs upp tre gånger per år.

En mer ingående beskrivning av vår styrmodell finns under avsnitt "Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall". Denna inkluderar också en sammanfattning av de lagkrav som bolaget måste följa.

Så når vi visionerna

Vårt hållbarhetsarbete kopplas mot FN:s globala klimatmål

För att nå en hållbar värld behöver företag och organisationer i alla länder arbeta mot samma mål. Det är möjligt tack vare FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling, den så kallade Agenda 2030.

Utifrån de globala målen skapar EU förordningar och direktiv som medlemsstaterna behöver följa. Dessa förordningar och direktiv hanteras sedan av vår regering som för kraven vidare till Stockholms stad och i slutändan till Stockholm Vatten och Avfall. På så vis påverkas vårt hållbarhetsarbete av FN:s hållbarhetsmål.

Vi kommer i avsnitten om våra viktigaste hållbarhetsfrågor på följande sidor att visa de olika symbolerna från FN:s globala mål för att påvisa kopplingen mellan dessa mål och vårt hållbarhetsarbete.

DE MÅL SOM STOCKHOLM VATTEN OCH AVFALL BERÖRS MEST AV ÄR:

Mål 4: God utbildning för alla

Vi tillhandahåller utbildningsmaterial till skolor och erbjuder studiebesök för att invånarna i Stockholm ska lära sig hur de kan agera hållbart i våra frågor. Vi arbetar kontinuerligt för att motivera invånarna till en miljömässig hållbar livsstil.

Mål 6: Rent vatten och sanitet för alla

Olika delar av vår verksamhet påverkar vattenkvaliteten i sjöar och hav. Vi arbetar för att minimera utsläpp av orenat avloppsvatten och användning av farliga ämnen i de material och kemikalier som vi använder i våra processer. Vi behöver också säkerställa att det farliga avfall som vi samlar in hanteras på ett hållbart sätt.

Mål 11: Hållbara städer och samhällen

Vi jobbar dygnet runt, året om för att producera dricksvatten av högsta kvalitet, en effektiv avfallshantering och rening av avloppsvatten med minsta miljöpåverkan. På så vis bidrar vi till ett hållbart samhälle.

Mål 12: Hållbar konsumtion och produktion

Vår verksamhet har stor påverkan på miljön, exempelvis genom det material och de kemikalier vi använder. Vi arbetar för att minimera kemikalieanvändningen och material som innehåller farliga ämnen. Löpande förbättrar vi återanvändning och återvinning både av vårt eget och stockholmarnas avfall. För att säkerställa att hela produktionskedjan är hållbar (inklusive leverantörskedjan) arbetar vi med att genomföra hållbara upphandlingar.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringar

Vi bekämpar klimatförändringarna genom reduktion av utsläpp av växthusgaser, exempelvis genom användning av förnyelsebara energikällor i våra anläggningar och lokaler och förnyelsebart bränsle i våra fordon. Vi arbetar även med att reducera utsläpp av metangas från våra reningsverk. En annan viktig del är kartläggning av framtida risker och behov i vår verksamhet, bland annat med hänsyn till klimatförändringar, så att vi genom utbyggnad, ny teknik och andra anpassningar ska kunna säkerställa kvaliteten på våra tjänster och produkter.

Våra viktigaste hållbarhetsfrågor

År 2017 genomfördes en väsentlighetsanalys för att identifiera bolagets viktigaste hållbarhetsfrågor. Här presenterar vi de fem viktigaste. Varför frågorna är viktiga förklaras under respektive fråga.

Våra fem viktigaste hållbarhetsfrågor:

- Kundernas hälsa och säkerhet
- Utsläpp till vatten samt hantering av verksamhetens interna avfall
- Indirekt ekonomisk påverkan
- Material
- Energi

Vi arbetar även aktivt med frågor kring personal och sociala förhållanden, mänskliga rättigheter och antikorrupktion, vilket också kommer att presenteras i redovisningen.

Hållbarhetsfrågorna redovisas närmare inom kapitelen:

Social hållbarhet

- Personal och sociala förhållanden
- Mänskliga rättigheter
- Kundernas hälsa och säkerhet

Mål: Ta fram arbetsplatser till grupper som står långt från arbetsmarknaden.

Indikator: Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar.

ÅRSMÅL: 7

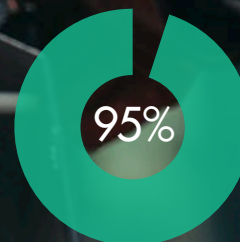
UTFALL: 7

Mål: Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning. Indikator: Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram.

ÅRSMÅL

UTFALL

Mål: Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår.

ÅRSMÅL

UTFALL

Social hållbarhet

Så här definierar vi social hållbarhet i vår hållbarhetspolicy

- Vi har en arbetsplats som präglas av en god, likabehandlande och säker arbetsmiljö.
- Vi tar tillvara våra möjligheter som upphandlare att säkerställa bra arbetsvillkor, sysselsättningsåtgärder och antidiskriminering.
- Vi har arbetssätt som säkerställer att vi uppfyller fastställda krav från kunder och samhälle.
- Vi redovisar öppen information om vår verksamhet och försöker genom dialog påverka våra kunder till en hållbar livsstil.

AVSNITTET KOPPLAS
TILL FN:s GLOBALA
MÅL: 8, 10

Arbetsmiljö-
arbetet ska
bedrivas som
en naturlig del
av den dagliga
verksamheten.

Sociala förhållanden och mänskliga rättigheter i vår verksamhet

Ett av våra bolagsmål är att vi ska vara en attraktiv arbetsgivare, vilket hör ihop med stadens mål om att uppnå ett demokratiskt hållbart Stockholm.

För att åstadkomma detta för våra nuvarande och framtida medarbetare arbetar vi aktivt med socialt ansvarstagande. Bra arbetsförhållanden gör att det är lättare att attrahera personal med hög kompetens och engagemang vilket gynnar såväl ekonomi som leveransförmåga.

Likabehandlande rekryteringsprocess och främjad intern rörlighet

Under året har vi antagit nya riktlinjer för rekrytering och implementerat en nyanställningsprocess som ska säkra kvaliteten på våra rekryteringar. Syftet med processen är att säkerställa att vi efterfrågar och hittar rätt kompetens för våra kommande uppdrag och att vi alltid tillämpar en kompetensbaserad och likabehandlande urvalsmodell för att motverka diskriminering. Vi arbetar också med att synliggöra interna utvecklings- och karriärmöjligheter för våra medarbetare. Att främja intern rörlighet gör förhoppningsvis att de anställda vill stanna längre inom företaget.

Rättvisa och moderna anställningsvillkor

Likabehandlande anställningsvillkor är grunden för trygghet och bolaget strävar efter att anställningsvillkoren ska upplevas som rättvisa, moderna och effektfulla. Stockholm Vatten och Avfall har under året antagit ett nytt flexitidsavtal som ska ge medarbetare en bättre möjlighet att påverka sin egen arbetstid och som har tydliga gränser

för flex- och övertidsarbete, något som förhoppningsvis bidrar till att förebygga stressrelaterade sjukdomar.

Handlingsplaner ska motverka missförhållanden

I vår personalpolicy regleras personalrelaterade frågor och arbetet med att trygga sociala förhållanden. Utöver policyn finns handlingsplaner för hantering av diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier. Handlingsplanerna utgör ett konkret stöd för chefer och medarbetare i hur man ska agera vid incidenter. Missförhållanden ska anmälas till närmaste chef, HR-avdelningen, facket eller arbetsmiljöombud. Information om upplevda missförhållanden kan också komma från medarbetarenkäten som bland annat hanterar frågor om konflikthantering och upplevd diskriminering. Resultatet från dessa följs upp av ansvariga chefer.

Stockholm växer och det påverkar vår arbetssituation

Stockholm Vatten och Avfall är i en intensiv utbyggnadsperiod kopplat till Stockholms expansion. Samtliga delar inom bolaget är påverkade och kommer att påverkas av omfattande projekt inom vatten, avlopp och ledningsnät, vilka ofta sker samtidigt. Detta ställer stora krav på de anställda då projekten ska kunna pågå parallellt med den dagliga driften. Fysiska arbetsmiljörisiker berör särskilt de grupper av anställda som arbetar direkt med byggnationer och övertagande av nya och renoverade anläggningar, tunnlar och processer.

För att motverka risker som arbetsolyckor och stressrelaterad sjukfrånvaro har vi under 2018 arbetat med en ny arbetsmiljöorganisation. Syftet har varit att skapa nya samverkansformer, ta fram verktyg för arbetsmiljöarbetet och höja kompetensen hos chefer, skyddsombud och fackliga representanter så att vi ska kunna bedriva ett systematiskt och förebyggande arbete. Detta kommer att fortlöpa under 2019.

EXEMPEL PÅ RISKER RELATERADE TILL VÅRA ARBETSFÖRHÅLLANDEN

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
Att bolaget inte lyckas attrahera och behålla rätt kompetens.	Identifiera möjligheter att tillgodose efterfrågad kompetens internt, till exempel genom utvecklingstrappor som ska ge möjlighet att förflytta sig och växa internt. Tvärfunktionellt samarbete och utbildning. Samarbete med olika forum, till exempel stadens arbetsmarknadsinsatser.	Personalpolicy.
Diskriminering och trakasserier.	Tydliga riktlinjer för hur man ska anmäla detta. Uppföljning av medarbetarenkäter och medarbetarsamtal.	Personalpolicy.
Allvarliga arbetsolyckor.	Systematiskt arbetsmiljöarbete, däribland utbildning.	Arbetsmiljölagen, AFS:ar, Personalpolicy.
Stressrelaterade sjukskrivningar och psykisk ohälsa.	Bedriva ett hälsofrämjande ledarskap för att jobba proaktivt med medarbetarnas hälsa. Flextidsavtal. Medarbetarsamtal där frågor om arbetsbelastning tas upp.	Personalpolicy.

Stockholm Vatten och Avfall som samhällsaktör

För att klara vårt uppdrag behöver vi samarbeta och ha en ständig dialog med våra kunder och andra aktörer i vår omvärld.

Forskning bedrivs på våra anläggningar

Stockholm Vatten och Avfall samarbetar med olika institut som forskar inom de områden där vi är verksamma. Under året har vi till exempel inlett ett samarbete med ett nytt vattencentrum på KTH. Genom att göra våra anläggningar tillgängliga för forskare kan vi bidra till att forskningen blir mer verklighetsanknuten, dessutom knyter vi närmare kontakter med ex-jobbare och doktorander. Det ger oss också en chans att lättare dra nytta av resultaten av forskningen i vår egen verksamhet. Vi samarbetar även med SLU (Statens lantbruksuniversitet) för att finna lösningar på hur man kan minska läckage av fosfor från jordbruk till sjöar och hav för att på så sätt minska övergödningen.

Digitalt skolmaterial och samarbete med Baltic Sea Science Center

En del av vår verksamhet är att påverka och sprida information kring en hållbar livsstil. Som ett led i detta har vi under året inlett ett samarbete med Baltic Sea Science Center som håller på att uppföras på Skansen. Syftet är att utbilda skolelever i vatten- och hållbarhetsfrågor med fokus på Östersjön. Vi har under 2018 tagit fram ett digitalt skolmaterial om vatten och avfall som lärare kan ladda ner och använda med sina elever.

Arbetsmarknadsinsatser i form av tillfälliga arbetsplatser

För att utveckla vårt sociala hållbarhetsarbete har vi under året haft en resurs som i samarbete med Stockholms stad arbetat med att erbjuda individer som står långt ifrån arbetsmarknaden en tillfällig arbetsplats

AVSNITTET KOPPLAS
TILL FN:s GLOBALA
MÅL: 4, 11

hos oss. Arbetslivserfarenheten ska göra det lättare för dem att ta sig in på den reguljära arbetsmarknaden. Sju personer har under året arbetat hos oss i denna form.

Påverkan på samhället vid byggnationer

För att klara vårt uppdrag och möta framtidens utmaningar behöver vi både underhålla och bygga ut vår verksamhet. Vår ambition är att påverka stockholmarna så lite som möjligt vid byggnation, men ibland är det oundvikligt att närboende påverkas. I stora projekt som exempelvis Stockholm framtida avloppsrening utförs kontinuerligt riskanalyser för de områden vi kan komma att påverka för att i ett tidigt skede kunna undvika eller reducera eventuella störningsmoment.

EXEMPEL PÅ RISKER INOM PROJEKTET STOCKHOLMS FRAMTIDA AVLOPPSRENING

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
Buller från borrhäns- och sprängningsarbeten som stör de närboende.	Vi tillhandahåller bullerprognoser samt en telefon- och sms-tjänst där man kan få en varning om när vi spränger. Vid mer omfattande arbeten kan evakueringsboende tillhandahållas för boende i närheten av arbetsområdet.	Naturvårdsverkets allmänna råd (2004:15) om buller från byggplatser. Miljöbalken.
Ökad frekvens av lastbilstransporter påverkar framkomlighet, olycksrisk och orsakar buller i närheten av arbetsområdet.	Vi sätter upp skyltar om byggtrafik och ger information till närboende och närliggande verksamheter om kommande arbeten. Vi har också en telefonjour dygnet runt för eventuella klagomål. Vi försöker också anpassa tider för lastbilstransporter.	Naturvårdsverkets allmänna råd (2004:15) om buller från byggplatser. Miljöbalken.
Luktstörningar utanför anläggningarna under byggtid.	Vi ger information till boenden och andra verksamheter i närområdet och leder vid behov luktande gas genom skorsten.	Miljöbalken.
Obehöriga rör sig inom temporära arbetsområden. Det finns risk att de skadas eller själva orsakar skada.	Vi sätter upp stängsel, håller grindar stängda samt har kravställt skalskydd.	Föreskrifter från Arbetsmiljöverket.

Krav på sociala förhållanden och mänskliga rättigheter i upphandlingar

För att vår verksamhet ska vara hållbar behöver vi säkerställa att våra varor och tjänster är producerade under ansvarsfulla förhållanden. Genom våra upphandlingar har vi chans att påverka utvecklingen mot en ökad social och etisk hållbarhet. De krav vi ställer i upphandling innebär att våra leverantörer måste ha ett löpande arbete med mänskliga rättigheter och arbetsrätt. Våra upphandlingar styrs av vår upphandlingspolicy och vår hållbarhetspolicy samt riktlinjerna i Stockholms stads program för upphandling och inköp.

Risکانالys före varje upphandling

Idag anpassar vi krav rörande arbetsrätt och mänskliga rättigheter i förhållande till vilken upphandling som ska genomföras. En risکانالys ska genomföras inför varje upphandling för att kunna avgöra vilka krav rörande sociala och etiska hänsyn som ska finnas i upphandlingen. I de fall där varor och tjänster produceras i länder där risk finns att mänskliga rättigheter kränks ställer vi krav att leverantörerna ska ha ett systematiskt arbete för att förhindra eller minimera risken för överträdelse av lagstiftning och FN:s konventioner avseende miljö och mänskliga rättigheter².

Vikten av information om våra leverantörers leveranskedjor

För att kunna förstå riskerna i en upphandling behöver vi ha information om hur våra leverantörers leveranskedjor ser ut. Vi har idag inte kartlagt våra leverantörers underleverantörer och vet således inte vilka länder som olika delar av en produkt eller råmaterialen kommer ifrån, vilket i sin tur indikerar vilka risker som kan finnas. Våra inköp sker idag till övervägande del från leverantörer i Norden och Europa.

AVSNITTET KOPPLAS
TILL FN:s GLOBALA
MÅL: 8, 10

För att säkerställa att kraven i upphandlingarna följs måste leverantören göra en egenrapportering där de beskriver hur det systematiska arbetet bedrivs. Därutöver kan vi vid behov begära ytterligare information och göra en skrivbordsrevision på plats hos leverantören. Om avvikelser hittas skapas en åtgärdsplan som ska genomföras av leverantören. Om leverantören inte hanterar avvikelserna enligt tidplan, medvetet lämnar felaktiga uppgifter eller har upprepade avvikelser så kan avtalet hävas.

Som ett led i att utveckla våra rutiner inom upphandlingsområdet kommer vi under 2019 att skapa ett ramverk för att kunna säkerställa sociala krav i leverantörsledet som både inkluderar krav, risکانالys, uppföljning och avvikelshantering.

Arbete med Byggvarubedömningen

Stockholm Vatten och Avfall arbetar även med att förbättra sociala krav och uppföljning i upphandling inom bygg- och anläggningssektorn. Detta gör vi genom att medverka i en arbetsgrupp för framtagning av sociala krav och uppföljning som Byggvarubedömningen ansvarar för.

EXEMPEL PÅ RISKER

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
För lite information om vilka risker som finns kopplat mot leverantörers produkter och tillverkning, vilket kan ge en felaktig riskbedömning och felaktiga krav i upphandling.	Samla riskinformation om olika länder och produkter. Dialog med leverantörer för att gemensamt diskutera risker. Ett nytt ramverk för att säkerställa sociala krav i leverantörssystemet kommer att skapas under år 2019.	Upphandlingspolicy.
Risk att leverantörerna inte lever upp till de sociala kraven i upphandling.	Stickprov, begäran om ytterligare information, skrivbordsrevision hos leverantören. Ett nytt ramverk för att säkerställa sociala krav i leverantörssystemet kommer att skapas under år 2019.	Upphandlingspolicy.

Kundernas hälsa och säkerhet

Dricksvatten är ett av våra viktigaste livsmedel. Rent och friskt dricksvatten av högsta kvalitet är en förutsättning för god hälsa. Genom att hantera farligt avfall på ett korrekt sätt kan vi också minska påverkan på kundernas hälsa.

Här beskriver vi hur vi arbetar med att säkerställa kvaliteten på dricksvattnet och samla in farligt avfall samt några av riskerna inom respektive område. Med farligt avfall avser vi här avfall från kunder, vårt eget avfall behandlas i avsnittet "Utsläpp till vatten samt verksamhetens interna avfall". Hur vi sköter rening av avloppsvatten beskrivs i avsnittet "Utsläpp till vatten".

Så säkrar vi kvaliteten på vårt dricksvatten

Vi är Sveriges största producent av dricksvatten. Vattnet tar vi från Mälaren. Vi styrs av kvalitetskrav i form av gränsvärden för det dricksvatten som lämnar vattenverket. Om Mälaren skulle bli allvarligt förorenad har vi Bornsjön som reservvattentäkt.

Mängder av provtagningar varje år

För att säkerställa att dricksvattnet har god kvalitet undersöks det regelbundet, vi genomför över 1 000 provtagningar varje år. Vi undersöker bland annat om det finns kemiska ämnen, bakterier eller andra mikroorganismer i dricksvattnet. Vid reparationer på ledningsnätet sker extra provtagningar för att kontrollera kvaliteten innan vattnet släpps på. Vi kontrolleras regelbundet av miljöförvaltningarna samt vid våra egna interna revisioner, där vi säkerställer att vi följer våra egenkontrollprogram. Årets interna revision bedömde att egenkontrollen som helhet fungerade mycket väl.

AVSNITTET KOPPLAS
TILL FN:s GLOBALA
MÅL: 6

Stockholms vatten
får högsta betyg
enligt Livsmedels-
verkets krav.

Dricksvattnet
kvalitetkontroll-
eras dygnet runt,
året om.

I slutet av 2017 ändrade Livsmedelsverket sina föreskrifter om dricksvattnet och som följd av detta uppdaterades vårt provtagningsprogram i början av 2018, såväl geografiskt som undersökningsfrekvensen.

Planerad kapacitetsökning för vattenproduktionen

Ett av våra bolagsmål är att vi ska öka kapaciteten och säkerställa kvaliteten på dricksvattnet. Stockholm Vatten och Avfall ska bidra till stadens mål "Ett Stockholm som håller samman", bland annat genom att försörja Stockholm med ett dricksvatten av hög kvalitet och tillgänglighet. Detta är en utmaning för framtiden med en växande befolkning och klimatförändringar. Inom 15 år riskerar vi att nå gränsen för vår nuvarande produktionskapacitet för dricksvatten. Därför planerar vi att öka kapaciteten, bland annat genom en ny produktionslinje på ett av våra vattenverk. Eftersom vattenproduktion är en sårbar samhällsfunktion pågår också ett arbete med att förbättra anläggningarnas skalskydd och processövervakning.

Vi har också påbörjat ett arbete med att kartlägga Stockholms framtida vattenförsörjning där vi har gjort en analys av nuvarande och framtida kapacitet utifrån målet i den regionala vattenförsörjningsplanen. Under våren och sommaren gjordes en kartläggning

EXEMPEL PÅ RISKER

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
Förorening av dricksvatten via ledningsnätet till exempel på grund av bristande rutiner, inläckage, felkoppling mm. Förorening kan leda till att gränsvärden överstigs (enligt SLVFS 2001:30).	Obligatorisk dricksvattenhygienutbildning, regler för hygien vid arbete i dricksvattendistributionsanläggningen, provtagningsprogram, HACCP (faroanalys), larmrutiner mm.	Egenkontroll (inklusive HACCP faroanalys) för att kunna uppfylla Livsmedelsverkets föreskrifter. Strategisk plan. Kontroll av miljöförvaltningar och interntrevisorer.
Avbrott i dricksvattenleveranser, till exempel på grund av läckage. Detta kan leda till negativ påverkan på kunder som måste begränsa sin vattenanvändning.	Underhåll och utbyggnad av ledningsnätet samt övervakning.	Planerat underhåll mm.

av dimensioneringen av anläggningarna utifrån normaldygn och i händelse av kris. Läs mer under avsnittet om indirekt ekonomisk påverkan.

Farligt avfall lämnas på återvinningscentraler eller miljöstationer

Farligt avfall är produkter som bland annat är giftiga, explosiva, brandfarliga eller frätande. Vi arbetar kontinuerligt med att informera om vad som är farligt avfall så att det inte läggs i restavfallet eller hålls ut i avloppet. Vi erbjuder stockholmarna flera platser för att lämna farligt avfall, men även mobila lösningar för att göra det enkelt.

Huvudsakliga inlämningsställen för farligt avfall är återvinningscentraler och miljöstationer. Hur verksamheten på återvinningscentralerna ska fungera och hur materialet ska hanteras styrs bland annat av tillstånd från Länsstyrelsen, Miljöförvaltningen, Stockholms brandförsvaret, säkerhetsföreskrifter och Stockholm Vatten och Avfalls säkerhetspolicy.

Vi vill skapa effektiva lösningar

Ett av bolagets mål är att skapa effektiva lösningar för omhändertagande av avfall. Det gäller i högsta grad farligt avfall. Vi kommer därför att fortsätta med satsningar för att öka insamlingen av farligt avfall och skilja det från annat avfall. Detta ska bland annat ske genom att öka tillgängligheten för att slänga avfall, till exempel genom att utöka antalet Pop-up Återbruk, automatiska miljöstationer och mobila miljöstationer³. Ett annat exempel är butiksinsamlingar. Under 2017 inleddes ett samarbete med Kicks i Stockholm där allmänheten kan lämna in kosmetiskt avfall. Under 2018 inleddes också samarbete på prov med Clas Ohlson-butiken på Drottninggatan där stockholmarna kan lämna sitt farliga avfall.

Lämna alltid kemikalier, som olja eller färg, på miljöstationer. Spola aldrig ner det i avloppet eller i gatubrunnen.

EXEMPEL PÅ RISKER PÅ ÅTERVINNINGSCENTRALER

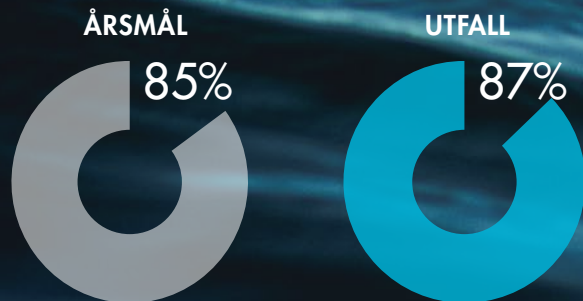
IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
För mycket avfall på en återvinningscentral vilket kan resultera i att återvinningscentralen måste stänga då tillstånd har maxgräns för avfall. Sämre service till medborgarna.	Frekventare tömning av återvinningscentralen. Söka nya platser för återvinningscentraler. Dialog med Miljöförvaltningen.	Tillstånd från tillståndsgivande myndighet. Säkerhetsföreskrifter.
Läckage från insamlingsplatser och mellanlagringsplatser, vilket kan leda till förorenad mark.	Kontroller på återvinningscentraler, miljöstationer, mm. Egenkontroller.	Miljötillstånd, transporttillstånd, krav på hur det ska vara byggt, till exempel hårdgjord yta och invallningar.
Risk för brand som kan ge upphov till personskador (både brand och giftig rök).	Specialutbildad personal som hanterar det farligaste avfallet.	Säkerhetsföreskrifter på återvinningscentralerna.

Ekologisk hållbarhet

- Utsläpp till vatten och verksamhetens interna avfall
- Energi
- Material

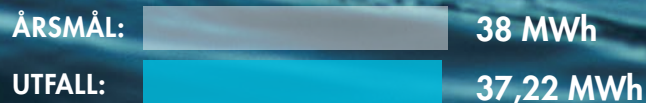
Mål: Vi arbetar aktivt för ett hållbart och effektivt användande av våra fordon.

Indikator: Andel miljöbränsle i våra etanol- och biogasfordon.

Mål: Vi har åstadkommit tydliga förbättringar i våra viktigaste hållbarhetsfrågor.

Indikator: Årlig energiproduktion baserad på solenergi.

Rening av avloppsvatten

2016 – 139 Mm³
2017 – 154 Mm³

2018 renade vi

145 Mm³

Ekologisk hållbarhet

Så här definierar vi ekologisk hållbarhet i vår hållbarhetspolicy

- Vi arbetar för att minimera föroreningar till vatten, mark och luft från vår verksamhet.
- Vi hushåller med energi och andra resurser och strävar efter att ha ett livscykelperspektiv.
- Vi tar vårt ansvar som en stor aktör för att skydda miljön i Östersjön, sjöar och vattendrag.
- Vi utvecklar en allt mer kretsloppsorienterad avfallshantering.
- Vi föregår med gott exempel när vi hanterar vårt eget avfall och vatten på ett hållbart sätt.
- Vi arbetar tillsammans med våra leverantörer och andra aktörer för att använda produkter och material som är lämpliga ur miljösynpunkt.

AVSNITTET KOPPLAS
TILL FN:s GLOBALA
MÅL: 6, 11

Tvätta bilen i en biltvätt eller tvätthall. Om bilen tvättas på gatan rinner miljöfarlig smuts och tvättmedel ner i brunnarna och ut i sjön.

Utsläpp till vatten

Vi tar emot avloppsvatten från drygt en miljon invånare och verksamheter i Stockholm, Huddinge samt grannkommuner.

Reningen sker i de två avloppsreningsverken Henriksdal och Bromma och det renade avloppsvattnet släpps ut Saltsjön. Vi släpper också ut en del avloppsvatten till Himmerfjärdsverket på Södertörn.

Vi vill minimera utsläpp och påverkan på vattendrag

Det är mycket viktigt att det renade avloppsvattnet uppfyller ställda krav eftersom föroreningar och smittämnen som finns i vattnet annars kan göra människor och djur sjuka och orsaka övergödning och syrebrist i våra vattendrag. För att minimera utsläpp och påverkan på vattendrag arbetar vi på flera fronter. Dels förebyggande för att minska föroreningar in till avloppsreningsverken, dels med själva reningsprocessen i verken. Dessutom arbetar vi med att förbättra kvaliteten på vattnet i de vattendrag som tar emot avloppsvattnet. Arbetet är en del av vårt bolagsmål att vi ska öka kapaciteten för avledning och rening av avloppsvatten.

1

FÖREBYGGANDE

Uppströmsarbete
Dagvattenstrategi
Hantering av tillskottsvatten

2

RENINGSPROCESSEN

Rening av avloppsvatten
Bräddåtgärder

3

ÅTGÄRDANDE ARBETE

Åtgärdsplanering

1

FÖREBYGGANDE ARBETE FÖR ATT MINSKA OÖNSKADE ÄMNEN IN TILL RENINGSVERKEN

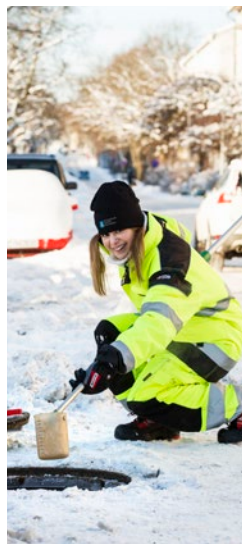
Uppströmsarbete ska stoppa miljögifter vid källan

Att rena avloppsvatten från miljögifter är energikrävande och avloppsreningsverken kan idag inte heller rena bort alla farliga ämnen. Därför arbetar bolagets miljöingenjörer med det som kallas uppströmsarbete, det vill säga med att stoppa oönskade ämnen redan vid källan och på så vis hindra dem att komma till avloppsreningsverken. De senaste åren har fokus legat på länshållningsvatten⁴ från de stora tunnelarbetena som Förbifart Stockholm och utbyggnaden av tunnelbanan. Vi ser också att utsläpp av organiska miljögifter⁵ ökar och att nya ämnen blir aktuella, exempelvis mikroplaster, läkemedel och PFAS⁶. Vi utför provtagningar i ledningsnätet för att spåra utsläpp och källor till föroreningar samt tar fram riktlinjer och information för verksamheter och allmänhet vad som får tillföras avloppet.

Dagvattenstrategi ska minska föroreningsbelastningen från dagvatten

Dagvatten⁷ sköljer med sig föroreningar från bland annat trafik och byggarbetsplatser till vattendrag och reningsverk. Det försämrar vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag och har en negativ påverkan på kvaliteten på avloppsslammet. Stockholm Vatten och Avfall har i samverkan med andra aktörer inom Stockholms stad tagit fram en dagvattenstrategi⁸ som har som mål att skapa en hållbar dagvattenhantering. Dagvattenstrategin sätter fokus på att minska föroreningsbelastningen från dagvatten och lyfter fram principer för att vattnet ska ses som en resurs och i större utsträckning nyttjas till grönområden i staden. Den framhåller också att nya ledningsnät för dagvatten behöver dimensioneras så att de klarar förväntade klimaförändringar.

Under året har även en rapport tagits fram för att identifiera källor för tillskottsvatten⁹. Tillskottsvatten medför olika problem såväl på avloppsreningsverk som på ledningsnät då höga flöden av ett utspätt vatten ger sämre rening och ökad risk för bräddning både vid avloppsreningsverken och på avloppsledningsnätet. Höga flöden ökar även energiförbrukningen.

Vårt uppströmsarbete spårar källor för olika utsläpp till avloppet för att minska miljöpåverkan.

2

RENING AV AVLOPPSVATTEN OCH BRÄDDÅTGÄRDER

Stora utmaningar väntar omhändertagandet av avloppsvatten. Vi har en ökande befolkning och klimaförändringar med förmodade ökade skyfall att ta höjd för. För att möta utmaningarna pågår projektet Stockholms framtida avloppsrening (SFA) där Henriksdals reningsverk byggs om med ny reningsteknik och högre kapacitet och en ny tunnel byggs från Bromma till Henriksdal.

Hård belastning på Henriksdals avloppsreningsverk

Tillståndsgivande myndighet för våra anläggningar är Mark- och miljödomstolen. Tillståndet anger vilka halter av kväve, fosfor, ammonium och biokemisk syreförbrukning som avloppsvattnet får innehålla. Gränsvärdena för fosfor överskreds under två kvartal på grund av att reningprocessen vid Henriksdal är högt belastad. Den höga belastningen beror till stor del på att delar av anläggningen är avstängd för ombyggnation och därför har mycket små marginaler vid störningar. Överskridandet anmäldes till vår tillsynsmyndighet Miljöförvaltningen. Dock har vi klarat utsläppsvillkoren för totalmängd fosfor för året.

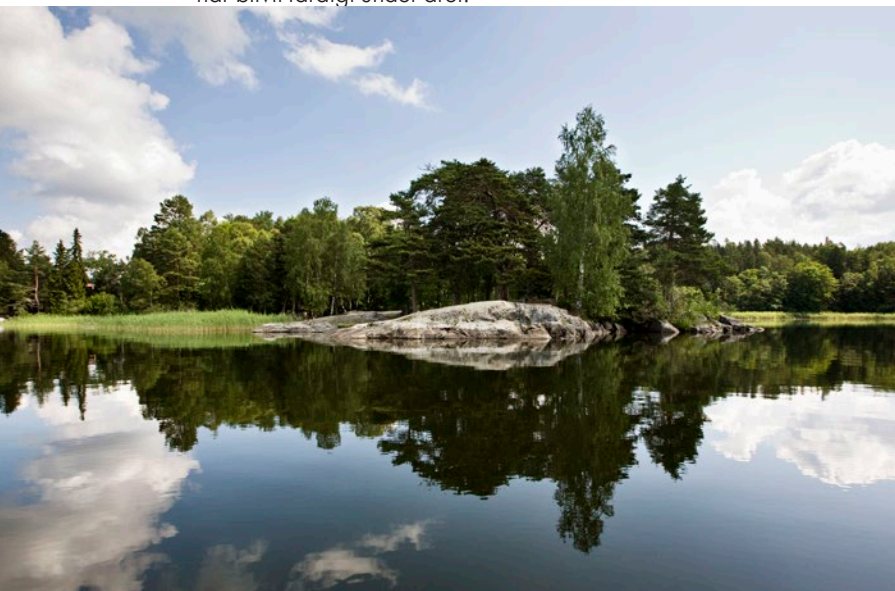
Vi klarade vårt målvärde för bräddningar under 2018

Vid kraftig nederbörd riskerar avloppssystemet att bli överbelastat och inte kunna hantera den mängd vatten som strömmar in. Då kan det hända att orenat avloppsvatten och dagvatten släpps ut i vattendrag. Det kallas bräddning. Bräddningar kan även orsakas av haveri, stopp i ledningsnätet eller planerade avstängningar av pumpstationer. Under året har vi arbetat med att ta fram handlingsplaner för hur vi ska hantera och åtgärda bräddningar, samt ett kontrollprogram för att följa upp hur arbetet bedrivs. Ett fokusområde är att minska bräddning från pumpstationer. Projektet Stockholms framtida avloppsrening arbetar för att bräddpunkter ska byggas bort. Under 2018 har vi klarat vårt målvärde för bräddningar.

3

Åtgärdande arbete för att förbättra vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag

För att möta lagkrav om förväntad kvalitet i stadens grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten (så kallade vattenförekomster), och nå Stockholm stads mål om hållbar mark- och vattenanvändning, behöver vi samverka med andra aktörer i Stockholm. Det gör vi bland annat genom att tillsammans ta fram lokala åtgärdsprogram för 23 vattenförekomster i Stockholm. Stockholm Vatten och Avfall påverkas av alla lokala åtgärdsprogram. Arbetet omfattar bland annat att bygga dagvattenanläggningar och att åtgärda felkopplingar som kan finnas i ledningsnätet. Under 2018 var målet att färdigställa tre åtgärdsprogram. Ett program, det som rör Långsjön i södra Stockholm, har blivit färdigt under året.

Åtgärdsprogram för

23

vattenförekomster ska tas fram.

EXEMPEL PÅ RISKER AVSEENDE UTSLÄPP OCH FÖRORENINGAR I VATTEN

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
Oönskade ämnen kommer in till reningsverken, vilket försämrar rening av avloppsvatten.	Uppströmsarbete, dagvattenhantering, hantering av tillskottsvatten samt åtgärdsplanering.	Allmänna bestämmelser VA, tillstånd enligt Mark- och miljödomstolen, miljöbalken, ägardirektiv, dagvattenstrategi, handlingsplan för vattenstatus.
Utsläpp av orenat vatten (bräddningar) vilket påverkar vattenkvaliteten där det släpps ut.	Bräddåtgärder, åtgärdsplanering och Stockholms framtida avloppsrening.	Allmänna bestämmelser VA, tillstånd enligt Mark- och miljödomstolen, handlingsplan för vattenstatus.
Att vi inte klarar våra reningskrav vilket kan leda till ökade utsläpp.	Förbättrad reningsteknik och SFA-projektet.	Villkor från Mark- och miljödomstolen, miljöbalken.

Renare vatten med ny teknik

I projektet Stockholms framtida avloppsrening utvecklas Henriksdals avloppsreningsverk till ett av världens mest moderna med fördubblad kapacitet.

Eftersedimenteringsbassängerna ska byggas om till membranbassänger. Där ska avloppsvattnet renas från slam genom filtrering genom membran med mycket små porer. Det gör att mindre partiklar, mikroplaster och föroreningar kan fångas upp. Vattnet som släpps ut blir renare och vi klarar de tuffaste utsläppskraven i världen med marginal. Exempelvis kommer våra utsläpp av kväve till Östersjön att minska med 40 procent.

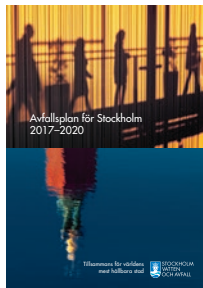

Verksamhetens interna avfall

Stockholms stads avfallsplan och även Stockholms stads miljöprogram¹⁰ ställer krav på att stadens verksamheter ska förebygga uppkomsten av avfall och att det avfall som ändå uppkommer ska tas omhand resurseffektivt, vilket följer EU:s avfallshierarki, den så kallade avfallstrappan. I våra processer genererar vi stora mängder avfall och vi arbetar aktivt för att klättra på avfallstrappan. Vi beskriver här hur vi tar tillvara vårt eget avfall, externt avfall behandlas under avsnittet "Material".

Det avfall vi själva ger upphov till kan delas upp i processrelaterat och icke-processrelaterat avfall. Det processrelaterade utgör över 99 procent av den totala mängden. Till det processrelaterade räknas rötslam, vattenverksslam, schaktmassor, gallerrens och avskild sand.

I tabellen till höger visas våra främsta avfallstyper och vilka lagar, policyer och riktlinjer som styr.

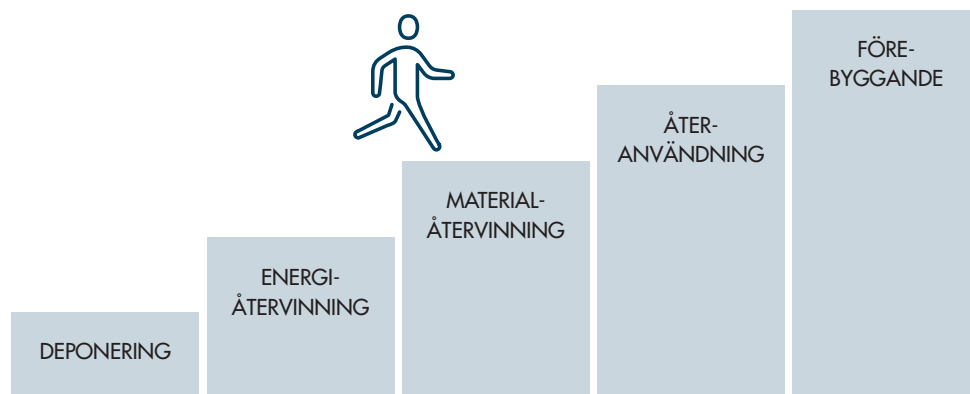
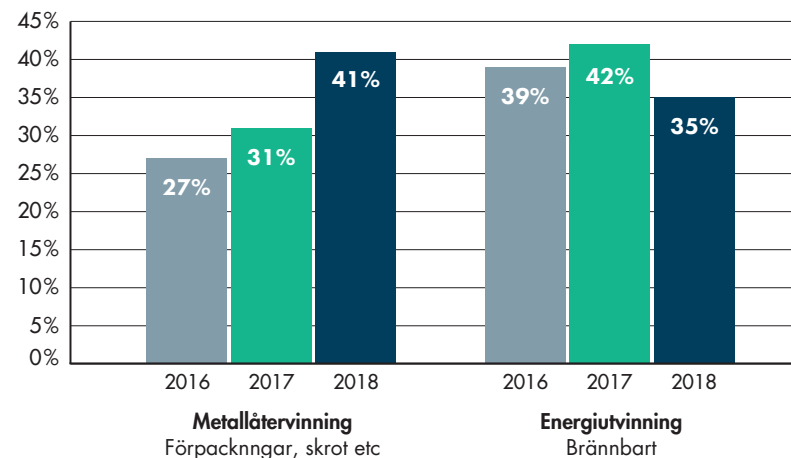
Avfallsplanen 2017–2020

	MILJÖBALKEN	REVAQ ¹¹	ÄGARDIREKTIV	AVFALLSPÄN
Rötslam	●	●	●	
Vattenverksslam				●
Schaktmassor	●			
Gallerrens	●			
Sand	●			●
Icke-processrelaterat avfall	●		●	●

Tabellen nedan visar att materialåtervinning ökat, samtidigt som brännbart minskat, helt i linje med avfallstrappan.

Internt avfall Stockholm Vatten och Avfall:

MATERIALÅTERNINNING JÄMFÖRT MED BRÄNNBART 2016 – 2018

Avfallstrappan

PROCESSRELATERAT AVFALL

Rötslam innehåller fosfor och kväve

Rötslam är en restprodukt från reningsverken och är en viktig källa för resurserna fosfor, kväve, mikronäringsämnen och mull. Vi tar tillvara dessa genom att sprida vårt slam på åkermark. Allt slam som producerats under 2018 är certifierat och godkänt för användning på åkermark. Endast slam från Bromma reningsverk används dock på åkermark, det slam som produceras i Henriksdals reningsverk går istället till återställning av mark vid Aitik-gruvan utanför Gällivare. Det pågår projekt för att se hur Stockholm Vatten och Avfall kan använda slammet på annat sätt för att få ut mer av fosfor.

Slammet innehåller även oönskade föroreningar som tungmetaller och vissa organiska föreningar. Det pågår ett aktivt arbete med att minska dessa föroreningar. Stockholms stad har som mål att se minskade halter av 15 prioriterade ämnen, bland annat bly, kadmium och silver. Under 2018 klarades målet för samtliga 15 ämnen.

Vattenverksmull används för täckning av deponier

I processen för produktion av vatten vid vattenverken bildas vattenverksmull som restprodukt. Den används idag för täckning av deponier men vi arbetar långsiktigt med att förädla mullen och stimulera utvecklingen av nya avsättningar, till exempel tegelsten, jordtillverkning, spridning på jordbruksmark och tillverkning av biokol.

Schaktmassor från våra grävarbeten återbrukas

Genom att noga kontrollera och klassa material enligt gällande regelverk kan vi vid våra egna grävarbeten i samband med lagningar och nyläggning av rör återanvända mycket av materialet. Av det material som grävs upp kan 85 procent återbrukas. Vi har bra kontroll på schaktmassor från arbeten i egen regi, men en stor del av arbetena utförs på entreprenad och där saknas idag information om hur kontroll och klassning sker.

Gallerrens, det vill säga skräp som spolats ner i toaletten, samlas in och går till energiutvinning.

Gallerrens går till energiutvinning

Gallerrens, det vill säga skräp som spolats ner i toaletten, samlas in och går till energiutvinning. Våra informationskampanjer syftar till att upplysa stockholmarna om vad som inte ska spolats ned i toaletten för att på så sätt minska gallerrenset. Sand som kommit in till reningsverket går till anläggning för behandling och återbrukas eller deponeras beroende på föroreningsgrad.

ICKE-PROCESSRELATERAT AVFALL

Vårt interna avfall, som inte är processrelaterat, uppkommer i den övriga dagliga verksamheten. Det kan vara förpackningar, emballage och rester från olika typer av underhållsarbeten, exempelvis trä och rör- och kabelrester. Under året har vi arbetat med att förbättra kunska-pen kring vårt avfall och möjligheterna till en enklare källsortering. Varje anläggning har från och med 2018 en lokal avfallsansvarig vars uppgift är att identifiera förbättringar och genomföra dem i linje med områdets avfallsplan. Under 2019 kommer bolaget fortsätta att arbeta mot målet att minska brännbart avfall för att i högre grad återvinna och återbruka.

EXEMPEL PÅ RISKER MED SLAM

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
Att farliga ämnen i slam kommer ut på jordbruksmark.	Kontinuerligt arbete för att minska föroreningar i slam innan spridning på åkermark. Allt slam är Revaq-certifierat.	Revaq och stadens mål för att minska farliga ämnen i slam.

Energi

Att effektivisera och minska energianvändningen samt att öka användningen av biogas är några av målen i Stockholms stad.

Minskad användning av energi kan ge lägre utsläpp av bland annat koldioxid, kväveoxider, svaveldioxid och partiklar. Här beskriver vi hur vi arbetar med bolagets egen energianvändning och energiproduktion.

Vi vill minska vår energianvändning

Stockholm Vatten och Avfalls verksamhet är energikrävande. Den största delen av vår energiförbrukning utgörs av el som används bland annat för att driva pumpar i verk och ledningsnät. Vi arbetar för att hålla nere vår elanvändning och köper tillsammans med Stockholms stad in ursprungsmärkt el från förnyelsebara källor. Ett projekt för att minska energianvändningen och användningen av fossila bränslen i våra byggnader är att konvertera kvarvarande oljepannor i vårt fastighetsbestånd till alternativa värmekällor såsom luft-, vatten- och värmepumpar.

Stadens mål är att vi ska minska energianvändningen med 10 procent till år 2020. I ett snabbt växande Stockholm behöver stadens avloppsvattenrening förnyas för att klara reningskraven. Den nya reningstekniken kommer istället att innebära en högre energianvändning men då i utbyte mot mindre miljöbelastning i Saltsjön.

Vi producerar mer energi än vad vi förbrukar

I vår avloppsreningsprocess produceras biogas som uppgraderas till fordonsgas samt spillvärme som omvandlas till fjärrvärme via värmepumpar i Hammarby och Solna. Vi producerar nästan sju gånger mer energi än vad vi förbrukar. Med hjälp av avloppsvatten från Henriksdals reningsverk kunde exempelvis Stockholm Exergi producera 830 gigawattimmar värme under 2017. Det räcker till att värma 80 000 lägenheter under ett år¹².

AVSNITTET KOPPLAS
TILL FN:s GLOBALA
MÅL: 13

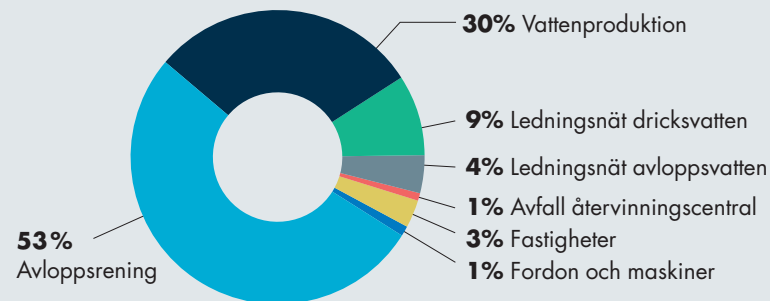
Vi producerar
nästan

7

gånger mer
energi än vad
vi förbrukar.

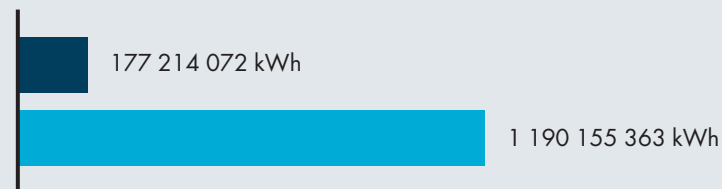
Innan avloppsvattnet släpps ut i Saltsjön går det till Hammarby respektive Solna värmeverk där värme återvinns och används som fjärrvärme.

ENERGIFÖRBRUKNING 2018 PER VERKSAMHETSOMRÅDE, kWh

ENERGIFÖRBRUKNING OCH ENERGIPRODUKTION, kWh

- Energiförbrukning verksamheten
- Energiproduktion från avloppsreningsverken

År 2040 är målet att Stockholm ska vara en fossilbränslefri stad. Stockholms stads samtliga verksamheter ska därför till år 2030 fasa ut användningen av fossila bränslen. Vi bidrar till detta genom att den biogas som produceras i våra avloppsreningsverk i första hand säljs till extern part för att uppgraderas till förnyelsebart fordonsbränsle. Målet är att öka vår produktion, bland annat genom att öka insamling av matavfall som kan användas för biogasproduktion. Trots att antalet hushåll och verksamheter som har anslutit sig till matavfallsinsamling har ökat under året hamnar vi strax under målvärdet för 2018. Vi kommer fortsätta satsningarna inom detta område under 2019. Vi har inte heller nått målvärdet för biogasproduktion då vi bland annat fått in en mindre mängd material för rotning jämfört med 2017.

Förslag på åtgärder efter energikartläggning

I början av 2018 slutfördes den energikartläggning som Stockholm Vatten och Avfall har låtit utföra enligt de nya lagkraven. Åtgärdsförslag från rapporterna har sammanställts och distribuerats till respektive verk med uppmaningen att budgetera för minst en av de föreslagna åtgärderna vardera. Ett av förslagen är att göra ytterligare investeringar i solceller, något som ska utredas under 2019.

En riskanalys av bolagets energifrågor ska göras någon gång under 2019–2020. En väsentlig risk som har identifierats under 2018 är en potentiell elbrist i Stockholm mellan år 2023 och 2027.

EXEMPEL PÅ RISKER AVSEENDE ENERGI

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
Elbrist i Stockholm till följd av att Stockholm Exergi planerar att stänga det gamla kraftvärmeverket i Värtahamnen senast 2023.	Kontrollera befintlig driftplan/strategi för prioritering mellan verk, pumpstationer, driftoptimera verksamheterna etc.	Hållbarhetspolicy.

Sortera mera

Nästan 40 procent av allt i soppåsen är matavfall. Om det sorteras ut kan det bli biogas och biogödsel. Under året provade vi ett nytt grepp för att få fler stockholmare att matavfallssortera – dörrknackning. Vi besökte utvalda villaområden. Där kunde kunderna få ett kärl, påsar, påshållare och information direkt i handen – och börja matavfallssortera samma kväll! Under kampanjen tackade 38 procent ja till att börja sortera, vilket innebar 138 nya villakunder.

Visste du att 3 000 personers matavfall driver en buss och fem sopbilar ett år.

Material

Vid rening av avloppsvatten, produktion av dricks- vatten och vid byggnationer används stora mängder kemikalier, byggmaterial och fyllnadsmassor.

Via våra entreprenörer samlar vi också in stora mängder material i form av avfall från privatpersoner och företag. Vi betraktar allt detta material som en resurs, material som kan återvinnas eller återanvändas. Eftersom material har stor klimatpåverkan vid framställning och användning fram tills dess att det slängs bort eller återvinnas är det av stor vikt att vi har en effektiv resursanvändning. Hantering av vårt eget avfall redovisar vi i avsnittet "Utsläpp till vatten och verksamhetens interna avfall".

Vi ställer krav vid upphandlingar

Ett sätt för Stockholm Vatten och Avfall att styra materialanvändningen i en mer hållbar riktning är att ställa miljökrav och sociala krav i våra upphandlingar. För att minska risken att inte ställa tillräckliga krav, och för att förbättra kontrollen på det material vi köper in, har vi börjat ställa krav på att de produkter som används i våra byggentreprenader ska registreras och bedömas i Byggvarubedömningen (BVB) eller liknande system. BVB säkerställer att vi minimerar miljöpåverkan utifrån farliga kemikalier och miljöpåverkan under produktens hela livscykel. Användningen av BVB innebär även att vi kommer att få en bra spårbarhet på innehållet i det material som används i våra anläggningar. BVB gör också att vi kan säkerställa att vi följer lagkrav gällande miljö och hälsa.

Stockholms stad har satt som mål att 80 procent av alla bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi ska uppfylla stadens krav avseende användning av BVB eller andra jämförbara system. Antalet projekt som registrerats i BVB:s databas ökar stadigt i och med att samtliga projekt som nystartas registreras, men eftersom inget av dessa projekt ännu har avslutats blir utfallet för 2018 noll procent.

Varor i förnybart eller återvunnet material är ännu inte så vanligt bland de material vi använder och därför ställer vi i dagsläget inga

AVSNITTET KOPPLAS
TILL FN:s GLOBALA
MÅL: 12

Vi har över
500
mil vatten- och
avloppsledningar
i marknaden.

krav på det i upphandlingar. De metaller vi använder är oftast återvunna och vi återanvänder också schaktmassor som uppkommer vid schaktarbeten.

Krav på lång hållbarhet

En viktig faktor vid val av material är lång hållbarhet. Vi har över 500 mil vatten- och avloppsledningar i marknaden. Det är både miljöbelastande och kostsamt att gräva upp en ledningssträcka och byta ut den och därför är det viktigt att det material vi använder har en lång livslängd och en säker funktion. Idag finns rörsystem för VA-ledningar som har en livslängd på 150 år eller mer.

Risker

Vi kan idag se en risk att marknaden inte kan förse oss med material utifrån kravet om 150 års livslängd. I vår driftorganisation för ledningsnät har det under årens lopp samlats en mängd kunskap om olika typer av material och för att kunna ta tillvara den kunskapen har vi tillsammans med de större VA-organisationerna i Sverige organiserat oss i en förening, 4S. 4S syfte är att delge tillverkarna de behov som VA-organisationerna ställer på framtidens hållbara produkter.

PÅVERKAN VID ANVÄNDNING AV LEDNINGSNÄTSMATERIAL

FÖREBYGGANDE	UNDER ANVÄNDNING	EFTER ANVÄNDNING
Vi ställer höga krav på livslängd (150 år) och utförarkvalitet vid upphandling av entreprenaden. Vi organiserar oss med andra VA-organisationer för att kunna delge tillverkarna våra framtida behov på hållbara produkter.	Vårt ledningssystem har ingen negativ miljöpåverkan under dess livslängd vad vi vet idag. Vid planerad eller akut reparation kommer en miljöpåverkan i form av schakt och återställning.	Metall återvinnas alltid som skrot. Betong blir återfyllnadsmassor. Plast återvinns enligt ett återvinningssystem som den branschen tagit fram.

EXEMPEL PÅ RISKER AVSEENDE MATERIAL

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
Risk att marknaden inte kan leverera ledningsnätsmaterial med så lång hållbarhet som vi önskar. Detta gör att vi behöver underhålla och förnya ledningsnätet oftare vilket leder till högre kostnader och påverkan på miljön.	Vi försöker ställa så höga krav som möjligt på leverantörerna i frågan och arbetar för att få längre hållbarhet i framtiden.	Stockholm Vatten och Avfalls allmänna material- och arbetsbeskrivning för lednings- och markarbeten (SVAMA), hållbarhetspolicy.

Alla kemikalier godkänns av vårt kemikalieråd

Hantering av kemikalier kan medföra risker för människor och miljö. Vi använder kemikalier främst i reningen av avloppsvatten och produktion av dricksvatten, men vi köper även in exempelvis färg och byggprodukter.

Alla kemikalier som köps in ska godkännas av vårt Kemikalieråd vars uppdrag är att minska användningen av hälsovådliga och miljöfarliga kemikalier när bättre alternativ finns.

Stockholms stad har upprättat en kemikalieplan med visionen om ett giffritt Stockholm år 2030. Målet är att minska antalet produkter som innehåller utfasningsämnen med 20 procent till år 2019, jämfört med 2017. Under 2018 var målet en minskning med 10 procent jämfört med 2017. Det har vi klarat med god marginal.

Hushållsavfall från våra kunder

Stockholm Vatten och Avfall ansvarar för att Stockholms invånare kan göra sig av med hushållsavfall på ett så effektivt och miljörättigt sätt som möjligt. Avfallsplanen för Stockholm 2017–2020 anger vilka mål som Stockholms stad har för avfallet och hur man ska arbeta för att uppnå dem. Avfallsplanen bygger delvis på EU:s avfallshierarki och fokus ligger på att förebygga uppkomsten av avfall och att främja återanvändning. Det avfall som ändå uppstår ska tas tillvara på bästa sätt. Ökad matavfallsinsamling är ett av avfallsplanens centrala mål eftersom utsorterade matrester kan omvandlas till biogas och biogödsel. För att öka mängden insamlad matavfall har bland annat en "knacka dörr-kampanj" genomförts hos villahushåll tillsammans med våra entreprenörer. Kampanjen gav så bra resultat att nya insatser planeras under 2019.

13

ton material
bytte ägare
genom Pop-up
Återbruk.

För att underlätta återanvändning behöver vi göra det lätt för stockholmarna att lämna ifrån sig material och produkter de inte längre behöver. En åtgärd är vårt cirkulerande Pop-up Återbruk som besöker olika platser runt om i Stockholm under perioden april–oktober. Där kan man lämna in saker man själv inte behöver eller hämta något man har behov av. Pop-up Återbruk besökte 22 platser under 2018, att jämföra med nio år 2017. Hela 13 ton material bytte ägare.

Ekonomisk hållbarhet

- Indirekt ekonomisk påverkan
- Antikorruption

För att säkra regionens dricksvattenförsörjning fram till år 2050 behöver vi bygga ut vår produktionskapacitet med

40%

Mål: Delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar med behov av teknisk infrastruktur

Indikator: Investeringsnivå för befintligt ledningsnät (mkr)

ÅRSMÅL: 400

UTFALL: 422

Mål: Fortsatt arbete med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader. Indikator: Andel administrations- och indirekta kostnader.

ÅRSMÅL:

UTFALL:

Ekonomisk hållbarhet

Så här definierar vi ekonomisk hållbarhet i vår hållbarhetspolicy

- Vi utvecklar, förbättrar och underhåller verksamheten till nytta för kunden, miljön och samhällsutvecklingen på kort och lång sikt.

AVSNITTET KOPPLAS
TILL FN:s GLOBALA
MÅL: 11

Som kommunalt bolag ska vi gynna konkurrensen på marknaden och ha en blandning av stora och små leverantörer.

Indirekt ekonomisk påverkan

De investeringar vi gör i infrastruktur som ledningsnät, vattenverk, avloppsreningsverk och anläggningar för avfallshantering är en förutsättning för att Stockholm ska kunna fungera och växa.

Det är viktigt att vi är med redan på planeringsstadiet när det byggs nya bostäder och kontor eller vid ombyggnationer för att kunna skapa bra lösningar. Vi redovisar här vår egen indirekta ekonomiska påverkan och inte den totala påverkan som vi har tillsammans med våra samarbetspartners. Vi kommer inte heller att redovisa någon värdering av vår påverkan i siffror då vi i dagsläget inte har några verktyg för det.

Vi är en stor upphandlare av varor och tjänster

Då vi är en stor upphandlare bidrar vi till att skapa arbetstillfällen och affärsmöjligheter för företag. Vi upphandlar både varor och tjänster varav tjänster utgör den dominerande delen, främst entreprenader och tekniska konsulter. Entreprenader innefattar bland annat bygg-, maskin- och schaktentreprenader där våra största avtal gäller schakt- och rörläggning. Som kommunalt bolag ska vi gynna konkurrensen på marknaden och ha en blandning av stora och små leverantörer. När det gäller entreprenader upphandlar vi främst större bolag som kan hantera de volymer vi har medan det på konsultsidan är större variation då vi utgår från specialkompetens. Vi har runt 2 500 leverantörer i vårt leverantörsregister, de flesta svenska.

Hållbar infrastruktur

Enligt våra ägardirektiv ska vi delta i planeringen för ett växande Stockholm utifrån behovet av teknisk infrastruktur. Tillsammans med andra bolag och förvaltningar i staden planerar och projekterar vi nybyggnationer och större ombyggnationer. I stadens mål för en

Hållbar mark- och vattenanvändning ingår också att vi ska planera och bygga på ett sådant sätt att miljöpåverkan minimeras. Påverkan kan ske vid själva byggnationen, till exempel genom transporter med tunga fordon i bostadsområden, men också genom miljöpåverkan från det material vi använder. Vi försöker alltid informera och ha en dialog med de som berörs av våra projekt och att välja bra material som håller länge så att man inte behöver förnya ledningsnätet så ofta. Se mer under avsnitten "Stockholm Vatten och Avfall som samhällsaktör" och "Material".

Exploateringsprojekt är alltid prioriterade

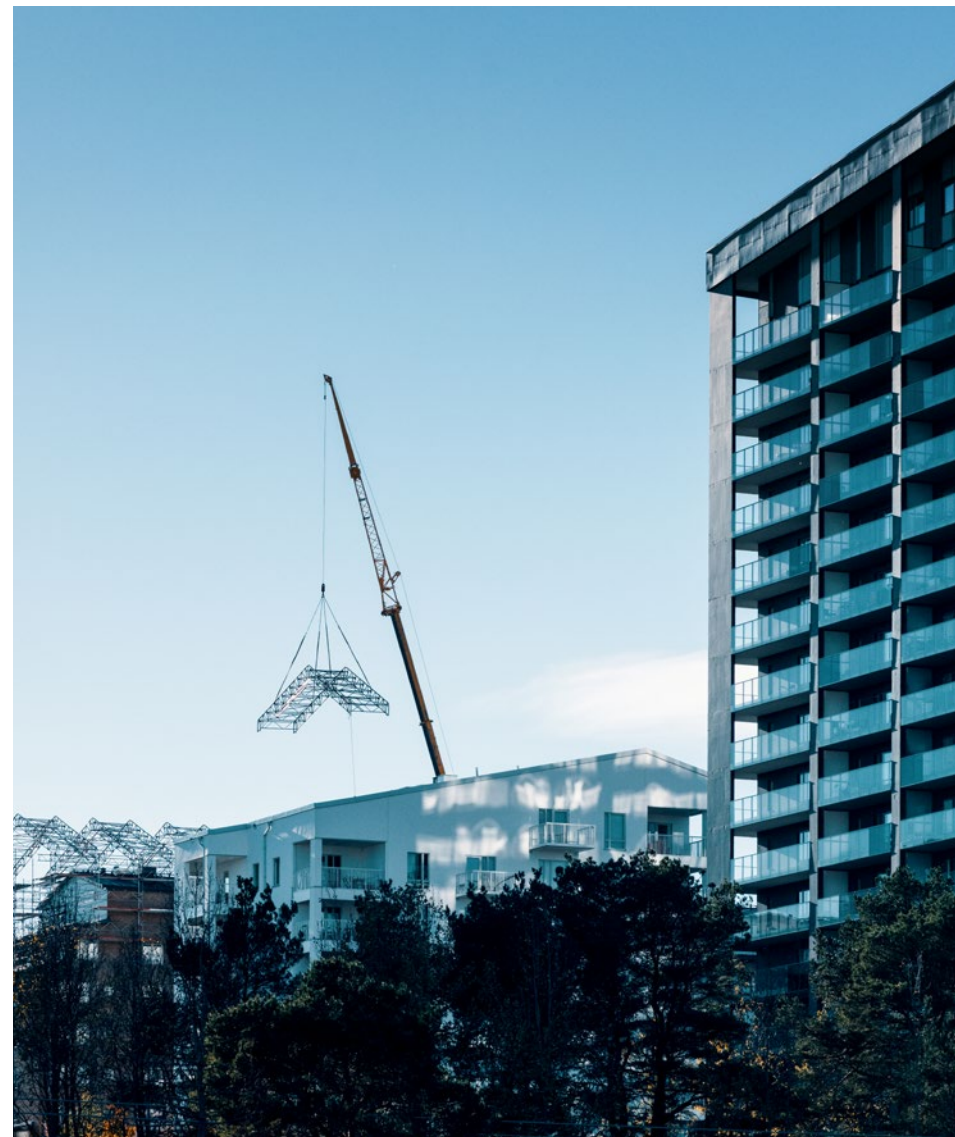
Den största utmaningen är att hinna med att identifiera och utföra alla åtgärder som behövs för att klara kapaciteten vid en växande befolkning och framtida klimatförändringar. Vi har inte obegränsade resurser utan måste prioritera. Det finns två huvudsakliga inriktningar på våra investeringar:

- Exploateringsprojekt, som är nybyggnation och större ombyggnationer och sker i samarbete med Exploateringskontoret, Trafikkontoret och Stadsbyggnadskontoret. Det är våra samarbetspartners som styr över dessa projekt.
- Egna projekt, till exempel underhåll och nyinvestering i vårt ledningsnät och större projekt som Stockholms framtida avloppsrening. Utifrån vår strategiska plan, våra bolagsmål och vår budget bestäms vilka projekt som ska prioriteras.

Vi måste alltid prioritera exploateringsprojekt, vilket i sin tur påverkar prioriteringar när det gäller underhåll och förnyelse av vårt ledningsnät och andra egna projekt. En annan faktor som spelar roll är konjunkturen, vid en högkonjunktur med byggboom blir det fler exploateringsprojekt än under en lågkonjunktur.

En annan utmaning är att den dagliga samhällsservicen med dricksvattenleverans, avloppsrening och avfallshantering ska fungera utan större störningar. Om den inte fungerar kan det leda till stora problem och kostnader för invånare och miljö. Vi arbetar ständigt för att uppfylla de lagkrav som finns på området och att kontrollera och

Den största utmaningen är att hinna med att identifiera och utföra alla åtgärder som behövs för att klara kapaciteten vid en växande befolkning och framtida klimatförändringar.

övervaka våra processer för att klara vår verksamhet. Vid större problem och kriser aktiveras bolagets mobiliseringsplan och en krisledningsgrupp tillsätts med uppgift att hantera och lösa situationen.

STORA PROJEKT

Några av våra största byggprojekt just nu är Stockholms framtida avloppsrening (SFA), sorteringsanläggningen för rest- och matavfall i Högdalen, norra Djurgårdsstaden, Hagastaden och Slussen. Projekten kommer att bidra till nya bostäder (Hagastaden och Djurgårdsstaden), ökad kapacitet för hantering av avloppsvatten (SFA), förhöjning av kvaliteten på dricksvatten (Slussen) och en förbättring i tillvaratagande av matavfall med ökad biogasproduktion som följd (anläggningen i Högdalen). Alla dessa är viktiga områden för en väl fungerande och växande stad.

Stockholms framtida vattenförsörjning

Fram till år 2050 väntas antalet anslutna till Stockholm Vatten och Avfalls dricksvattennät öka från dagens 1,5 miljoner till cirka 2,15 miljoner. Den kapacitet vi har idag räcker inte för denna befolkningsökning och vi måste därför bygga ut vår produktionskapacitet med drygt 40 procent för att bibehålla en robust och säker vattenproduktion. Detta kommer att bli ett av våra större framtida projekt.

Planeringen för utbyggnaden är redan påbörjad. Åtgärder behöver ske såväl i vattenverk som i huvudvattenledningsnät och reservoarer. Några förslag på åtgärder är följande:

- Vattenverk – ökning av långsamfilterkapacitet och en ny produktionslinje
- Huvudvattenledningar – kapacitetsförstärkningar och nya reservvattenledningar
- Vattenreservoarer – renoveringar samt att ersätta en gammal reservoar med en ny

Även samarbete med andra vattenbolag kommer att krävas för att klara kapaciteten vid exempelvis produktionsbortfall.

Inom 15 år når vi gränsen för vår nuvarande produktionskapacitet för dricksvatten och har därför börjat planera för en omfattande utbyggnad.

EXEMPEL PÅ EXEMPEL PÅ RISKER

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
Att vi inte hinner med underhåll och förnyelse av ledningsnät i planerad takt för att vi måste prioritera exploateringsprojekt. Detta gör att ledningsnätet riskerar att bli mer slitet innan det byts och att risken för läckage ökar.	Hårdare prioriteringar, uppskjutna projekt och uppskjuten förnyelse av ledningsnätet.	Exploateringskontoret och Trafikkontoret styr över exploateringsprojekt. Budget och begränsningar i resurser styr över vad vi har möjlighet att göra. Strategisk plan.
Avbrott och störningar i vattenleveranser och savfallshanteringen. Detta leder till att våra kunder drabbas och att förtroendet för vårt bolag minskar.	Kontroller, bevakning av ledningsnät, uppföljningar, provtagningar, mobiliseringsplan vid större störningar mm.	Hållbarhetspolicy, lagkrav mm.
Befolkningsökning samt klimatförändringar med till exempel fler värmeböljor kan leda till bristande kapacitet att leverera dricksvatten. Detta kan innebära att kunderna måste hushålla med vatten och att vi kan behöva stänga av vattnet under vissa tider.	Öka kapaciteten genom utbyggnation av ledningsnät och vattenverk mm samt samarbete med andra vattenbolag.	Strategisk plan, Stockholms framtida vattenförsörjning

Antikorruption

Korruption förstör grundförutsättningarna för en stabil och hållbar värld och enligt Brottsförebyggande rådet är kommunal verksamhet särskilt ansatt.

Som ett kommunalägt bolag i Stockholms stad har vi ett särskilt ansvar att agera på ett sätt som gör att invånarna har förtroende för oss när vi utför vårt uppdrag.

Riktlinje för representation och gåvor

Idag utförs antikorruptionsarbete i olika delar av vår organisation. Vi har ingen policy gällande antikorruption. Som stöd har vi istället en riktlinje rörande representation och gåvor som beskriver hur vi ska agera vid representation, gåvor, konferenser, mässor och studieresor. Riktlinje finns tillgänglig för alla medarbetare och följs upp av cheferna. Kännedom och efterlevnad av riktlinjen granskades vid årets internkontrollgranskning. Granskningen visade att verksamhetens kunskap kring vad vi får och inte får ta emot är god. Ett utbildningsbehov kring representation uppmärksammades, vilket har lett till ökad information om representation för nyanställda. För att hantera korruptionsrisken vid beställning och betalning av fakturor arbetar vi utifrån tvåhandsprincipen där beställaren godkänner och chefen attesterar inköpet eller betalningen.

För att reducera risken för korruption i våra leverantörsled ställer vi krav i upphandlingar med hög risk. Kraven är baserade på FN:s deklaration mot korruption. Antikorruptionskrav är en del i våra krav rörande arbetsvillkor och mänskliga rättigheter. Arbetsgången för att avgöra vilka avtal där anti-korruptionskrav ska ställas och hur de följs upp beskrivs i avsnittet "Krav på sociala förhållanden och mänskliga rättigheter i upphandlingar".

AVSNITTET KOPPLAS
TILL FN:s GLOBALA
MÅL: 16

Vi kommer att tillsätta en visselblåsarfunktion där både anställda och externa parter kan rapportera om misstanke om korruption finns.

Planer för nytt ramverk med uppförandekod

Vi har identifierat ett behov av att utöka vårt antikorruptionsarbete. Under 2019 kommer vi att skapa ett ramverk i syfte att minimera risken för korruption. Arbetet inleddes med en workshop med vår ledningsgrupp i slutet av 2018 som organiserades av Institutet mot mutor. Ramverket kommer att bestå av en uppförandekod, riskanalyser för att identifiera korruptionsrisker i verksamheten och utbildning till samtliga anställda. Vi kommer även att tillsätta en visselblåsarfunktion där både anställda och externa parter kan rapportera om misstanke om korruption finns.

EXEMPEL PÅ RISKER AVSEENDE KORRUPTION

IDENTIFIERAD RISK	HANTERING/FÖREBYGGANDE ARBETE	STYRNING/POLICYER
Att anställda tar emot mutor. Kan det leda till minskat förtroende för företaget, böter eller fängelse för ansvarig person.	Information till chefer.	Riktlinjer för representation och gåvor. Ett nytt ramverk kommer att skapas under 2019.
Att anställda anlitar vänner och bekanta för uppdrag som inte behöver upphandlas. Kan leda till ekonomisk skada för företaget då man kanske inte får den bästa leverantören och att förtroendet för företaget minskar.	Alla inköpsordrar och fakturor ska godkännas av två personer.	Internrevision med stickkontroller. Ett nytt ramverk kommer att skapas under 2019.

Biokol förbättrar jorden

Stockholm Vatten och Avfall driver världens första och hittills enda urbana kolsänka; vår biokolsanläggning som producerar jordförbättrande biokol och klimatpositiv fjärrvärme från stockholmarnas trädgårdsavfall.

En av de största miljövinstererna är att biokolet sänker nivåerna av koldioxid i atmosfären genom att låsa ned grundämnet kol i jorden under lång tid. Biokolet från anläggningen i Högdalen kompenserar för 700 bilar koldioxidutsläpp per år och värmen från anläggningen räcker till att värma upp 80 lägenheter per år.

Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall

LAGKRAV OCH TILLSTÅND

Vår verksamhet är starkt styrd av lagkrav. Användningen av vatten- och avloppstjänster styrs av lagen om allmänna vattentjänster samt av regler som beslutas av kommunfullmäktige. Avfallshanteringen styrs av avfallstaxan och renhållningsordningen. Våra intäkter kommer huvudsakligen från vatten- och avfallstaxor och våra kostnader ska utgöras av nödvändiga kostnader för att bedriva verksamheten. Hur vi får ta ut våra taxor styrs också av Lagen om allmänna Vattentjänster och Avfallsförordningen. Vi måste också följa tillstånd och domar inom områdena vattenproduktion, avloppsrening och avfall.

Vattenproduktion

Bolagets miljöpåverkan omfattar vattenmiljön i Stockholmsområdet, Mälaren och skärgården.

Vi är beroende av olika tillstånd som reglerar den verksamhet vi bedriver, bland annat för uttag av råvatten och reglering av Mälaren och Bornsjön.

Avloppsrening

Stockholm Vatten AB har tillstånd som bland annat anger tillåtna mängder och halter av utsläpp av avloppsvatten till Östersjön.

Avfall

Stockholm Avfall AB har ett antal återvinningscentraler och återbruk som är tillstånds- och anmälningspliktiga enligt miljöbalken, samt miljöstationer (för farligt avfall), "Samlaren" (för ljuskällor, batterier och småelektronik) och andra insamlingspunkter som är anmälningspliktiga.

Mer information om detta finns i vår årsredovisning.

ÄGARDIREKTIV

Stockholms stads krav och förväntningar på Stockholm Vatten och Avfall regleras i ägardirektivet. Enligt detta är bolagets mål följande:

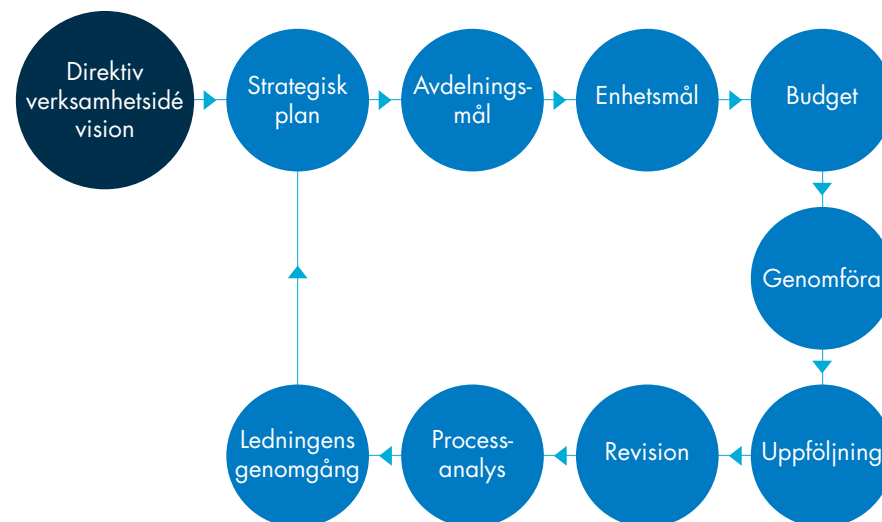
"Stockholm Vatten och Avfall AB ska med fortsatt tydlig miljöprofil säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Bolaget ska arbeta för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshantering utan att miljöbelastningen ökar.

Bolaget ska medverka till en effektiv och hållbar avfallshantering och återvinning i staden för att uppnå målet om resurseffektiva kretslopp.

Avgifterna för allmänna vattentjänster ska sättas på en nivå som motsvarar och säkerställer en långsiktigt hållbar finansiering av verksamheten, det vill säga för säker dricksvatten- och avloppshantering och ökat underhåll av VA-nätet."

Modell för styrning och uppföljning

Strategisk plan och bolagsmål

Våra ägardirektiv, visioner och policyer ingår tillsammans med våra viktigaste hållbarhetsfrågor och utmaningar i vår strategiska plan. Den sträcker sig över fem år och visar bolagets strategier och prioriterade målområden, vilket utgör grunden för att planera arbetet och göra rätt saker. De prioriterade målområdena utgörs av våra sex bolagsmål som mer konkret anger vad vi ska uppnå. Bolagsmålen är satta till år 2040 men kommer att ses över årligen och ändras vid behov. Alla bolagsmål kan kopplas till de olika delarna av stadens vision och till vårt hållbarhetsarbete. Målen bryts i linjearbetet ner till avdelningsmål, enhetsmål och aktiviteter som följs upp varje tertiäl och rapporteras till styrelse och ägare.

Vid målarbetet på avdelnings- och enhetsnivå är våra årliga processanalyser med riskanalyser en viktig input. Mer om våra bolagsmål finns under avsnittet "Styrning" och under respektive hållbarhetsfråga.

Policyer och riktlinjer

Vi har en rad policyer och riktlinjer som styr vår verksamhet och vårt hållbarhetsarbete, till exempel hållbarhetspolicy, personalpolicy och riktlinjer för representation och gåvor. Vi är också certifierade enligt ISO-standarderna 9001 och 14001. Mer om våra policyer finns att läsa i avsnitten om hållbarhetsfrågor.

Uppföljning och utvärdering

Det är Stockholm Vatten och Avfalls ledning och styrelse som är ansvariga för hur bolaget styrs och att externa och interna krav implementeras och följs. I ledningsgruppen ingår avdelningscheferna och VD. Styrelsen består av ledamöter och suppleanter valda av kommunfullmäktige i Stockholm och Huddinge. Styrelsens ansvar styrs av Aktiebolagslagen.

Vår verksamhet är målstyrd, uppföljning av mål och driftdata sker tertiälvis och rapporteras till ledningen. Miljöarbetet följs även upp i en rad rapporter, till exempel vår miljörapport, som också rapporteras till våra ägare. Årligen genomförs processanalyser där ledningen utvärderar hur väl vi uppfyller lagkrav, kundnöjdhet, kvalitet på köpta varor och tjänster, hur vi hanterar avvikelser och fattar beslut om eventuella förändringar som behöver göras till nästkommande år. Styrelsen behandlar miljö- och övriga hållbarhetsfrågor på strategisk nivå och enligt delegationsordningen, till exempel godkännande av policyer.

Granskning

Vi är certifierade inom kvalitet (ISO 9001) och miljö (ISO 14001) och har årliga externa och interna revisioner inom ramen för dessa standarder. Våra internrevisorer granskar årligen att vi uppfyller det vi åtagit oss när det gäller policyer, mål, standarder, interna rutiner och lagstiftning. Under 2018 resulterade revisionen inte i några större avvikelser.

Bolagets räkenskaper granskas av vårt revisionsföretag Ernst & Young. De granskar bland annat att årsredovisningen och hållbarhetsrapporten har upprättats enligt årsredovisningslagens krav.

Om hållbarhetsredovisningen

Hållbarhetsredovisningen är ett av Stockholm Vatten och Avfalls verktyg för att kommunicera med intressenter kring det hållbarhetsarbete som bedrivs. Redovisningen omfattar hela koncernens verksamhet. Inga förändringar i hållbarhetsaspekter och avgränsningar har skett i förhållande till 2017 års redovisning.

Upprättande av hållbarhetsredovisningen

Under 2017 hölls workshops kring våra viktigaste hållbarhetsfrågor för att skapa erfarenhetsutbyte och informationsinsamling till hållbarhetsredovisningen. Under 2018 har nyckelpersoner i verksamheten sammanfattat dessa frågor utifrån perspektiven styrning och arbetssätt, identifierade risker och väsentliga händelser under året. Redovisningen har sammanställts av medarbetare från hållbarhets-, ekonomi- och kommunikationsenheten.

I arbetet med denna redovisning har vi valt att följa standarden GRI Standards Core. För 2017 års rapport lät vi Ernst & Young göra en gap-analys över vad vi behöver komplettera hållbarhetsredovisningen med för att uppfylla kraven i standarden. Dessa synpunkter har vi tagit med oss till arbetet med upprättandet av 2018 års rapport.

2018 års rapport har inte blivit granskad av extern part utifrån kraven i GRI Standards Core.

De risker som presenteras är ett urval

I avsnitten som rör social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet har vi under respektive område specificerat några av de risker som finns i vår verksamhet och hur vi hanterar dem. Vi vill förtydliga att detta är ett urval och inte en heltäckande lista. De är inte heller resultatet av en formell riskanalys i bolaget.

Våra intressenter

Inom ramen för GRI genomfördes år 2017 en intressent- och väsentlighetsanalys för att identifiera bolagets viktigaste hållbarhetsfrågor och intressenter. Dessa fastställdes av ledningsgruppen. Resultatet av analysen presenteras under avsnittet "Våra viktigaste hållbarhetsfrågor". De viktigaste intressenterna presenteras nedan.

De intressenter som tagits i beaktande vid utförande av väsentlighetsanalysen är de intressenter som i störst utsträckning berörs av och påverkar bolagets verksamhet: leverantörer, kunder, ägare och medarbetare.

Att ha regelbunden kontakt med våra intressenter är viktigt för vårt dagliga och strategiska arbete. Exempel på de dialoger vi för visas i tabellen till höger. I denna framgår även vilken påverkan vi har på dem och vilken påverkan de har på oss.

INTRESSENT	DEFINITION	PÅVERKAN	TYP AV KOMMUNIKATION
Kunder	Alla invånare i Stockholm, både privatpersoner och verksamheter med behov inom VA och avfall, samt grannkommuner.	Våra kunder påverkas av hur väl vi sköter våra åtaganden och vårt åtagande underlättas genom att kunder minimerar utsläpp i vatten och sorterar sitt avfall korrekt.	Dialog med kundtjänst och tjänstemän om olika typer av kundärenden, exempelvis fakturering eller klagomål om någon tjänst inte fungerar som den ska. Kundkontakt på våra återvinningscentraler. Samråd. Kundinformation via olika kanaler som webbplats och sociala kanaler. Informationskampanjer. Knacka dörr-kampanj för att värva matavfallskunder, kundundersökningar.
Leverantörer	Företag vi köper varor och tjänster av.	Vi upphandlar varor och tjänster för miljarder varje år, vårt val av leverantörer och de krav vi ställer i upphandlingar får en stor ekonomisk, miljömässig och social påverkan på samhället.	Upphandlingar, beställningar, inköp och avtalsuppföljning. Även kommunikation i det dagliga arbetet med till exempel konsulter och entreprenörer.
Ägare	Stockholms stad och Huddinge kommun.	Våra ägare ger oss direktiv och handlingsramar för vad vi ska göra och åstadkomma. Vi är ett av de största bolagen i Stockholms Stadshuskoncernen och påverkar dem genom hur vi genomför vårt uppdrag.	Ägardirektiv, styrelsemöten, beslutsärenden i kommunfullmäktige och kommunstyrelsen, löpande dialoger i verksamheten.
Medarbetare	Anställda på Stockholm Vatten och Avfall.	Det är medarbetarna som med sin kompetens och engagemang driver och utvecklar bolagets hållbarhetsarbete. Vi ger medarbetarna förutsättningar att bedriva arbetet genom exempelvis de arbetsvillkor, den arbetsmiljö och den kompetensutveckling som bolaget tillhandahåller.	Möten, dialoger med chefer och kollegor, internkommunikation via bolagets kanaler exempelvis intranätet, medarbetarsamtal, medarbetarundersökningar.

Kranmärkt

Kranmärkning är en hållbarhetsmärkning genom vilket verksamheter och evenemang tar ställning för en bättre miljö och använder kranvatten.

Midnattsloppet 2018 var det första evenemanget som Stockholm Vatten och Avfall kranmärkte. Det innebär att det var vårt lokalproducerade kranvatten som löparna släckte törsten med.

K R A N M Ä R K T
RENT
KRANVATTEN
LOKALPRODUCERAT
& HÅLLBART
S T O C K H O L M

Redovisning och indikatorer

PERSONAL

PERSONAL OCH SOCIALA FÖRHÅLLANDEN, ANTIKORRUPTION SAMT MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

PERSONAL OCH SOCIALA FÖRHÅLLANDEN	UTFALL 2018	MÅL 2018	UTFALL 2017	UTFALL 2016
Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	25	20	13	19
Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	7	7	5	–
Index Bra arbetsgivare (nytt för 2017)	86	87	85	–
Aktivt Medskapandeindex (från medarbetarenkäten)	80	78	76	Ingen enkät 2016
Sjukfrånvaro dag 1–14	1,6%	1,5%	1,8%	1,8%
Sjukfrånvaro dag 15–	3,6%	3,5%	2,2%	1,7%
Antal rapporterade arbetsskador ¹³	38	–	33 ¹⁴	21

¹³ Arbetsskador omfattar rapporterade olycksfall, färdolycksfall samt arbets-sjukdom.

¹⁴ I slutet av 2016 bytte vi incidentrapporteringsystem och informationsinsatser genomfördes, vilket kan ha ökat antalet rapporterade arbetsskador.

¹⁵ Vi implementerade en mall för riskanalys under hösten 2017.

¹⁶ Timanställda ingår ej. I tillsvidareanställda ingår också provanställda.

ANTI-KORRUPTION	UTFALL 2018	UTFALL 2017	UTFALL 2016
Antal anmärkningar vid internkontrollgranskning avseende förtroendekänsliga poster	1	0	0

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER	UTFALL 2018	UTFALL 2017	UTFALL 2016
Andel anställda som omfattas av kollektivavtal	100%	100%	100%
Andel upphandlingar där dokumenterad riskanalys finns	66%	25% ¹⁵	–

STATISTIK ÖVER ANSTÄLLDA (GRI 102-8)

ANSTÄLLDA PER 31 DECEMBER ¹⁶	MÅN 2018	KVINNOR 2018	MÅN 2017	KVINNOR 2017	MÅN 2016	KVINNOR 2016
Antal tillsvidareanställda	374	187	347	173	337	154
varav heltidsanställda	372	186	346	171	334	152
varav deltidsanställda	2	1	1	2	3	2
Antal visstidsanställda	11	10	19	10	20	22

EKONOMISK SAMMANSTÄLLNING, KONCERNEN

	ENHET	UTFALL 2018	UTFALL 2017	UTFALL 2016
Nettoomsättning	Mkr	2 264	2 051	1 995
Rörelseresultat	Mkr	246	605	213
Resultat efter finansiella poster	Mkr	152	498 ¹⁷	98
Balansomslutning	Mkr	14 670	12 765	11 890
Anläggningstillgångar	Mkr	13 802	12 184	11 281
Soliditet	%	5,5%	5,5%	2,0%
Medelantal anställda	St	570	540	507

¹⁷ Beror på realisationsresultat vid försäljning av fastighet. Siffran rensat från realisationsvinst är 30 mkr.

INDIREKT EKONOMISK PÅVERKAN**UTVECKLINGEN AV BETYDANDE INFRASTRUKTURINVESTERINGAR (GRI 203-1)**

INVESTERINGAR (MKR)	2018	2017	2016
Totalt utfall av investeringar	2 111	1 523	1 361

DE FEM STÖRSTA PROJEKTEN UTFRÅN BUDGET/PROGNOS (MKR)	PROGNOS TOTALT	ACK UTFALL 2018	UTFALL 2018	UTFALL 2017	UTFALL 2016
SFA	9 172	1 573	517	332	322
Högdalens sorteringsanläggning	898	34	13	9	12
Slussen	400	280	54	51	11
Hagastaden	402	264	19	39	38
Norra Djurgårdsstaden, (norra delarna)	350	262	51	29	45

MATERIAL

TOTAL VIKT ELLER VOLYM AV HUVUDSAKLIGA PRODUKTIONSMATERIAL (GRI 301-1)

Vi redovisar här insamlat material (avfall) från våra kunder.

INSAMLAT MATERIAL FRÅN KUNDER – MATERIALSLAG (TON/ÅR)	2017	2016	2015
Hushållsavfall, energiutvinning	223 260	228 457	229 348
Hushållsavfall, deponering	0	0	0
Matavfall, biologisk behandling	20 044	18 612	16 019
Återbruk	2 465	2 024	1 880
Grovavfall, materialåtervinning	21 468	22 707	32 988
Grovavfall, energiutvinning	65 909	66 762	73 554
Grovavfall, deponering	13 256	12 902	15 842
Trädgårdsavfall, biologisk behandling	6 963	5 320	5 205
Trädgårdsavfall, energiutvinning	6 782	8 925	7 567
Farligt avfall	3 387	3 164	3 256
Elavfall inklusive batterier	5 998	6 468	7 620
Slam och latrin	1 008	1 729	2 031
Fettavskiljarslam	21 346	37 917	44 020
Frityr- och matfett	885	1 086	841

Vid publiceringen av denna rapport har vi ännu inte fått 2018 års utfall.

ÅTERVINNING, ÅTERBRUK, FARLIGT AVFALL	UTFALL 2018	MÅL 2018	UTFALL 2017	UTFALL 2016
Andel materialåtervinning för avfall som tas emot	30%	37%	35%	37%
Andel återbruk för material som tas emot i insamlingssystem	3,6%	3,1%	2,7%	2,4%
Antal avlämningsplatser för farligt avfall	183 st	170 st	165 st	146 st

FÖRBRUKNING AV PROCESSKEMIKALIER (TON)	2018	2017	2016
VATTENPRODUKTION			
Aluminiumsulfat	6 813	6 152	6 052
Kalk	1 970	1 849	1 971
AVLOPPSRENING			
Järnsulfat (Heptahydrat)	9 454	9 000	9 451

ENERGI

ORGANISATIONENS ENERGIFÖRBRUKNING (GRI 302-1)

BRÄNSLEFÖRBRUKNING ICKE FÖRNYBARA KÄLLOR (KWH)	2018	2017	2016
Olja ¹⁸	436 089	560 603	386 000
Bensin	196 534	226 450	119 848
Diesel	514 827	532 899	491 088
Stadsgas	110 519	64 368	26 335
Metanol	1 557 501	1 557 501	1 551 000
Totalt	2 815 469	2 941 821	2 574 270
BRÄNSLEFÖRBRUKNING FÖRNYBARA KÄLLOR (KWH)	2018	2017	2016
Biogas ¹⁹	1 258 854	1 233 138	1 046 159
Rötgas ²⁰	3 661 698 ²¹	1 375 121 ²²	1 990 979
HVO ²³	476 843	509 939	–
Totalt	5 397 395	2 664 425	3 037 138
ENERGIFÖRBRUKNING (KWH)	2018	2017	2016
Total elförbrukning ²⁴	133 311 236	133 787 501	124 994 900
Total värmeförbrukning	38 552 920	41 324 922	38 189 000
Total förbrukning av kyla	22 120	12 540	180 000
SÅLD EL (KWH)	2018	2017	2016
Total såld el ²⁵	2 885 068	2 575 535 ²⁶	6 298 700
TOTAL ENERGIFÖRBRUKNING (KWH)	2018	2017	2016
Energiförbrukning, rening dricksvatten (Vattenverk, ledningsnät vatten samt hälften av fordonsförbrukning)	70 105 670	69 976 544	68 758 717
Energiförbrukning, rening avloppsvatten (Reningsverk, ledningsnät avlopp, rötgasproduktion samt hälften av fordonsförbrukning)	100 014 997	100 943 020	69 532 978
Avfall och fastigheter	7 093 405	7 216 110	6 572 059
Total energiförbrukning²⁷	177 214 072	178 135 674	172 420 467

¹⁸ Verksamhet (Louden) samt personalbostäder.

¹⁹ Till fordon samt värme i en fastighet (Glashuset). För 2016 avses enbart biogas till fordon.

²⁰ Rötgas omvandlad till värme och el via pannor och gasmotorer, angivet värde är efter förbränning beräknad med en verkningsgrad om 85%.

²¹ Det är främst fackling som ökat jämfört med 2017. Orsaker är bland annat renovering av gasklockan samt större stopp för servicearbeten på uppgraderingsanläggningarna.

²² Har korrigerats år 2018, var felaktigt rapporterad under 2017 (901 348 kWh).

²³ HVO används som bränsle till arbetsmaskiner. Detta var ett nytt bränsle år 2017.

²⁴ Total elförbrukning är summan av köpt el och egenproducerad solel.

²⁵ Vidarefakturerad el till Scandinavian Biogas som hyr och bedriver verksamhet i våra lokaler.

²⁶ Henriksdals el till uppgradering har gått ner från februari 2017, då Scandinavian Biogas skaffat eget elabonnemang.

²⁷ Avser bolagets energi till verksamheten samt energi som köpts in och förser vissa personalbostäder.

OMVANDLING ENERGI

OMRÄKNINGSFAKTORERER HAR ANVÄNTS ENLIGT NEDANSTÅENDE TABELL:

	MJ/L, MJ/KG GAS ALT KWH/NM ³		ENHET
Etanol, liter	30,5712	8,492	kWh/dm ³
Bensin, liter	32,184	8,94	kWh/dm ³
Diesel, liter	35,018532	9,72737	kWh/dm ³
Ecopar, liter		9,56	kWh/dm ³
Biogas, kg gas	46,44	12,9	kWh/kg gas
Olja (Eldningsolja EO1)		9,95	kWh/dm ³
HVO (BTL)		9,44	kWh/dm ³
Metanol		4330	kWh/m ³
Stadsgas		5,8	kWh/m ³
Naturgas	Netto 10,99 Brutto 12,15	11	kWh/m ³
Rötgas		4,65	kWh/m ³
Fjärrvärme		1	kWh/kWh
Fjärrkyla		1	kWh/kWh
El		1	kWh/kWh

ENERGIINTENSITET (GRI 302-3)

ENERGIINTENSITET, KWH	2018	2017	2016
Energiförbrukning ²⁸ per renad m ³ dricksvatten. (Vattenverk, ledningsnät vatten samt hälften av fordonsförbrukning ²⁹)	0,46	0,48	0,47
Energiförbrukning ³⁰ per renad m ³ avloppsvatten. (Reningsverk, ledningsnät avlopp, rötgasproduktion samt hälften av fordonsförbrukning ³¹)	0,71	0,66	0,7
PRODUCERAT DRICKSVATTEN OCH RENAT AVLOPPSVATTEN (MM³)	2018	2017	2016
Total mängd producerat dricksvatten	152	147	146
Total mängd renat avloppsvatten	141	154	139

²⁸ Avser energiförbrukning inom bolaget.

²⁹ Grov uppskattning att hälften av fordonsförbrukning är dedikerad vattenrening och andra hälften avloppsrening.

³⁰ Avser energiförbrukning inom bolaget.

³¹ Grov uppskattning att hälften av fordonsförbrukning är dedikerad vattenrening och andra hälften avloppsrening.

UTSLÄPP TILL VATTEN SAMT HANTERING AV VERKSAMHETENS AVFALL**UTSLÄPP TILL VATTEN PER KVALITET OCH RECIPIENT (GRI 306-1)**

UTSLÄPP TILL SALTSJÖN (MM³)	2018	2017	2016	
Total volym inkommande avloppsvatten till våra reningsverk	145	154	139	

³² Medelvärde juli-oktober 2018.³³ Medelvärde juli-oktober 2017.

VATTENKVALITET PÅ UTGÅENDE VATTEN FRÅN RENINGSVERKEN TILL SALTSJÖN (MG/L)	ÅRSMEDELVÄRDE 2018	ÅRSMEDELVÄRDE 2017	ÅRSMEDELVÄRDE 2016	GÄLLANDE KRAV
Biokemisk syreförbrukning (BOD ₇)	5	3	3	8
Totalfosfor (Tot-P)	0,30	0,17	0,19	0,3
Totalkväve (Tot-N)	9,6	9,4	9,3	10
Ammoniumkväve (NH ₄ -N)	2,3 ³²	2,3 ³³	1,4	3

TOTAL VIKT AV VERKSAMHETENS INTERNA AVFALL UPPDELAT PÅ ICKE-FARLIGT OCH FARLIGT AVFALL OCH BORTSKAFFNINGSMETODER (GRI 306-2)

INTERNT VERKSAMHETSAVFALL VID SAMTLIGA MILJÖSTATIONER INOM BOLAGET	2018	2017 ³⁴	2016
Kompostering/rötning, kg	12 020	4 108	299
Materialåtervinning, kg	118 126	57 464	65 047
Energiutvinning, kg	101 149	76 847	96 001
Energiutvinning efter utsortering, kg	41 782	26 740	60 360
Farligt avfall till behandling/återvinning, kg	13 376	20 382	22 404
Totalt avfall bolag, ton	287³⁵	185	244
Antal transporter³⁶, st	1 079³⁷	759	–
INTERNT PROCESSAVFALL	2018	2017	2016
Gallerrens från reningsverk, ton	947	1 075	779
Sand från reningsverk, ton	483	618	715
Schakt- och jordmassor återvunna till tipp/återbruk, ton	20 491	18 163	3 090
Slam deponi/behandling, ton	366	2 102	0
Totalt för behandling/deponi	22 293	21 958	4 584
Rötslam från reningsverk, ton	81 168	84 517	81 162
Varav rötslam till markanvändning	61 659	66 835	61 223
Varav rötslam till åkermark	18 843	15 580	19 939
Schakt- och jordmassor återvunna	9 168	17 005	23 934
Vattenverksslam till markanvändning	12 224	12 056	13 159
Totalt återbruk	102 194	111 476	118 255

³⁴ Statistik jan–nov 2017 på grund av leverantörsbyte.

³⁵ Ökning jämfört med 2017 beror på att det under året pågått renovering av lokaler på både vatten- och avloppsreningsverken, vilken medfört utrensning av material.

³⁶ Fraktas med lastbil till återvinningscentraler. Avser jan–nov 2017.

³⁷ Ökning jämfört med år 2017 beror på att hämning av gallerrens och sand (maj–dec) har tillkommit.

³⁸ Bekräftade analysvar vid schemalagda provtagningar.

³⁹ Bekräftade analysvar vid schemalagda provtagningar.

KUNDERNAS HÄLSA OCH SÄKERHET

ANTAL FALL MED ANMÄRKNINGAR PÅ DRICKSVATTEN (416-2)

	2018	2017	2016
Vattenprov ojämliga ³⁸	0	0	0
Vattenprov tjänliga med anmärkning ³⁹	5	4	2
Antal fall som resulterat i böter eller vite	0	0	0

GRI-appendix

STANDARDUPPLYSNING

STANDARDUPPLYSNING, GRI	BESKRIVNING	SIDA	KOMMENTAR/AVSNITT
	Organisationsprofil		
102-1	Företagets namn	6	Stockholm Vatten och Avfall
102-2	Viktigaste varumärken, produkter, tjänster	6, 7	Verksamhet och affärsmodell
102-3	Lokalisering av företagets huvudkontor	6	Ulvunda, Stockholm
102-4	Länder företaget har verksamhet i	–	Sverige
102-5	Ägarstruktur och företagsform	6	Verksamhet och affärsmodell
102-6	Marknader där företaget är verksamt, typ av kunder	6, 7	Verksamhet och affärsmodell
102-7	Organisationens storlek (antal anställda, nettointäkt, tillgångar, tjänster mm)	6, 7, 43, 44	Statistik över anställda (GRI 102-8), Ekonomisk sammanställning, koncern, verksamhet och affärsmodell
102-8	Antal anställda uppdelat på anställningsform och kön	43	Statistik över anställda
102-9	Företagets leverantörskedja	34	Indirekt ekonomisk påverkan
102-10	Väsentliga förändringar i företagets storlek, struktur, ägande, leverantörskedja, lokalisering	–	Inga väsentliga förändringar har skett
102-11	Tillämpning av försiktighetsprincipen	–	Vi följer försiktighetsprincipen enligt Miljöbalken (2 Kap 3 §)
102-12	Externa regelverk, standarder och principer som företaget omfattas av eller stödjer	39, 40	Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
102-13	Huvudsakliga medlemskap i organisationer, exempelvis branschsammanlutningar och påverkansorganisationer	–	Svenskt Vatten, Avfall Sverige, 4S och Byggvarubedömningen
	Strategi		
102-14	Uttalande från VD	4	VD har ordet
	Etik och integritet		
102-16	Värderingar, principer, standarder och uppförandekoder	11, 12, 39, 40	Styrning, FN:s globala klimatmål, Styrmodell

STANDARDUPPLYSNING, GRI	BESKRIVNING	SIDA	KOMMENTAR/AVSNITT
	Styrning		
102-18	Företagets styrning inklusive kommittéer samt styrelseansvar för ekonomisk, miljömässig och social påverkan	11, 39, 40	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
	Intressentengagemang		
102-40	Företagets intressenter	41	Om hållbarhetsredovisningen
102-41	Kollektivavtal	–	Alla anställda omfattas av KFS VA-avtalet. Utöver detta finns också ett antal lokala avtal tecknade
102-42	Grund för identifiering och urval av intressenter	41	Om hållbarhetsredovisningen
102-43	Kommunikation med våra intressenter	41	Om hållbarhetsredovisningen
102-44	Ärenden av vikt som kommit fram i kommunikationen med intressenterna och hur företaget har hanterat dessa	41	Om hållbarhetsredovisningen
	Rapporteringsprinciper		
102-45	Bolag som ingår i den finansiella redovisningen	6	Stockholm Vatten och Avfall AB (556969-3111) Stockholm Vatten AB (556210-6855) Stockholm Avfall AB (556969-3087)
102-46	Processen för att definiera redovisningens innehåll	13, 40, 41	Våra viktigaste hållbarhetsfrågor, Om hållbarhets-redovisningen
102-47	Identifierade väsentliga aspekter	13	Våra viktigaste hållbarhetsfrågor
102-48	Effekt av och orsak till omräkningar av data som lämnats i tidigare redovisningar	46	Korrigerig har skett av bränsleförbrukning, rötgas, se not under Organisationens energiförbrukning
102-49	Väsentliga skillnader från tidigare års rapporter gällande väsentliga aspekter och avgränsningar	–	Inga väsentliga förändringar har skett
102-50	Rapporteringsperiod	–	Verksamhetsåret 20180101–1231
102-51	Datum för förra redovisningens publicering	–	Maj 2018
102-52	Rapporteringscykel	–	Årlig
102-53	Kontakt vid frågor	–	Hållbarhetschef Gofi Aldstam, 08-522 120 00
102-54	Val av rapporteringsnivå GRI	40	GRI Standards Core
102-55	GRI-index	50–53	
102-56	Extern granskning	40	Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall

UPPLYSNINGAR, VIKTIGASTE HÅLLBARHETSFRÅGORNA

ASPEKT GRI	BESKRIVNING	SIDA	KOMMENTAR
GRI 203	Indirekt ekonomisk påverkan		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	34	Indirekt ekonomisk påverkan
103-2	Beskrivning av styrning	11, 39, 40	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
103-3	Utvärdering av styrning	40	Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
203-1	Utvecklingen av betydande infrastrukturinvesteringar	44	Redovisning och indikatorer
203-2	Exempel på betydande indirekt ekonomisk påverkan som identifierats, både positiv och negativ	34–36	Indirekt ekonomisk påverkan
GRI 301	Material		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	31	Material
103-2	Beskrivning av styrning	11, 39, 40	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
103-3	Utvärdering av styrning	40	Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
301-1	Total vikt eller volym av huvudsakliga produktionsmaterial	45	Redovisning och indikatorer
GRI 302	Energi		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	28	Energi
103-2	Beskrivning av styrning	11, 39, 40	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
103-3	Utvärdering av styrning	40	Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
302-1	Organisationens energiförbrukning	46	Redovisning och indikatorer
302-3	Energiintensitet	47	Redovisning och indikatorer
GRI 306	Utsläpp till vatten samt hantering av verksamhetens avfall		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	22	Utsläpp till vatten
103-2	Beskrivning av styrning	11, 39, 40	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
103-3	Utvärdering av styrning	40	Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
306-1	Utsläpp till vatten per kvalitet och recipient	48	Redovisning och indikatorer

ASPEKT GRI	BESKRIVNING	SIDA	KOMMENTAR
306-2	Total vikt av verksamhetens avfall uppdelat på icke-farligt och farligt avfall och olika bortskaffningsmetoder	49	Redovisning och indikatorer
GRI 416	Kundernas hälsa och säkerhet		
103-1	Förklaring av den väsentliga aspektens påverkan samt dess avgränsningar	19	Kundernas hälsa och säkerhet
103-2	Beskrivning av styrning	11, 39, 40	Styrning, Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
103-3	Utvärdering av styrning	40	Styrmodell för Stockholm Vatten och Avfall
416-2	Antal fall med anmärkningar på dricksvatten	49	Redovisning och indikatorer

Hållbarhetsrapporten har godkänts för utfärdande av styrelsen.
Stockholm den 14 mars 2019

Revisorns yttrande avseende den lagstadgade hållbarhetsrapporten
Till bolagsstämman i Stockholm Vatten och Avfall AB, 556969-3111

UPPDRAG OCH ANSVARSFÖRDELNING

Det är styrelsen som har ansvaret för hållbarhetsrapporten för räkenskapsåret 2018 och för att den är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen.

GRANSKNINGENS INRIKTNING OCH OMFATTNING

Min granskning har skett enligt FARs rekommendation RevR 21 Revisorns yttrande om den lagstadgade hållbarhetsrapporten. Detta innebär att min granskning av hållbarhetsrapporten har en annan inriktning och en väsentligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige har. Jag anser att denna granskning ger mig tillräcklig grund för mitt uttalande.

UTTALANDE

En hållbarhetsrapport har upprättats.

Stockholm den 14 mars 2019

Fredric Hävrén
Auktoriserad revisor

Noter

SID

- 9 ¹ En recipient är ett vattenområde som är mottagare av orenat eller renat avloppsvatten eller dagvatten.
- 18 ² FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948), ILO:s åtta kärnkonventioner nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182, FN:s barnkonvention artikel 3, Det arbetarskydd och den arbetsmiljölagstiftning som gäller i tillverkningslandet, Den arbetsrätt inklusive lagstiftning om minimilön och det socialförsäkringskydd som gäller i tillverkningslandet, Den miljöskydds-lagstiftning som gäller i tillverkningslandet, FN:s deklaration mot korruption
- 20 ³ Pop-up Återbruk: små hus som lätt flyttas och ställs upp där behov finns. Personal tar emot bärbart avfall. Stockholmarna kan även byta och laga saker där.
- Automatisk miljöstation: En miljöstation som står på flera ställen i staden där man kan lämna in farligt avfall. En lucka öppnas med hjälp av mobilen.
- Mobil miljöstation: mindre lastbil som åker runt till olika platser enligt en turlista. Bara insamling av farligt avfall.
- Samlaren: skåp för farligt avfall, finns för tillfället sex stycken, de står i butiksentréer.
- 23 ⁴ Länshållningsvatten kan uppkomma genom exempelvis borrhning, sprängning och schaktning och kan innehålla olika föroreningar.
- ⁵ Organiska miljögifter är kolföreningar som är skadliga för djur och växter.
- ⁶ Kemikalier som är vatten- och smutsavstötande. De används som ytbehandling för exempelvis skor och stekpannor och finns i exempelvis skönhetsprodukter och elektronik.
- ⁷ Dagvatten är regnvatten och smältvatten från tak och andra hårda ytor i stadsmiljöer.
- 23 ⁸ www.stockholmvasstenoehavfall.se/dagvatten/hallbar-dagvattenhantering/dvstad/mal/2015-03-09
- ⁹ Det avloppsvatten som kommer in till reningsverken som inte utgörs av spillvatten från hushåll, avloppsvatten från grannkommuner eller egenförbrukning på ledningsnätet. Det utgörs av dag- och dränvatten från kombinerade ledningsnät samt inläckage och felkopplingar från duplikata ledningsnät.
- 26 ¹⁰ www.stockholm.se/miljoprogrammet
- ¹¹ Revaq är ett certifieringssystem som bland annat syftar till att minska flödet av farliga ämnen till reningsverk. Det ägs av branschorganisationen Svenskt Vatten AB.
- 28 ¹² arsredovisning.stockholmexergi.se/2017/var-losning-for-staden/branslen-och-inkop/vara-energikallor/

Hållbarhetsredovisningen är skriven och producerad av Stockholm Vatten och Avfall.
Form och grafik: Therese Löwgren
Foto: Lasse Burell, Kari Kohvacka, Viktor Gårdsäter, Mikael Ullén, Sara McKey, Unsplash

STOCKHOLM
VATTEN
OCH AVFALL

**STOCKHOLMS
STADSHUS AB**
En del av Stockholms stad

Sid. 1 (39)

2019-02-19

Utfallsrapport VB 2018

Stockholm Vatten och Avfall

Stockholms Stadshus AB	Org.nr 556415-1727			
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	E-post
105 35 STOCKHOLM	Stadshuset, 3 tr.	08-508 290 00	08-509 290 80	info@stadshusab.se

Innehållsförteckning

Sammanfattande kommentar.....	3
Analys av ekonomisk utveckling	4
1. Ett Stockholm som håller samman.....	8
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	10
1.4 Stockholm är en stad med högt bostads byggande där alla kan bo	12
Bolagsspecifika inriktningar.....	13
2. Ett klimatsmart Stockholm	13
2.1 Energianvändningen är hållbar	13
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade.....	17
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	18
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva.....	20
2.5 Stockholms miljö är giftfri.....	29
Bolagsspecifika inriktningar.....	31
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm.....	31
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion	33
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	33
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	34
Bolagsspecifika inriktningar.....	35
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm.....	35
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	36
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	36
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	37
Bolagsspecifika inriktningar.....	39

Bilagor

Bilaga 1: SVOA stora projekt med stadsdel utfall 2018

Bilaga 2: Uppföljning-klimatinvesteringsprojekt-2018 Metangasreduktion

Bilaga 3: Personalredovisningsenkät_190116_SVOA_rev20190204

Sammanfattande kommentar

Ett Stockholm som håller samman

Stockholm Vatten och Avfall bidrar till målet genom att försörja Stockholm med ett hälsosamt och gott dricksvatten med hög kvalitet och tillgänglighet, genom att avfallshanteringen sköts på ett effektivt sätt och genom att avbrott i leveranserna åtgärdas snabbt. Ett flertal initiativ pågår för att få en gemensam kundsyn och ett genomtänkt kundbemötande i en sammanhållen organisation för vatten, avlopp och avfall. Bolaget bidrar aktivt i planeringen för ett växande Stockholm genom sitt deltagande i stadens exploateringsprojekt och arbetar för att komma in i ett tidigt skede i stadens planering.

Ett klimatsmart Stockholm

Reningen av avloppsvatten sköts på ett klimatsmart sätt med värmeåtervinning av spillvattnet och en hög biogasproduktion. Det pågår en rad aktiviteter för att nå upp till målen inom miljöområdet, inte minst för att nå det högt uppsatta målet för matavfallsinsamling. Stockholm Vatten och Avfall driver projektet för Stockholms framtida avloppsrening (SFA), som kommer att ha stora positiva miljöeffekter genom bättre rening, mindre bräddningar samt mindre utsläpp av växthusgaser. Bolaget genomför en energikartläggning med åtgärdsförslag i enlighet med de nya lagkraven.

Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stockholms taxor är idag bland de lägsta i landet. Taxorna kommer dock att öka under kommande år som en följd av stora kapacitets- och miljöinvesteringar i verksamheten. Stockholm Vatten och Avfall arbetar för en ökad helhetssyn och breddad kompetens inom sina ansvarsområden. Vi ökar förnysetakten på VA-ledningsnätet och ett flertal initiativ för kapacitetshöjande åtgärder och underhåll på verk och ledningsnät pågår.

Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Stockholm Vatten och Avfall arbetar för att vara en attraktiv arbetsgivare och arbetar aktivt med likabehandlingsfrågor samt en god arbetsmiljö. Bolaget är också aktivt i samarbete med andra delar av staden för att bidra till att fler stockholmare kommer i arbete. Vi utvecklar socialt och miljömässigt kravställande och uppföljning vid upphandlingar.

Strategisk planering

Stockholm Vatten och Avfall har i sitt strategi- och målarbete genomfört en analys avseende utmaningarna fram till 2040. De största utmaningarna som identifierats är befolkningsökningen, klimatets påverkan på våra system och omvärldens krav (t ex ny lagstiftning och förändrade gränsvärden). Dessa ligger till grund för den strategiska planen och bolagsmålen som återges under respektive fokusområde.

Arbetet med Stockholms framtida avloppsrening fortskrider och en utbyggnad och uppgradering av Henriksdals reningsverk pågår för att klara stadens snabba befolkningsökning.

För att nå stadens ambitionsnivå med målsättning för insamlat matavfall till biologisk behandling finns en särskild projektorganisation på plats. Bolaget planerar även att uppföra en anläggning för mottagning, sortering och förbehandling av matavfall lokaliserad till stadens mark i anslutning till Högdalenverket. På grund av förseningar i detaljplanarbetet har tidplanen för sorterings- och matavfallsanläggningen förskjutits. Anläggningen kommer inte att ha full kapacitet förrän år 2022, vilket innebär att bolaget ser hinder i att nå målet inom den uppsatta tidsperioden.

Verksamhetsidé för Stockholm Vatten och Avfall: Vi är en samhällsbyggare i framkant som driver och utvecklar vatten- och avfallstjänster med miljöfokus för invånare, företag och intressenter i ett Stockholm som växer.

Vision för Stockholm Vatten och Avfall till år 2040: Tillsammans för världens mest hållbara stad.

Visionen är avstämd med stadens ledning och stödjer stadens vision Ett Stockholm för alla.

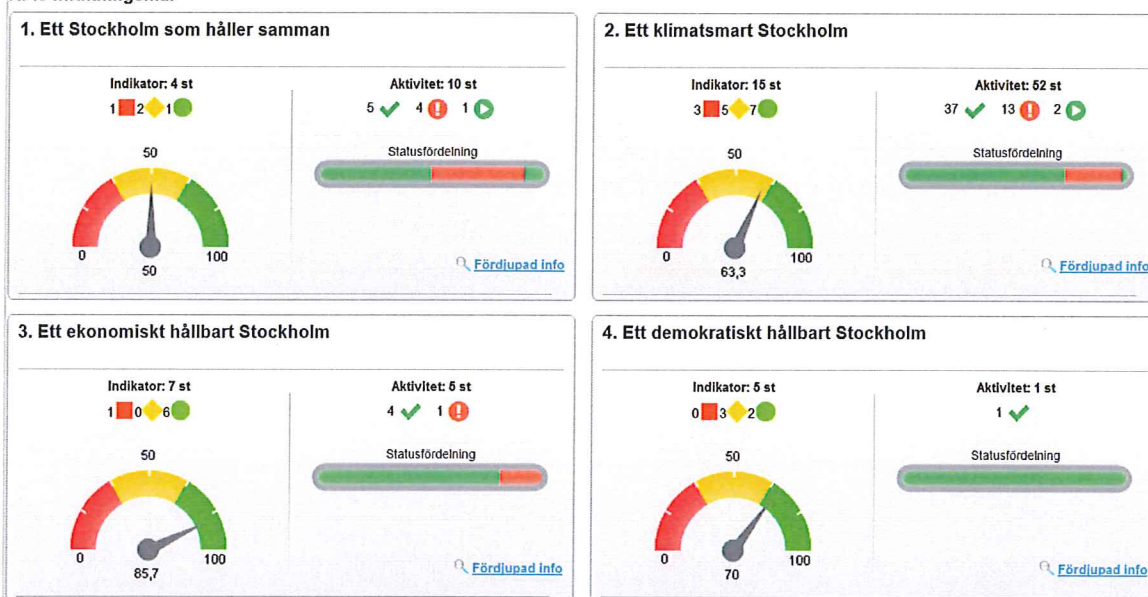
Bolagsmål: Utifrån ägardirektiv, vision och identifierade utmaningar har ledningen fastställt följande bolagsmål som bryts ned i linjeorganisationen till avdelningsmål och enhetsmål:

Vi har hållbara effektiva processer	Vi finns till för våra kunder	Vi är en attraktiv arbetsgivare	Vi ska öka kapaciteten och säkerställa kvaliteten på dricksvatten	Vi ska öka kapaciteten för avledning och rening av avloppsvatten	Vi ska skapa effektiva lösningar för omhändertagande av avfall
-------------------------------------	-------------------------------	---------------------------------	---	--	--

Bolagsmålen finns angivna under respektive uppdrag och fokusområde nedan.

Avdelningarnas och enheternas mål är strategiska och syftar till att utveckla och förbättra verksamheten. Avdelnings- och enhetsmålen är förbättringsmål som visar vad som ska uppnås på c:a 5 års sikt och 1 års sikt. Målen konkretiseras och följs upp med hjälp av indikatorer och aktiviteter. Målen bryts även ned på medarbetarnivå vid de återkommande medarbetarsamtalen.

KF:s inriktningsmål

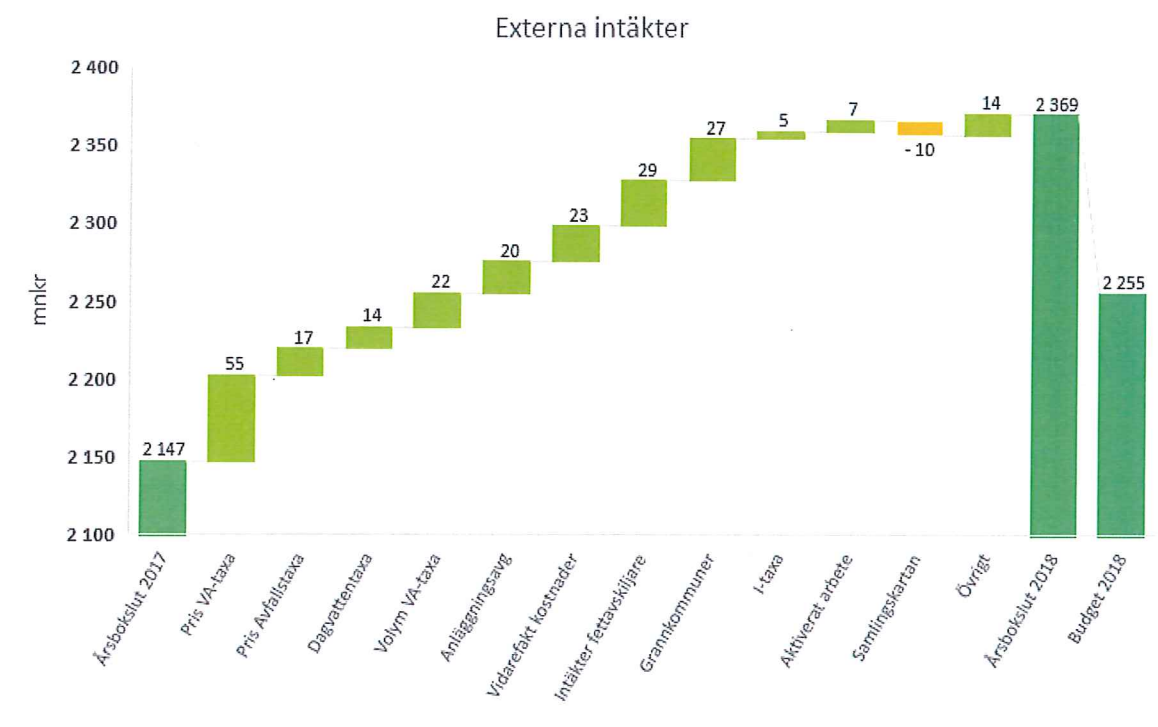

Analys av ekonomisk utveckling

Bolagets resultat efter finansnetto uppgår till 152 mnkr 2018, att jämföra med 497 mnkr 2017. Budgeterat resultat uppgick till 63 mnkr. Resultatvecklingen mellan åren kommenteras med fokus på stora förändringar i intäkter och kostnader.

Intäkter

Intäkterna ökar med 223 mnkr jämfört med 2017 vilket motsvarar en ökning med 10%. Nedanstående bild visar de huvudsakliga intäktsförändringarna jämfört med 2017.

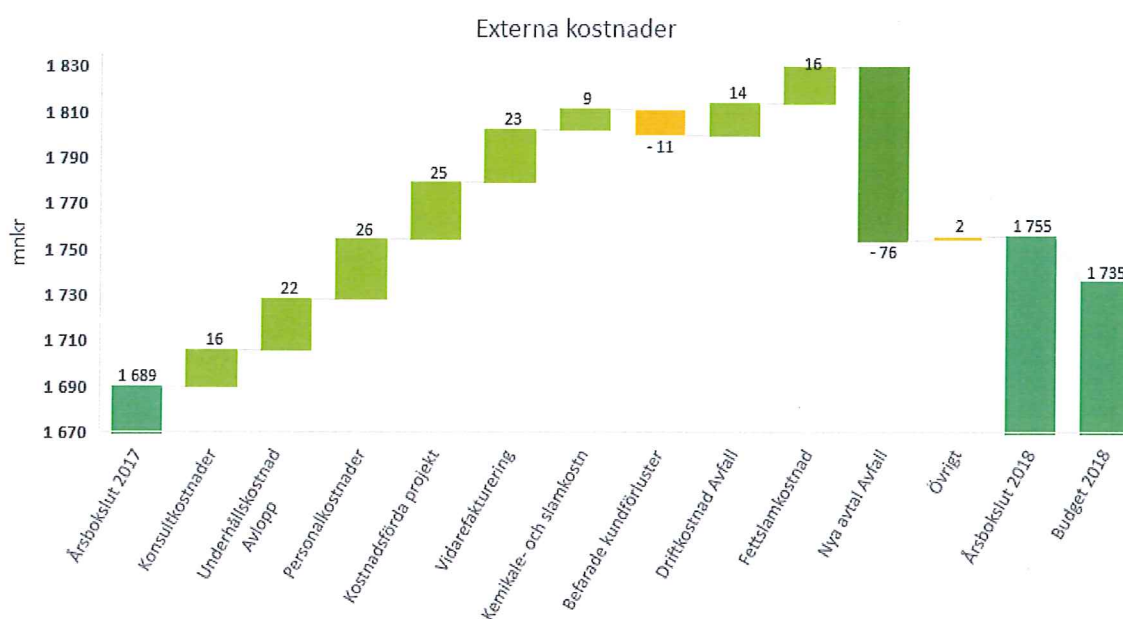

VA-taxan höjdes med 5% och avfallstaxan höjdes med 3 % i enlighet med styrelsebeslut. Både anläggnings- och dagvattentaxans struktur har ändrats under året vilket gett ökade intäkter. Den varma sommaren gav ökade volymintäkter både inom VA-området och för grannkommunerna. Utöver det har intäkterna från industritaxa (I-taxa) och aktiverat arbete ökat. Inom Avfall har hantering och fakturering av fettavskiljare tillkommit. Detta fakturerades tidigare av entreprenören. Samlingskartan överfördes till Trafikkontoret i oktober 2017 vilket resulterar i ett intäktstapp 2018.

Intäktsökningen jämfört med budget beror framförallt på ökade volymer och anläggningsavgifter.

Externa kostnader

De externa kostnaderna ökar med 66 mkr jämfört med 2017 vilket motsvarar 4%. Nedanstående bild visar de huvudsakliga kostnadsförändringarna jämfört med 2017.

Underhållskostnaderna inom Avloppsrening har ökat då delar av anläggningen är avstängd på grund av projektet för Stockholms framtida avloppsrening (SFA), vilket ger ökad belastning och därmed underhåll på övriga anläggningar. Konsultkostnaderna ökar framförallt inom Ledningsnät och Projekt på grund av den höga projekt- och investeringstakten. Personalkostnaderna ökar med 6%, framförallt inom avdelningarna Projekt, Avloppsrening och Vattenproduktion där den utökade verksamheten kräver fler anställda. Konsult- likväl som personalkostnaderna ligger inom budgetramen.

Projekt Loudden, som är nedlagt medför kostnadsföring av investeringsutgifter om 37 mkr. Projektet hade som mål att bygga en försöksanläggning för produktion av biogas baserad på rötresten från jordbruket. Separat PM finns upprättat gällande projektet med förklaring till varför projektet lags ned. Även 2017 kostnadsfördes ett projekt vilket gör att nettoeffekten mellan åren blir 25 mkr.

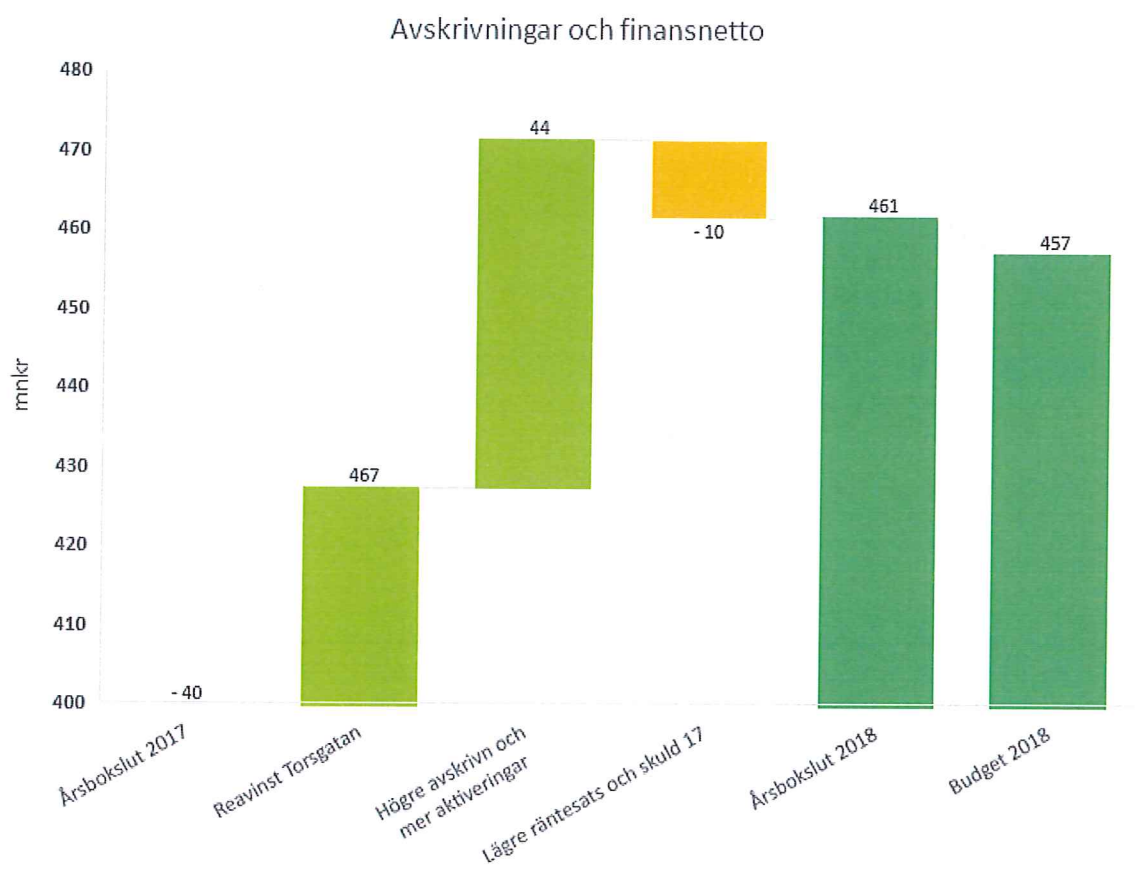
Inom Vattenproduktion ökar kostnaden för kemikalier pga den varma sommaren. Kostnader för slam ökar då det är svårt att hitta ett långsiktigt avtal för avsättning av slammet. Inom Avfall finns vissa ökade driftkostnader, t ex indexuppräknning av avtalade priser och högre materialkostnader.

Kostnadsminskningen inom Avfall beror på lägre priser i de nya entreprenadavtalen.

Jämfört med budget ökar kostnaderna med 1%. Kostnadsföringen av projekt Loudden ger ökade kostnader, medan personalkostnaderna minskar då rekrytering inte skett i den takt som var planerad.

Avskrivningar och finansnetto

Föregående års avskrivningar och finansnetto uppgår till 40 mkr (plus).

Posterna påverkades starkt av den reavinst som gjordes i samband med försäljningen av fastigheten på Torsgatan. Räntesatsen var något högre 2017 (1,1 %) jämfört med årets utfall (1%). Avskrivningarna ökar med 13% jämfört med samma period föregående år. Under 2018 har bolaget genomfört en genomlysning av pågående projekt och till följd av det har ett antal drifttagna projekt delaktiverats vilket har genererat ytterligare avskrivningskostnader om ca 30 mnkr.

Investeringar

Bolagets investeringar ökar med 588 mnkr jämfört med 2017.

Investeringar (mnkr)	2018	2018	2017
	Utfall	Budget	Utfall
Vattenproduktion	202	201	95
Ledningsnät - befintligt nät	422	400	278
Ledningsnät - exploateringsområden	628	698	615
Avloppsrening	290	306	157
Avfall	22	61	22
Övriga investeringar	16	23	15
Uppdragsinvesteringar	15	44	8
SFA	517	574	332
Summa inkl SFA	2 111	2 307	1 523

SFA

Utfall för SFA:s investeringar är 57 mnkr lägre än budgeterat. Lägre räntesats än budgeterat

ger en minskad räntekostnad om 11,5 mnkr. Under året har en genomgång gjorts av vilka entreprenader som ska ligga inom SFA och vilka som är reinvesteringar som SFA driver för Avloppsrenings räkning. Det arbetet har resulterat i flyttar mellan SFAR och Avloppsrening, vilket även påverkar när i tid utfallet kommer.

Avloppsrening

Investeringsutgifterna inom Avloppsrening är 16 mnkr lägre än budgeterat för 2018. Den beror på kostnadsföringen av projekt Loudan.

Ledningsnät

Investeringar i befintligt ledningsnät överskred årsbudget med 22 mnkr 2018. Några större projekt har blivit framskjutna, medan några nya projekt har startats upp samtidigt som några mindre projekt har förbrukat mer än planerat. Projektering pågår för fem reservoarer, men arbetet har förskjutits i tid jämfört med plan. Investeringar i nya anslutningar och utbyte av serviser blev 5 mnkr högre än budgeterat.

Utfallet för ledningsnätsarbeten i exploateringsområden blev 70 mnkr lägre än årsbudget. Flera större exploateringar har förskjutits i tid, medan andra har haft högre utgifter än förväntat. Gladö Kvarn, ett omvandlingsområde i Huddinge med utbyggnad av gator, vatten och avlopp är det enskilda projekt som har haft högst utgifter under 2018. Projekt Blixtljuset m fl, som avser ledningsomläggningar inför utbyggnaden av Högdalsdepån har sedan i våras legat vilande i väntan på besked om spårdragning från FUT. Även projekt Mälärbansans nya huvudvattenledning har förskjutits i tid, delvis pga ytterligare geundersökningar samt försenad entreprenörsstart.

Vattenproduktion

Vattenproduktion har påbörjat arbetet med att säkra Stockholms framtida vattenförsörjning (SFV), och höll sin budget för 2018. Projekten med störst utgifter under 2018 var Västra verkets råvattenledningar och ombyggnationen av Östra verkets centraldelar.

Avfall

Avfall nådde inte upp till sin investeringsbudget för 2018. Det enskilt största projektet, HSMA, drabbades under året av förseningar i väntan på besked om detaljplanen för området. Även planerade investeringar i bullerplank för ÅVC i Bromma har påverkats på grund av att detaljplanen för området inte är klar.

1. Ett Stockholm som håller samman

Stockholm Vatten och Avfall arbetar mot högt uppsatta mål för dricksvattenkvalitet, insamling och behandling av avfall, avloppsrening samt hantering av vattenläckor och avloppsstopp så att våra kunder fortsätter vara nöjda med våra tjänster.

För att bidra till ett växande Stockholm utvecklar vi våra processer och organisation för exploateringsprojekt och deltar i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar med behov av infrastruktur. Vi arbetar för att VA- och avfallsfrågorna ska komma in i ett tidigt skede i stadens planering.

Bolagsmål: Vi ska öka kapaciteten och säkerställa kvaliteten på dricksvatten

Stockholm växer och inom 15 år når vi gränsen för vår nuvarande produktionskapacitet för dricksvatten. Vi planerar därför att öka kapaciteten genom en helt ny produktionslinje på Lovö vattenverk samt genom att bygga bort flaskhalsar. En viktig åtgärd för att öka kapaciteten är att täcka över långsamfilter för att förhindra algutväxt och kommer att påbörjas på Norsborgs vattenverk. Fosforbelastningen i reservvattentäkten Borsjön ska minska för att säkerställa vattentillgången. För att säkra tillgången på råvatten från Borsjön ökas kapaciteten i överföringen till Norsborg från Borsjön. Eftersom vattenproduktionen är en sårbar

samhällsfunktion ska skalskydd och processövervakning förbättras. Insatser i nuvarande anläggningar för att säkra dess funktion och kapacitet kommer att genomföras.

Ett växande Stockholm innebär ett större dricksvattenledningsnät, vilket ökar sårbarheten i huvudvattenledningsnätet. Vi måste på sikt satsa på större redundans i huvudvattenledningsnätet för att kunna säkerställa distributionen vid ökad vattenproduktion. Vi ska också göra insatser för att säkerställa dricksvattenkvaliteten i distributionsanläggningarna (reservoarer och pumpstationer) och i samband med arbeten i ledningsnätet.

Det här har vi åstadkommit under 2018:

Utredningsbeslut för Stockholms Framtida Vattenförsörjning (SFV) togs av styrelsen i november och programmet har precis startats upp. Organisation och bemanning har påbörjats.

Analys av nuvarande och framtida kapacitet utifrån målet i den regionala vattenförsörjningsplanen är i princip klar och avstämning med Norrvatten har genomförts, vilket även varit underlag till styrelsebeslutet. Arbetet med dimensionering av anläggningarna utifrån normaldygn och i händelse av kris genomfördes under våren och sommaren..

I arbetet med SFV har det framkommit att en flaskhals är långsamfiltren på Norsborg vilka når sin maxkapacitet redan år 2020. Planen med att bygga över dessa är framflyttad då det är för sårbart att ta filter ur drift för reovering och övertäckning. Istället har utbyggnad av filter utretts och inriktningsbeslut för utbyggnad av fyra nya långsamfilter Norsborg togs i december.

Arbetet med att förstärka huvudvattenledningsnätet framskrider och utifrån kapacitetsutredning kommer en plan för åtgärder att tas fram inom ramen för SFV-programmet. Hitintills är de mest kritiska punkterna identifierade och en prioritering genomförs. Arbetet med att förstärka Hässelbyledningen fortskrider enligt plan liksom intagsledningen till västra Norsborg, där inkoppling gjordes efter påsk. Projektering av intag från Bornsjön startades som planerat efter sommaren. 11-Reservoarprojektet är uppstartat i syfte att statusbedöma, reovera samt säkerställa kapacitet och funktion för våra reservoarer. Ett pilotprojekt inom neurala nätverk (artificiell intelligens) i syfte att statusbedöma vattenledningsnätet har pågått sedan i våras och presenterades under hösten. De första resultaten är mycket lovande och kommer att användas för framtida åtgärds- och underhållsplanering.

Arbete med skalskydd pågår enligt ny plan. Nya dörrmiljöer och skalskydd pågår på båda vattenverken. Kameraövervakning och videoanalys har lämnats över till säkerhetsenheten enligt tidigare beslut.

Bolagsmål: Vi finns till för våra kunder

Bolaget ska fortsätta att förädla synergier av sammanslagningen av verksamheterna vatten och avfall så att vi i möjligaste mån arbetar på ett enhetligt sätt med våra kunder. Med tydlig och proaktiv kommunikation ska vi berätta vilka vi är, vad vi vill och vad vi gör vilket leder till ett starkt varumärke med hög kännedom och högt förtroende.

Våra tjänster och service ska ha hög tillgänglighet, vara användarvänliga och utvecklas efter kundens behov. För att förenkla för kund implementeras ett gemensamt verksamhetssystem för vatten och avfall vilket öppnar för målgruppsanpassad service och kommunikation.

Vi ska hitta fler samarbetsmöjligheter för att nå ut till fler och för att möta framtidens utmaningar. För att minska avfallsmängden och att värna vattenmiljön måste vi engagera och motivera stockholmarna till en hållbar livsstil. Det kan vi göra genom att utveckla den pedagogiska kommunikationen och sprida våra miljöbudskap på spännande och nyskapande sätt.

Det här har vi åstadkommit under 2018:

I uppdraget att öka kundfokus i organisationen och uppnå en gemensam kundsyn har en första

utbildning i kundbemötande tagits fram. Målsättningen för 2019 är att ta utbildningen vidare i organisationen.

Implementeringen av ett gemensamt kundsystem har pågått under hela året. Stort fokus har legat på utbildning av handläggarna på kundtjänst, tester samt översyn av arbetssätt och rutiner för att nå en gemensam kundprocess. Det ärendehanteringssystem som implementerats i verksamheten under våren har lett till en förbättrad struktur av våra inkommande kundärenden. Med det nya kundsystemet på plats kommer bolaget att kunna ta hand om alla inkommande kundärenden och har därmed nått viktiga synergier från sammanslagningen av VA- och avfallsverksamheten. Nästa steg blir att utveckla det digitala kundmötet.

Under hösten genomfördes den första gemensamma kundundersökningen för Stockholm Vatten och Avfall. Verksamheten når ett högt övergripande NKI (nöjd-kund-index) på 73,5. Resultatet visar även att bolaget har ett mycket högt förtroende hos våra kunder.

Som en del i målet att engagera och motivera stockholmarna till en hållbar livsstil har det under året tagits fram ett pedagogiskt material som stöd för lärare i årskurserna F - 6. Detta är anpassat till läroplanens kunskapsmål och färdigheter och kan laddas ner från www.svoa.se. Vidare har bolagets deltagande i Baltic Sea Science Center förberetts och en invigning planeras till april 2019.

Under året har bolaget arbetat proaktivt med kommunikationen i samband med Stockholms framtida avloppsrening, framförallt genom dialog med boende och verksamheter som berörs av projektet. Flera kampanjer är genomförda, bland annat för att öka antalet kunder som matavfallssorterar, stötta det lokala åtgärdsprogrammet för Stockholms sjöar, och öka antalet insamlade julgranar.

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Arbeta utifrån framtagna CSR-strategier (Corporate Social Responsibility) för att ytterligare fokusera verksamheten mot ökad social hållbarhet. CSR-strategierna ska konkretiseras genom aktiviteter i bolagens affärsplaner.				 Etablera arbetsätt för att få in hållbarhetsfrågorna i strategi, planering och uppföljning och fastställa Hållbarhetsenhetens roll och ansvar i arbetet.
				Analys Hållbarhetsfrågorna är integrerade i ILS och följs upp i tertialrapporteringen. En pågående gap-analys för hållbarhetsområdet kommer att visa vilka hållbarhetsområden kräver ett större fokus och fler aktiviteter.
				 Planera och

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				genomföra hållbarhetsutbildning Analys Förutsättningarna för utbildningens utförande har ändrats under året. Som ett första steg har utbildning i intern avfallshantering utförts. Ett utkast till utbildning finns och planen är att genomförande påbörjas i mitten av 2019.
 Delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar med behov av teknisk infrastruktur	 Förnyelsetakt	2	3	
	Analys Förnyelsetakten har förbättrats för såväl spillvatten- som vattenledningar jämfört med målvärdet. För dagvatten förnyades dock färre meter ledning än målsättningen. Att dagvatten hamnar lågt beror delvis på att det inte funnits samma behov av förnyelse på dagvattenledningsnätet, där både korrosion och konsekvenser vid utläckage är lägre än på spillvattenledningar.			
	  Investeringsnivå för befintligt ledningsnät (m nkr)	422	400	
				 Ta fram VA-policy Analys Ett utkast är framtaget, men förankring i ledningsgrupp och intern remiss kvarstår.
 Ha en väl fungerande krisberedskap med återkommande övningar, kontinuerlig beredskap för oönskade händelser samt en nära samverkan kring krishantering - inom stadens organisation och med externa aktörer				 Vidareutveckla metodik och sammansättning för krisledningen

Lokala utvecklingsprogrammen (LUP) och Fokus Skärholmen

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet	
 Arbeta med att utveckla kommunikation, service och tillgänglighet gentemot brukare och kund	 Andel reklamationer vid avfallshämtning %	1	0,3		
	Analys De fortsatt höga reklimationsnivåerna beror på problematik kopplat entreprenörsbytet som genomfördes under hösten 2017. Tack vare aktivt uppföljningsarbete och proaktiva insatser har dock störningarna för Stockholmarna kunnat mildras.				
	 Rent och hälsosamt dricksvatten enligt SLVFS 2001:30, § 7. (Uppfyllda gränsvärden)	2	3		
	Analys Låga halter koliforma bakterier påvisades i tre begränsade perifera platser i vårt verksamhetsområde i slutet av augusti. Orsaken var troligtvis störningar i ett långsamfilter i Norsborg. Ett spolat prov i Sättra bedömdes tjänligt med anmärkning p.g.a. förhöjd järnhalt. En utredning har startats för att komma till rätta med det lokala rostproblemet.				
					 Definiera Stockholm Vatten och Avfalls servicenivå
					 En inloggning, "mina sidor" för både VA- och avfallstjänster
					Analys Projekt med införande av gemensamt kundsystem är försenat. Enligt ny tidplan ska det vara infört i mars 2019.
					 Förbättrad service genom en kundapp för Stockholm Vatten och Avfall
					Analys Kundappen hänger ihop med projekt för införande av gemensamt kundsystem som är försenat.
				 Placera ut två	

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				stycken automatiska miljöstationer
				Analys Under 2018 har två automatiska miljöstationer placerats ut i Stockholm. En i Bagarmossen och en på Östermalm.
				✓ Utöka frekvens för Pop-up återbruk
				Analys Antal platser för pop-up-återbruket ökar och antalet besökare samt antal ton material som har lämnats ut till återanvändning har ökat under 2018. Arbetet med att bli mer ännu mer tillgängliga fortsätter under 2019.
				✓ Öka med minst två nya platser för den mobila miljöstationen inför 2019
				Analys Inför 2019 har tre nya platser tillkommit. Två i ytterstan och en i innerstan.

Bolagsspecifika inriktningar

2. Ett klimatsmart Stockholm

De flesta av ägardirektiven som direkt riktar sig till Stockholm Vatten och Avfall återfinns inom miljöområdet. Här inryms stora delar av bolagets verksamhet som utveckling av avfallshanteringen, arbete för att minska utsläpp till vatten, satsningar för att påverka stockholmarna till en hållbar livsstil och åtgärder för att effektivisera energianvändningen. Klimatpåverkan har identifierats som en av de stora utmaningarna framöver, och ligger också till grund för att bolagsmålen på kort och lång sikt ska sträva mot att minska stadens sårbarhet för ett klimat i förändring.

2.1 Energianvändningen är hållbar

Stockholm Vatten och Avfall har en energikrävande verksamhet. Framför allt krävs mycket el

för att driva pumpar i verk och ledningsnät, och energianvändningen kommer att öka i och med ny reningsteknik, mer nederbörd samt en växande stad. Bolaget arbetar dock aktivt med energibesparande initiativ, och en plan för energieffektiviserande åtgärder finns framtagen. I reningsverken produceras biogas, vilken i första hand uppgraderas till fordonsbränsle och därigenom minskar användningen av fossila bränslen.

Klimatförändringar kan leda till fler problem med bräddningar och översvämningar på grund av större och mer frekventa skyfall samt försämrad kvalitet på råvattnet som tas ur Mälaren. Bolaget genomför en rad åtgärder och utredningar för att minska verksamhetens sårbarhet. Bland annat ger skyfallskartan bättre förutsättningar för att planera för åtgärder. I projektet för Stockholms framtida avloppsrening tas höjd för att hantera ökade vattenflöden. Inom dricksvattenområdet utreds tekniker för att hantera sämre råvattenkvalitet.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Ansvara för driften av GlashusEtt som center för information om stadens miljö- och klimatarbete	 Andel besökare i GlashusEtt som är nöjda med sitt besök			 Uppmuntra stockholmarna till en hållbar livsstil genom att kommunicera våra miljöbudskap i GlashusEtt
				Analys Mätningarna om kundnöjdhet i GlashusEtt har upphört då de inte fungerade som avsett. Statistiken blev inte tillförlitlig.
 Arbeta för att minska stadens sårbarhet på kort och lång sikt i ett klimat i förändring				 Utvärdera reningstekniker för att hantera förändringar i råvattnets kvalitet
				Analys Vi har testat och utvärderat jonbytesteknik i kombination med ultrafilter samt nanofilter med goda resultat.
				 Vi ska bistå staden med att framföra förslag på åtgärder för skyfallsombyggnad av kommunägd mark.
				 Vi ska identifiera kritiska anläggningar i vårt avloppsledningsnät som riskerar att slås ut vid extrema skyfall och återkoppla informationen till anläggningsägaren.
 Identifiera klimatrelaterade risker. Det är särskilt angeläget att utifrån stadens skyfallsmodell prioritera och åtgärda				 Vi ska bistå staden med att framföra förslag på åtgärder för skyfallsombyggnad av kommunägd mark.
				 Vi ska identifiera kritiska anläggningar i vårt avloppsledningsnät som

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
översvämningsrelaterade risker i befintlig och planerad bebyggelse för att reducera stadens sårbarhet				riskerar att slås ut vid extrema skyfall och återkoppla informationen till anläggningsägaren.
				✓ Vi ska identifiera kritiska anläggningar i vårt vattenledningsnät som riskerar att slås ut vid extrema skyfall och återkoppla informationen till anläggningsägaren.
 Långsiktigt minska klimatpåverkan genom att effektivisera energikrävande processer och minska utsläpp av klimatgaser från verksamheten				✓ Arbeta i enlighet med framtagen energisparplan för ledningsnätet
				! Mäta lustgasutsläppen från rejektivattenreningen Bromma ARV
				Analys På grund av förseningar i projektet väntar vi med mätningen.
				✓ Slutföra detaljerad energikartläggning enligt lagkrav
				✓ Ta fram en plan för energibesparande åtgärder
				! Utredda hantering av rötslam för att minimera utsläpp av metans utsläpp med hjälp av metandestraktionsanläggningen
				Analys Driftförhållandena på verket har inte medgett att ändra styrningen för användning av rötslam tankarna, varför denna aktivitet inte kunnat genomföras.
				! Utredda lustgasutsläpp kontra drift av det biologiska reningssteget
 Särskilt prioritera åtgärder som ger effektiv klimatnytta och synergieffekter i form av till exempel lägre driftkostnader, lägre negativ hälsopåverkan och sociala vinster. Arbetet med förslag till projekt som kan finansieras med hjälp av stadens investeringsstöd				✓ Ta fram en plan för energibesparande åtgärder

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
och det nationella klimatlivet ska intensifieras				
 Ta fram en plan för GlashusEtt och hur miljö- och VA-information ska utvecklas för framtiden				✓ Ta fram en plan för verksamheten i GlashusEtt
 Utreda möjligheten att minska sitt energiberoende med hjälp av lokalt producerad el	 Biogasproduktion vid reningsverken (Nkbn)	1 924 498	21 750 000	
	Analys Årsutfallet för 2019 är 20 895 246 normalkubikmeter vilket ska jämföras med målvärdet 21 750 000. I "Periodens utfall" syns endast utfallet för december månad på denna indikator. På Henriksdals reningsverk har biogasproduktionen minskat jämfört med 2017. Framst beror det på att gaskunden bidragit med en mindre mängd energirikt material för rötning jämfört med 2017. En annan bidragande orsak är att mängden mottaget fettavskiljarslam minskat.			
				 Installera minst en solenergianläggning
				Analys Aktiviteten är framflyttad till 2019 då vi är försenade med utredningen av var en solcellsanläggning kan installeras.
				 Utreda var i verksamheten en ny solcellsanläggning kan installeras
				Analys Vi har påbörjat undersökning på om en återvinningscentral kan vara lämplig för solcellsanläggningen så att den även kan nyttjas för marknadsföring. Arbete kvarstår med utredningen.
 Utvärdera och eventuellt skala upp pilotanläggningen för biokol				✓ Utvärdera pilotanläggningen för biokolsproduktion och ta fram beslutsunderlag inför en eventuell uppskalning av verksamheten
	  Köpt energi (GWh)	172,7 GWh	165 GWh	
	Analys Under 2018 har vi haft en högre elförbrukning än föregående år. Detta till följd av de varma, torra månaderna maj, juni och juli. Ökningen skedde främst under maj och juni då Stockholmarna			

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
		fortfarande var kvar i stan och nyttjade mer vatten än vanligt. I november har vi även haft en stor ökning, utredning pågår av orsaken. Vi har samtidigt haft en minskning av vår fjärrvärmeförbrukning i samma storleksordning varför vi hamnar på ett liknande utfall som 2017.		
	 Köpt energi för värme, tappvarmvatten, komfortkyla samt fastighetsel (enligt Boverkets definition för fastighetsenergi) per kvadratmeter A-temp (kWh/m ²)			
	Analys - Vi kan i dagsläget inte följa upp denna indikator då våra mätningar inte skiljer på fastighetsenergi och verksamhetsenergi. Vi har under 2018 i samarbete med Energicentrum arbetat fram andra indikatorer för att mäta energi relaterat till produktion.			
	 Årlig energiproduktion baserad på solenergi (MWh)	37,22 MWh	38 MWh	
	Analys Den befintliga solcellsanläggningen monterades ned i början av oktober 2018 pga att huset (ett förråd) ska rivas.			

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Verka för ökad biogasproduktion	 Biogasproduktion vid reningsverken (Nkbn)	1 924 498	21 750 000	
	Analys Års utfallet för 2019 är 20 895 246 normal kubikmeter vilket ska jämföras med målvärdet 21 750 000. I "Periodens utfall" syns endast utfallet för december månad på denna indikator. På Henriksdals reningsverk har biogasproduktionen minskat jämfört med 2017. Framst beror det på att gaskunden bidragit med en mindre mängd energirikt material för rötning jämfört med 2017. En annan bidragande orsak är att mängden mottaget fettavskiljarslam minskat.			
	 Andel miljöbränsle i stadens etanol- och biogasfordon	87,36 %	85 %	

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	Analys	Underlag för helårsutfall finns framme först i början av februari.		

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

Bolaget bidrar på många olika sätt till en hållbar vattenanvändning, inte minst genom att påverka invånarnas beteende genom information och kommunikation samt driva Stockholms Framtida Avloppsrening. Stockholm Vatten och Avfall upprättar tillsammans med Miljöförvaltningen åtgärdsprogram för Stockholms vattenförekomster för att uppnå en god vattenstatus. Bolaget medverkar i strategiskt arbete för hållbara lösningar för dagvattnet. Arbete pågår för att öka lokalt omhändertagande av dagvatten vid nyanslutningar till ledningsnätet. Kapacitetshöjande åtgärder på avloppsledningsnätet planeras för att minska bräddningar och Stockholms Framtida Avloppsrening kommer innebära att bräddpunkter byggs bort.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet	
 Ansvara för att vidareutveckla och tillämpa stadens skyfallsmodell, som utgör ett viktigt underlag för att identifiera stadens sårbarheter i ett klimatförändring				✓ Vi ska bistå staden med att framföra förslag på åtgärder för skyfallsombyggnad av kommunägd mark.	
 Bidra med kunskap om utmaningar och förutsättningar för urban vattenhantering till KTH:s vattencentrum för innovation och forskning				✓ Medverka i aktiviteter initierade av Vattencentrum	
				Analys Vi har medverkat i de aktiviteter som berört bolaget och haft kontinuerliga avtättningsmöten med Vattencentrum	
 Delta i arbetet med att ta fram lokala åtgärdsprogram för rent vatten för att uppnå god ekologisk och kemisk status.	 Antal lokala åtgärdsprogram som vi färdigställt för att lyfta till Stockholm Vattens styrelse och de tekniska nämnderna.	1	3		
	Analys Lokalt åtgärdsprogram för Långsjön är framtaget. Lokala åtgärdsprogram för Judarn och Kyrksjön har förberetts på grund av förberedda underlag från externa konsulter med andra beställare än Stockholm Vatten och Avfall. Åtgärdsprogrammen kommer att färdigställas så snart vi får underlagen.				
					✓ I samverkan med

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Genomföra utvecklingen av Stockholms framtida avloppsrening	 Följning av projektplan/beslut för Stockholms Framtida Avloppsrening, bedömning 1-3	3	3	miljö- och hälsoskyddsnämnden under 2018 genomföra flödesproportionell övervakning av främst fosfor och metaller i dagvatten för att kunna verifiera och säkerställa belastningsberäkningar
	Analys Tidplanen justerades på styrgruppsmöte i november. Överledning från Bromma i ska bli färdig juli 2026 och Henriksdal helt färdigbyggt 2029.			
	 Uppnådda reningsresultat för avloppsvattenreningen (skala 1-3, där 3 betyder att målet är uppfyllt)	2	3	
	Analys Under kvartal 2 samt under kvartal 4 överskreds gränsvärdet för fosfor. Reningsprocessen vid Henriksdal är högbelastad då delar av anläggningen är avstängd för ombyggnation för SFA och har mycket små marginaler vid störningar, exempelvis vid nederbörd. Åtgärder med processförbättringar vid Bromma har bidragit till att vi klarar det gemensamma utsläppsvillkoret för kväve samt att vi klarar utsläppsvillkoret totalmängd fosfor (max 50 ton).			
 I samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden och Stockholms stads Parkerings AB, utveckla pilotprojekt med hållbara dagvattenlösningar.				 Vi ska delta i pilotprojekt för hållbara dagvattenlösningar.
 I samarbete med trafiknämnden och i samråd med stadsdelsnämnderna klargöra ansvarsfrågan för olika typer av dagvatten- och vattenanläggningar samt gränsdragningar				 Ta fram underlag till beslut om ansvarsfrågan för dagvatten- och vattenanläggningar utifrån konsultutredning
				Analys Förslag till avtal beslutades av bolagets styrelse i december.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 I samarbete med trafiknämnden ta fram förslag på åtgärder för skyfallsombyggnad av kommunägd mark				 Vi ska bistå staden med att fram förslag på åtgärder för skyfallsombyggnad av kommunägd mark.
 Tillsammans med andra myndigheter utveckla och intensifiera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin	 Andel nyanslutningar med LOD (Lokalt Omhändertaganden av Dagvatten)	64	60	
				 Driva arbetet med att ta fram en hemsida för dagvattenhantering
				 Utveckla dagvattenhemsidan utifrån beslutade riktlinjer och metoder
				Analys Hemsidan är uppdaterad med de riktlinjer och metoder som är beslutade. Riktlinjer för allmän platsmark tas fram av trafikkontoret och kommer att läggas upp då dessa är klara

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

För att uppnå stadens långsiktiga mål för ökad matavfallsinsamling till biologisk behandling uppförs en sorteringsanläggning i Högdalen. Matavfallsinsamlingen i innerstaden sker via säckhämtning eftersom det praktiskt inte går att ha separat insamling i kärl, därför planeras för en lösning med optisk sortering. Förutsättningarna för sorteringsanläggningen har sedan genomförandebeslutet 2016 ändrats och ett reviderat genomförandebeslut tagits som innebär att anläggningen beräknas vara i drift med helårseffekt först 2022 istället för 2020.

Bolagsmål: Vi ska skapa effektiva lösningar för omhändertagandet av avfall

Stockholm Vatten och Avfall har tagit fram en ny avfallsplan 2017-2020 för stadens arbete med högt uppsatta mål för avfallshanteringen. Avfallsplanen omfattar hela stadens avfallshandling och innehåller mål och åtgärder för såväl Stockholm Vatten och Avfall som andra verksamheter i staden. Den största utmaningen för Stockholm Vatten och Avfalls del är en 60-procentig insamling av matavfallet till år 2020, vilket kräver stora satsningar på kommunikation, incitament och lösningar för matavfallsinsamling.

Stockholm Vatten och Avfall ska förebygga uppkomsten av avfall och stävja matsvinnet genom informationsinsatser till invånare och verksamheter. Vi ska stimulera återbruk, materialåtervinning och matavfallsinsamling genom kommunikation, taxestyning, utveckling av teknik och insamlingsmetoder samt tillsyn i nära samarbete med våra entreprenörer. En ny behandling av trädgårdsavfallet kommer att testas i Sveriges första anläggning för biokol, som bland annat kommer användas till planteringar i stadsmiljön.

De nya entreprenörsavtalen för insamling av hushållsavfall där varje entreprenör har

helhetsansvar för ett område kommer att effektivisera insamlingen. En annan stor förändring gäller hushållens grovavfall där nya entreprenader handlas upp till 2019. Insamlingen delas in i geografiska områden där återvinningscentralerna blir navet för verksamheten. Tilldelade entreprenörer kommer att ges större funktionsansvar som bland annat innefattar utveckling av nya systemlösningar för insamlandet av grovavfall som passar även de stockholmare som inte har bil.

Ytterligare satsningar behövs för att öka insamlingen av farligt avfall och skilja det från annat avfall. Bolaget ska fokusera på att utveckla bra insamlingslösningar för farligt avfall och genomföra effektiva informationsinsatser. Ett exempel är utplacering av automatiska miljöstationer. Avfallshanteringen ska anpassas bättre till människan och det innebär att vi måste utveckla insamlingssystemen för att göra dessa mer tillgängliga för invånarna och skapa en bra arbetsmiljö för våra entreprenörer.

För att kunna skapa effektiva lösningar för avfallshantering krävs att avfallsfrågorna kommer in i ett tidigare skede i stadsplanering och nybyggnation än vad som sker idag. Därför måste vi skapa samarbetsformer med andra aktörer inom staden samt utveckla, förankra och sprida riktlinjer för avfallslösningar.

Det här har vi åstadkommit under 2018:

Insamlingen av hushållsavfall och matavfall har haft störningar utöver det vanliga under hela 2018. Den totala reklamationsnivån jämfört med antal hämtningar blev 1,0% jämfört med målet att ligga under 0,3%. De höga reklamationsnivåerna beror på fortsatt problematik kopplat till entreprenörbytet som genomfördes under hösten 2017. Tack vare aktivt uppföljningsarbete och proaktiva insatser har dock störningarna för Stockholmarna kunnat mildras.

Kommunfullmäktige ambitiösa mål om att 40% av matavfallet ska behandlas biologiskt 2018 uppfylls inte, och utfallet är 25%. Eftersläpningar från 2017 års sopkonflikt och entreprenörsskifte för insamlingen samt nya behandlingsavtal under 2018 har inneburit att matavfall felaktigt gått till förbränning eller till andra anläggningar utan statistikredovisning. Uteblivna tömningar av restavfallet och framförallt kraftigt ökade reklamationer avseende matavfallstömningarna har gjort det svårare att motivera nya kunder till utsortering. Befintliga kunder har lagt matavfall i restavfallsbehållaren eller sagt upp matavfallsabonnemanget. Bolaget kan dock se en positiv utveckling för matavfallsinsamlingen hos stadens verksamheter och bolag. Bland stadsdelsförvaltningarna har sju förvaltningar en anslutningsgrad på 70 % eller högre och hos bostadsbolagen ligger Micasa, Familjebostäder och Svenska Bostäder på topp, och samtliga har en anslutningsgrad över 40 %.

Mycket av avdelningens arbete har under året handlat om att förbereda bolaget för övertagande av huvudmannskapet för stationära sopsugar i enlighet med styrelsebeslut i december 2017 samt i kommunfullmäktige i april 2018. I arbetet ingår att kartlägga processer, se över behov av kompetenser och ny organisation, ta fram handlingsplaner mm, samt att ta fram förslag till reviderade föreskrifter och taxa anpassade till ett kommunalt huvudmannskap. Revidering av avfallsföreskrifterna med förändringar på grund av huvudmannskapet lyftes till avfallsnämnden i oktober 2018.

Under året har avdelningen arbetat med att utveckla hur grovavfallshanteringen ska fungera i Stockholm de kommande åren. Efter genomförda upphandlingar med driftstart i april 2019 höjs ambitionsnivåerna för att öka andelen återbruk och samtidigt minska avfallsmängderna med förbättrad service för de som saknar bil.

Pop-up återbruket hade en stor ökning av event under 2018. Totalt genomfördes 44 aktiviteter där kommuninvånarna gjorde drygt 44000 byten vilket motsvarar c:a 13 ton återbruk. Den uppskattade tjänsten med julgransinsamling förstärktes under året med 23 nya

insamlingsplatser. Totalt finns 88 unika platser från vilka julgranarna går till biokolsproduktion.

Upphandling av sorteringsanläggning för Högdalens sorterings- och matavfallsanläggning (HSMA) blev klar 2018. Upphandling av byggentreprenad pågår in i 2019. Det finns viss risk för förseningar i detaljplaneprocessen.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Ansvara för övergripande samt riktad information och rådgivning i avfallsfrågor för att öka återvinningsgraden och uppmuntra återbruk				 Ta fram strategier för övergripande samt riktad information i avfallsfrågor för att öka materialåtervinningen och andelen återbruk
				Analys Aktiviteten är försenad på grund av efterarbete med entreprenörsbytet och flyttas till 2019.
				 Utöka frekvens för Pop-up återbruk
				Analys Antal platser för pop-up-återbruket ökar och antalet besökare samt antal ton material som har lämnats ut till återanvändning har ökat under 2018. Arbetet med att bli mer ännu mer tillgängliga fortsätter under 2019.
 Arbeta för ökad informationsspridning till att alla stockholmare ska förstå och vilja delta i stadens arbete för en bättre miljö inom vatten och avfall.				 Kommunera framtaget pedagogiskt koncept till Stockholms skolklasser F-6
				 Ta fram strategier för övergripande samt riktad information i avfallsfrågor för att öka materialåtervinningen och andelen återbruk
				Analys Aktiviteten är försenad på grund av efterarbete med entreprenörsbytet och flyttas till 2019.
				 Utöka frekvens för Pop-up återbruk
				Analys Antal platser för pop-up-återbruket ökar och antalet besökare samt antal ton material som har lämnats ut till återanvändning har ökat under 2018. Arbetet med att bli mer ännu mer tillgängliga fortsätter under 2019.
 Bistå i arbetet med att				 Fortsatt arbete med förankring av avfallsplanen.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt att upprätta förslag till källsorteringsbefrämjande taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall				<p>Analys</p> <p>En genomlysning har gjorts av verksamhetsplaner (2018) för förvaltningar med många verksamheter samt kommunala fastighetsbolag. Fastighetsbolagen kvarstår som målgrupp då det finns en riktad aktivitet i avfallsplanen angående kommunikationsmaterial till hushåll via dem.</p>
				<p>✓ Framtagande av förslag till taxa för hushållsavfall för 2019</p>
				<p>Analys</p> <p>Förslag till taxa avfall 2019 framtagen och behandlad i avfallsnämnden i juni samt beslutad i kommunfullmäktige i november. Taxan börjar gälla i januari 2019.</p>
 Följa och stimulera utvecklingen av miljöanpassade och kostnadseffektiva åtgärder inom avfallsområdet	 Andel materialåtervinning för avfall som tas emot	33,54 %	37 %	
	<p>Analys</p> <p>Andelen brännbart avfall har inte minskat i den förväntade utsträckningen och även fraktionen Porslin och isolering är högre än förväntat. Den sena våren och sedan den varma sommaren har inneburit lägre mängder trädgårdsavfall för återvinning. Med utökade utbildningsinsatser för personalen finns förhoppning om förbättring, huvudsakligen avseende andelen plast till materialåtervinning.</p>			
	  Andel återbruk för material som tas emot i erbjudna insamlingsystem	3,1 %	3,1 %	
	<p>Analys</p> <p>Andelen återbruk har under hela 2018 haft en positiv trend. Målet uppfylldes. Speciellt glädjande var den stora ökningen av antalet genomförda byten på pop-up återbruket. Drygt 44000 byten genomfördes vilket motsvarar ca 13 ton som istället för att bli avfall byttes lokalt.</p>			
	  Antal avlämningsplatser för farligt avfall (st)	183	170	
<p>Analys</p> <p>Även under 2018 ökade antalet avlämningsplatser för farligt avfall kraftigt. 18 nya platser tillkom under året, bland annat</p>				

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				genom samarbeten med butiksinsamling.
	 Mängden hushållsavfall per person		470 kg/pers	
	Analys Utfall för mängd husavfall 2018 per person blir klart till första tertiet 2019. Prognosen indikerar att årsmålet kommer att uppfyllas.			
	 Uppmätt bullernivå vid närmsta bostad från respektive återvinningscentral (dB A)	48	50	
	Analys Bullermätningar genomfördes under hösten 2018. Resultaten visar genomgående på goda resultat. Samtliga anläggningar klarar bullerkraven vid de närmaste bostäderna.			
				✓ Driva minskad säckhämtning och ökade maskinella lösningar vid avfallshämtning
				✓ Fortsatt utveckling av "bruna påsen"; papperspåse för matavfall i maskinella system och för eftersortering.
				Analys En ny vidareutvecklad påse finns framtagen. Vi inväntar tester genomförda på påsens funktion innan nya försök i skarpt läge kan genomföras i staden.
				✓ Medverka i projekt MACRO för att bli utreda möjlighet för kvarn-till-tank-system för matavfallsinsamling
				Analys Projektet har slutredovisats under hösten. Bland annat har en systemhandling tagits fram för delar av kommande bebyggelse. Dessutom har utredningar om en eventuell framtida pilotanläggning för omhändertagande av utsorterat svartvatten och kvarnat matavfall i Loudden påbörjats.
				⚠ Starta insamling av cyklar och dylikt på samtliga återvinningscentraler
				Analys Vi har ännu inte startat upp cykelinsamling på alla återvinningscentraler. Fokus har legat på att utreda hur befintliga

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				återbruksavtal fungerar och vilket upplägg som är bäst för nya avtal. Upphandling/konkurrensutsättning är planerad till första halvåret 2019.
 I samarbete med trafiknämnden ta fram en strategi för att genom innovationer och en god stadsmiljö öka återvinningen och minska nedskräpningen, särskilt fokus ska läggas på plast				✓ Strategi för nedskräpning och avfallshantering i det offentliga rummet (med fokus på plast), med innovationsfokus tillsammans med TK och MF
				✓ Testa separat insamling av EPS (frigolit) på Bromma och Lövsta
				🟢 Utreda förutsättningar för ett nytt plassteringsprojekt
 Informera om möjligheterna till återbruk och återvinning vid de mobila återvinningscentralerna				✓ Utöka frekvens för Pop-up återbruk
				Analys Antal platser för pop-up-återbruket ökar och antalet besökare samt antal ton material som har lämnats ut till återanvändning har ökat under 2018. Arbetet med att bli mer ännu mer tillgängliga fortsätter under 2019.
 Se över förutsättningarna för sopsugsanläggningarnas huvudmannskap				✓ Framtagande av strategier och fortsatta utredningar kring ett eventuellt kommunalt huvudmannskap för stationära sopsugar och liknande infrastruktur (t ex kvarn-till-tanksystem)
				Analys Beslut om huvudmannskap för stationära sopsugar, i enlighet med styrelseärende antaget av styrelsen i december, fattades av kommunfullmäktige i april 2018. Arbetet pågår med att förbereda bolaget för ett övertagande av detta ansvarsområde. Planerade första övertaganden ligger under första halvåret 2019.
 Säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler samt undersöka möjligheterna att öppna ytterligare stadsnära sådana				❗ Förhandla om tomträtt och utökning av Östberga ÄVC
				Analys Diskussioner med trafikkontoret är initierat under det andra kvartalet. Inga resultat finns att presentera i verksamhetsberättelsen.
				❗ Identifiera mark som kan ersätta den befintliga ÄVC-Trädgård

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				<p>Analys</p> <p>Den identifierade nya marken för ÄVC Trädgård gick inte att använda på grund av närheten till Stockholm Gas anläggning som är Seveso-klassad. Sökning efter ny tomt eller andra alternativ pågår.</p>
				<p>❗ Säkerställa ny tomt som ersätter Sätra ÄVC</p>
				<p>Analys</p> <p>Arrenderingstiden för marken är förlängd till minst utgången 2020, troligtvis längre. Arbetet har fortgått under 2018 utan att ny mark har identifierats. Arbetet fortgår under 2019. Dock har avtal avseende Skärholmens återbruk tecknats.</p>
				<p>✔ Utredda förutsättningar för en ÄVC/återbruk i Loudden</p>
				<p>Analys</p> <p>Utredning genomförd. Den visar på goda förutsättningar för att driva en ÄVC på platsen.</p>
				<p>✔ Utveckla koncept för kvartersnära insamling av återbruk, grovavfall och farligt avfall</p>
				<p>Analys</p> <p>Koncept är framtaget i samarbete med White arkitekter under året. Återbruket i Skärholmen blir ett första försök på den här typen av verksamhet. Öppning planeras till första halvåret 2019. Parallellt arbetar vi med att utöka och förbättra den service som kunderna får på pop-up återbruket.</p>
 Uppföra, utveckla och äga infrastrukturen för en optisk sorteringsanläggning för matavfallsinsamling				<p>✔ Upphandling av byggtreprenader för optisk sortering i Högdalen</p>
				<p>Analys</p> <p>Sorteringsanläggningen är upphandlad och byggtreprenad ute på upphandling.</p>
 Öka möjligheterna till textilinsamling i staden				<p>❗ Fortsatt utredning om hur materialåtervinning av mottagna textilier ska öka</p>
				<p>Analys</p> <p>Arbete pågår med att arbeta nedströms med textilfraktionen. Vi inväntar plockanalyser som ger</p>

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				<p>oss större insyn i hur stor del av materialet som går till återvinning. En upphandling av textilfraktionen på Roslagstulls återbruk, Sätra, Vantör och Östberga ÅVC kommer att göras under 2019. Textilfraktionen på Bromma och Lövsta ligger fortfarande i en utvecklingsfas där nya insamlingsystem testas och utvärderas. Vi ämnar fortsätta engagemanget i SipTex-projektet under 2019 och framåt.</p> <p>✓ Medverka i utvecklingsarbete kring att öka textilåtervinningen i staden (kopplingar till ÅVC, återbrukskoncept och stadsmiljöfrågor med TK m fl)</p> <p>! Utredda hur samarbeten med andra aktörer i staden kan bidra till ökad insamling av textil</p> <p>Analys Aktiviteten är försenad. Målet är att arbeta vidare med textilfraktionen så att vi kan säkerställa att vi har tillfredställande insamling på plats då EUs nya lagar träder i kraft 2025. Vi har ett gott kontaktnät för att kunna lyckas med uppdraget.</p>
	 Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,1	0,15 %	<p>✓ Placera ut två stycken automatiska miljöstationer</p> <p>Analys Under 2018 har två automatiska miljöstationer placerats ut i Stockholm. En i Bagarmossen och en på Östermalm.</p> <p>✓ Utöka insamling av farligt avfall i butiksmiljö.</p> <p>Analys Förökning med insamling av kosmetiskt avfall har fortsatt och utökats. Samarbetet kommer att utvärderas i början av 2019.</p> <p>✓ Öka med minst två nya platser för den mobila miljöstationen inför 2019</p> <p>Analys Inför 2019 har tre nya platser tillkommit. Två i ytterstan och en i innerstan.</p>
	 Andel matavfall till biologisk behandling av	25 %	40 %	<p>🎯 Projekt med Stockholms Hamnar gällande matavfallsinsamling från fartyg och verksamhet</p>

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	<p>förväntad uppkommen mängd</p> <p>Analys</p> <p>Vi når inte upp i de mängder vi önskat, utfallet blev knappt 25 % av den beräknat uppkomna mängden matavfall - långt under KF:s mål på 40 %. Vi har arbetat i motvind under året då en av entreprenörerna haft höga reklamationnivåer som inneburit överfulla soprum och en del mat- och restavfall samkörts till förbränning för att snabbt få rent i soprummen. Under hösten ökade dessutom reklamationerna kraftigt för matavfallsinsamlingen och kunder började lägga matavfalls påsar i restavfallskärl, slutade sortera eller avslutade matavfallsabonnemang. Entreprenörens brister i insamlingen innebär minskat förtroende för oss - det är svårt att övertyga kunder till utsortering när den vanliga hämtningen inte fungerar och än värre när vi lovat nya kunder en effektiv, miljömässig och för kunden ekonomiskt fördelaktig insamling som sedan inte fungerat. Trots detta har antalet kunder ändå ökat bra utifrån de förutsättningar vi haft men mängderna hänger tyvärr inte med. Insamlingsgraden var 22 % 2017 men då användes en äldre beräkningsmodell där den totala mängden uppkommet matavfall beräknades vara lägre än i nuvarande modell. Mängden matavfall som gått till biologisk behandling har ökat från 19 676 ton till 23 680 ton.</p>			<p>Analys</p> <p>Matavfall</p> <p>Projektet fortgår. Utöver det har vi även haft möte med representant från Tallink Silja för att presentera vilka möjligheter det finns för dem att lämna sitt matavfall i Stockholm via oss.</p> <p>✓ Samarbete med Miljöförvaltningen gällande matavfall i samband med inspektioner</p> <p>Analys</p> <p>Vid inspektioner av restauranger samt bostadsrättsföreningar där det inte sorteras ut matavfall hänvisas kunder till oss för en utredning. Vi får även objekt skickade till oss. Samarbetet med miljöförvaltning fortgår även 2019.</p> <p>! Samarbete med Nätverket Hållbara restauranger</p> <p>Analys</p> <p>Mötet i början av året med föreningen har tyvärr inte genererat någon aktivitet. Nya försök görs under 2019.</p> <p>✓ Stockholmsmästerskapet i matavfallsinsamling</p> <p>Analys</p> <p>Årets mästerskap i matavfallsinsamling i kategorin förvaltningar vanns av Skarpnäck där 80 % av hämtställena har utsortering. I kategorin stadens bostadsbolag vann Micasa med 55 %.</p> <p>✓ Ta fram en handlingsplan för att säkerställa att stadens mål för matavfallsinsamling uppnås</p>
				<p>Analys</p> <p>En handlingsplan för ökad matavfallsinsamling togs av styrelsen i juni. I samband med den och ärendet om reviderade avfallsföreskrifter uppdrogs avfallsförvaltningen att ta fram ett ärende om obligatorisk matavfallsinsamling som sedan antogs av Avfallsnämnden i december.</p>

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	 Mängden hushållsavfall per person		470 kg/pers	
	Analys Utfall för mängd husavfall 2018 per person blir klart till första tertialet 2019. Prognosen indikerar att årsmålet kommer att uppfyllas.			
				 Utöka tider och upptagningsområden för mobila återvinningscentraler

2.5 Stockholms miljö är giftfri

Stockholm Vatten och Avfall bedriver ett uppströmsarbete för att hindra utsläpp av gifter till avloppet från industrier. I arbetet ingår information och kontroll tillsammans med Miljöförvaltningen. I övrigt arbetar bolaget mot målet genom att ställa miljökrav i upphandlingar och att bedöma och begränsa de kemikalier som finns i verksamheten.

Bolagsmål: Vi ska öka kapaciteten för avledning och rening av avloppsvatten

Stora utmaningar väntar omhändertagandet av Stockholms avloppsvatten. Förutom en ökande befolkning och klimatförändringar kommer skärpta reningskrav från nya EU-direktiv och nya villkor i miljötillstånd. För att möta utmaningarna byggs Henriksdals reningsverk om med ökad kapacitet och ny reningsteknik. Bromma reningsverk ska läggas ned och avloppsvattnet som idag går till Bromma reningsverk kommer att ledas över till Henriksdals reningsverk. Under tiden för ombyggnationen, som kommer att innebära påfrestning för den löpande driften på Henriksdal och Bromma, kommer vi att få arbeta hårt för att klara av reningskraven i tillståndet med ökad belastning. Ombyggnationen kommer också att påverka vår möjlighet att producera biogas, vilket gör det svårt att leva upp till ägardirektivet om ökad biogasproduktion.

En annan stor utmaning är att klara skärpta krav på slamkvaliteten från den nya slamförordningen och från REVAQ-certifieringen av avloppsslammet. Vi ska intensifiera arbetet med att förhindra utsläpp till avloppsledningsnätet som förorenar avloppsslam och avloppsvatten.

Spill- och dagvattennätet behöver dimensioneras och underhållas för att klara påfrestningen från ett förändrat klimat där häftiga skyfall blir allt vanligare. För att möta behoven måste förnysetakten öka och vi behöver särskilja spill- från dagvattenförande ledningar i den mån det är möjligt. Bolaget ska även upprätthålla stadens skyfallskartering som ska användas i planering av nya stadsdelar. För att åtgärda kapacitetsbrister, felkopplingar och inläckage ska vi öka den systematiska felsökningen och åtgärder därefter.

Hanteringen av dagvatten är en prioriterad fråga och vi arbetar för att skapa en samsyn i staden genom stadens dagvattenstrategi. Enligt denna ska bland annat lokala dagvattenlösningar utvecklas och användas i så stor utsträckning som möjligt för att avlasta både avloppsledningsnät och reningsverk.

Det här har vi åstadkommit under 2018:

Projekt Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA) har reviderat genomförandebeslut med ny budget och förlängd tidplan. Miljötillstånd erhöles i december (2017) från Mark- och Miljödomstolen, men har överklagats. Tidplanen för SFA justerades på styrgruppsmöte i

november.

Verksamheten uppnådde inte det gemensamma utsläppsvillkoret för reningsresultat av fosfor under kvartal 2. Gränsvärdet överskreds och även i november överskreds månadsmedelvärdet för fosfor. Året har varit ansträngt för reningsprocessen för både kväve och fosfor framförallt i Henriksdal. Reningsresultatet visar hur viktigt det är att vi får det nya miljötillståndet med vissa lättnader under projektiden för SFA.

Vid båda verken pågår förbättringsarbete för att klara utsläppskraven, och hösten 2017 kom separat rejektivattenrening igång på Bromma. Det är gynnsamt för kapaciteten att rena kväve vilket visar resultat, men processen är känslig för störningar. Förstärkt förfällning har installerats på Bromma med driftsättning första kvartalet 2019. Vid Henriksdal har ett nytt processteg för att avlasta reningsprocessen för höglödesrening tagits i provdrift, men under hösten avbröts fortsatt drifttagning pga projektarbete som medförde problem att pumpa bort överskottsslam i processen.

Förbättringsprojekt för rötning och avvattning av slam pågår vid båda verken. Exempelvis förbättras styrning och avvattning av överskottsslam till rötkamrarna för mer kapacitet, förtjockning av primärslam samt uppgradering slamavvattningen med nya centrifuger för ökade slammängder och torrsbstanshalt på avvattnat slam.

Rågasproduktionen från avloppsslam och organiskt material (fettavskiljarslam) har varit lägre än tidigare år, dels pga något mindre mängd levererat fettavskiljarslam samt att Scandinavian Biofuel inte tillfört externt organiskt material på grund av höga råmaterialpriser.

Samtliga Revaq-krav för 2018 är uppfyllda. Uppströmsarbetet följer uppsatta planer och ger resultat, men det blir allt svårare att hitta källor till förhöjda halter av metaller i avloppsvattnet. Ett exempel är silver från Värtaområdet, vilket begränsar möjligheten att använda Henriksdals slam på åkermark. Det nya avtalet med Stockholms Hamnar om spillvatten från färjorna kan ge bättre möjligheter att spåra källan. Tillsyn på Förbifartens entreprenader fortlöper, och vid Bromma ser vi effekten av byggverksamhet och flöden från Förbifart Stockholm.

Nytt avtal har tecknats mellan SRV och SVOA för skötsel av lakvattenreningsverket. För SRV lakvattenrening pågår ett förbättringsprojekt för att öka kapacitet samt reningsprocessen så att halterna av framför allt krom kan sänkas för att inte begränsa lantbruksgivan om några år. Efter att Eurofins bytt analysinstrument hösten 2017 låg kadmiumhalten i slam 30% högre jämfört med tidigare vilket rapporterades i T1. Eurofins har sedan genomfört kontrollanalyser och justerat ner halterna med ca 15%, vilket innebär att Stockholms miljömål om minskning av 15 prioriterade ämnen uppnåddes under 2018. Arbetet med ny slamupphandling, baserad på uppdaterad slamstrategi pågår eftersom nuvarande mottagare (Boliden) meddelat att de inte förlänger sista året. Arrendet för Valsta slamlager löper ut 2020, och förhandling kring nytt avtal pågår med markägaren. Nytt miljötillstånd för Valsta med skärpta villkor för utsläpp till recipient innebär stora kostnader och behov av investering vid slamlagret.

Bräddningar från pumpstationer beroende på inre fel minskar, vilket visar att det utökade arbetet med förebyggande underhåll börjar ge resultat. Den systematiska kontrollen av ledningsnätet genom TV-inspektion följde till sist plan efter en trög inledning. Det har varit problem med områdesspolningen på grund av ett entreprenörsbyte.

Planen med att minska tillskottsvatten är delvis omhändertaget i SFA-projektet, men en fördjupande analys genomförs inom bolaget för att se vilka ytterligare åtgärder som är möjliga att genomföra. Bräddningsmålet kommer ej att kunna nås på grund av ökande skyfall och nya beräkningsmodeller. Ändrade villkor gäller i det nya miljötillståndet.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	 Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggsvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförbara system	0 %	80 %	✓ Införa BVB vid samtliga bygg- och anläggningsprojekt som handlas upp
	Analys Under 2018 har utbildningar och seminarier hållits för medarbetare, konsulter och entreprenörer i syfte att täcka in samtliga målgrupper. Rutiner och instruktioner har tagits fram och kommunicerats under året. Antalet projekt som registrerats i Byggsvarubedömningens databas ökar stadigt och med att samtliga projekt som nystartas registreras. Då inget av dessa projekt ännu är avslutat blir utfallet på indikatorn 0%.			
	 Antal av 15 utvalda ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam	15 st	14 st	✓ Arbeta med uppströmsarbete enligt handlingsplan och aktivitetslista
	Analys Samtliga 15 ämnen har minskande eller oförändrade halter i avloppsslammet 2018. Silverhalten i Henriksdals reningsverk ligger på 3,5 mg/kg TS, vilket är samma nivå som 2017. Det är nästan dubbelt så högt som i Bromma reningsverk och övriga reningsverk i landet. Källan finns framför allt i Louddenområdet.			
				✓ I samverkan med miljö- och hälsoskyddsmyndigheten under 2018 genomföra flödesproportionell övervakning av främst fosfor och metaller i dagvatten för att kunna verifiera och säkerställa belastningsberäkningar
				✓ Lägga in årsförbrukning av kemikalier med ingående utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen i kemikalieregistret

Bolagsspecifika inriktningar

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Bolagsmål: Vi har hållbara effektiva processer

En viktig utgångspunkt för att uppnå hållbara och effektiva processer är att arbeta mer processorienterat. Stockholm Vatten och Avfalls processer är idag beskrivna på en mycket

övergripande nivå och därunder är processerna fragmentariskt kartlagda. Vi ska tydligare definiera våra processer och utveckla verksamhetsledningssystemet så att det ger bättre styrning och stöd till verksamheten.

Som en samhällsbyggare i framkant ska vi satsa på och ligga långt fram inom digitalisering och moderna verktyg. Vi har även ett behov av att förbättra och effektivisera vår systemstruktur. Vid revisioner har framkommit att vi behöver utveckla informationshanteringen och göra den mer enhetlig för att säkerställa spårbarhet och långsiktig tillgång till vår dokumentation.

Bolaget arbetar sedan länge med hållbarhetsfrågor men kommer de kommande åren utveckla ett mer strukturerat hållbarhetsarbete i enlighet med riktlinjer från Stockholm stad. Vi ska bli bättre på att kommunicera våra resultat inom miljö och hållbarhet.

För att vårt ledningsnät och våra anläggningar ska kunna hålla för kommande generationer och inte innebära stora ekonomiska påfrestningar i framtiden ska vi utveckla det förebyggande underhållet på anläggningar och ledningsnät och öka förnysetakten på ledningsnätet enligt ägardirektiven.

Det här har vi åstadkommit under 2018:

Ett nytt processororienterat verksamhetsledningssystem (Kompassen) arbetades fram under året och driftsattes vid årsskiftet. Merparten av verksamhetens huvudsakliga processer är kartlagda och finns tillgängliga i systemet. Under 2019 kommer Kompassen att kompletteras och utvecklas för att successivt ersätta övriga kanaler för styrande och vägledande information och för att bidra till ett strukturerat arbetssätt för processutveckling.

Utkast till ny klassificeringsstruktur och processororienterade informationsredovisningar (hanteringsanvisningar) har tagits fram liksom ett förslag till plan för implementering. Arbetet med att ta fram en övergripande strategi för informationshantering pågår och samordningsarbete med arbetet för teknisk informationshantering har initierats. Under året har IT-strategin uppdaterats för att ligga till grund för beslutsunderlag till en uppdaterad IT-systemarkitektur.

Integrationen av VA- och avfallsverksamheten i ett gemensamt debiteringssystem fortgår och förväntas vara implementerat under våren 2019. En intern app för vattenmätarbyten med effektivisering genom digitalisering av en tidigare pappershantering har lanserats under året, och ytterligare projekt pågår för att implementera mobila lösningar/appar som kommer att kunna öka den interna effektiviteten liksom tillgängligheten för våra kunder och entreprenörer. Därutöver pågår en uppdatering av system för projektuppföljning. Under våren implementerades ett nytt system för att hantera interna supportärenden vilket ger både effektiva interna flöden och god spårbarhet. Under 2018 genomfördes dessutom ett pilotprojekt inom neurala nätverk (artificiell intelligens) för statusbedömning av ledningsnätet och för att ta fram en modell som på sikt ska kunna förutse läckor. Resultaten i pilotprojektet har varit mycket lovande, och efter utveckling kommer resultaten att kunna användas för framtida åtgärds- och underhållsplanering.

En tryckt hållbarhetsrapport innehållande vår hållbarhetsredovisning har givits ut för att kommunicera verksamhetens viktigaste hållbarhetsfrågor till våra intressenter. Elektronisk körjournal är installerad i våra fordon. Den kommer att ge information om hur bilarna används samt även bidra till underlag för att arbeta vidare med fordonsfrågorna ur ett hållbarhetsperspektiv.

Investeringsnivån i det befintliga ledningsnätet för verksamhetsåret är högre än budgeterat. Förnysetakten för såväl spillvatten- som vattenledningar når målvärdet. För dagvatten förnyades dock färre meter ledning än målsättningen. Att reinvesteringstakten för dagvatten är lägre än målvärdet beror delvis på att det inte funnits samma behov av förnyelse

på dagvattenledningsnätet. Korrosionen på en dagvattenledning är lägre än på spillvattenledningar och konsekvensen av att dagvatten läcker ut är lägre.

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Delta i stadens digitaliseringsarbete och i samverkansavtalet med KTH				 Införa och öka kompetensen kring smarta arbets sätt
				Analys Aktiviteten uppgår i projektet "Smart arbetsplats" som syftar till att formulera och föreslå en gemensam arbetsplatsstrategi för hela bolaget.
				 IT strategi utvecklas efter verksamhetens behov
				Analys Styrningen av IT skall ske av ledningen och utifrån processstyrningen som sätts upp i vårt verksamhetssystem, Kompassen. Första målet är att få processstyrningen på plats och här är vi på god väg. Arbetet fortsätter med en intern samverkan för strategiutveckling i Stockholm Vatten och Avfall som helhet.

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Stockholm Vatten och Avfall har ett väl utvecklat samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen för att erbjuda möjligheter till arbete för fler stockholmare. Bolaget har höjt ambitionsnivån och arbetar för att hitta fler möjligheter, t ex Stockholmsjobb och praktiktillfällen via Jobbtorg Stockholm. Under året har ett projekt bedrivits i syfte att skapa systematik och struktur för praktik, kommunala visstidsanställningar och feriarbeten. Insatsen ska resultera i ett enhetligt arbetssätt i bolaget och ett större antal platser att erbjuda.

Under perioden har bolaget tagit emot 25 feriarbetare genom stadens process. I år arrangerades en introduktionsutbildning parallellt med feriarbetet som syftade till att marknadsföra bolagets olika verksamhetsområden och yrkesroller för ungdomarna. Ambitionen är att stimulera till gymnasieval inom bolagets kritiska kompetensområden och på lång sikt påverka bolagets förutsättningar för kompetensförsörjning.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Säkerställa att fler ungdomar får feriejobb	 Antal tillhandahållna platser för feriejobb	25	20 st	
 Ta fram arbetsplatser till grupper som står långt från arbetsmarknaden	 Antal tillhandahållna platser för kommunala visstidsanställningar	7	7	
 Vidareutveckla möjligheterna till introduktions-, praktik-, och lärlingsverksamhet	 Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	4 st	7 st	
	Analys 7 praktikplatser har tillhandahållits, men endast 5 kunde matchas från Jobbtorg varav en person blev erbjuden visstidsanställning istället för praktik.			

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader	 Andel administrations- och indirekta kostnader	12 %	13 %	
 God budgetföljsamhet och prognossäkerhet	 Avvikelse investeringsbudget, %	-8,41 %	2 306 mnkr	
 Godkänd resultatnivå	 Resultatefter finansnetto(mnkr)	152	63	
 Ta fram en plan för energieffektivisering av bolagets verksamhet				 Ta fram en plan för energibesparande åtgärder
 Utredda möjligheten att sälja spillvärmen från bolagets anläggningar.				 Försäljning av spillvärme från avloppsvattnet fortlöper enligt avtal med Fortum och Norrenergi
 Utredda möjligheter för samordning av beslutsordningen för				 Slutföra samordning av beslutsordning för VA- och

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
VA - och Avfallstaxor				Avfallstaxor
 Öka utvecklingen av VA-ledningsnätet i takt med övrig stadsutveckling	 Förnysetakt	2	3	
	Analys Förnysetakten har förbättrats för såväl spillvatten- som vattenledningar jämfört med målvärdet. För dagvatten förnyades dock färre meter ledning än målsättningen. Att dagvatten hamnar lågt beror delvis på att det inte funnits samma behov av förnyelse på dagvattenledningsnätet, där både korrosion och konsekvenser vid utläckage är lägre än på spillvattenledningar.			
	 	422	400	
	Investeringsnivå för befintligt ledningsnät (mnr)			

Bolagsspecifika inriktningar

För att vårt ledningsnät och våra anläggningar ska kunna hålla för kommande generationer och inte innebära stora ekonomiska påfrestningar i framtiden utvecklar vi det förebyggande underhållet på anläggningar och ledningsnät och ökar förnysetakten på ledningsnätet enligt ägardirektiven.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
 Återinföra det förebyggande underhållet av bolagets anläggningar och ledningsnät	 Andel förebyggande underhåll	41	35	 Framtagande av effektiva planer för det förebyggande underhållet på ledningsnätet
	Analys Utfallet inkluderar än så länge endast avloppsreningsverken. Arbetsättet är dock implementerat inom Ledningsnät och Vattenproduktion.			

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Bolaget håller samråd och löpande kommunikation med påverkade grupper t ex vid byggnation av Stockholms framtida avloppsrening och andra infrastrukturprojekt såsom den planerade sorteringsanläggningen i Högdalen.

Under 2017 påbörjade Stockholm Vatten och Avfall ett samarbete med Skansens nya Baltic Sea Science Center som en del i ett nytt pedagogiskt koncept. Baltic Sea Science Center kommer att innehålla Östersjöakvarier, utställningar och lektionssalar för att ta emot skolklasser och allmänhet. Stockholm Vatten och Avfall kommer vara en samarbetspartner i den verksamheten med syfte är att sprida kunskap om stadens och Östersjöns utmaningar samt stimulera barnen till en hållbar livsstil.

För att tillgodose behoven hos våra olika kundgrupper pågår ett löpande arbete med att utveckla webblösningar som gör det enklare för kunder att uträtta sina ärenden på webben genom självbetjäningssystem. Arbetet med att införa en plattform för digital tillgänglighet och ytterligare förenkling för kommunikation och service för kunder och entreprenörer fortsätter.

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

I resultatet av 2017 års lönekartläggning framgick att kvinnorna i bolaget hade 106 % av männens lön och att andelen kvinnliga anställda (35%) stämmer överens med kvinnornas andel av den totala lönesumman (35%). Under första kvartalet 2018 har en ny löneöversyn genomförts då fyra kvinnliga anställdas löner justerades utifrån föregående års kartläggning. I maj gjordes en ny kartläggning, vilken visade att inga osakliga löneskillnader förekom mellan könen.

Under perioden har också en vidareutveckling av bolagets introduktionsprocess slutförts där jämställdhetsperspektivet prövats i alla delar av processen och ett antal förbättringar har identifierats och planeras.

Sjuktalet ökade något under föregående år, och ökningen fanns bland de kvinnliga medarbetarna. Ett arbete med fördjupad analys med anpassade åtgärder har genomförts, och 2018 års sjuktal har gått ned i jämförelse med 2017. Under året har rehabprocessen vidareutvecklas med särskilt fokus på stressrelaterade diagnoser, vilket kan ha haft en positiv effekt.

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Bolagsmål: Vi är en attraktiv arbetsgivare

Stockholm Vatten och Avfall ska vara ett föredöme som arbetsgivare och ha ett gott rykte på arbetsmarknaden. Att vi lyckas attrahera och behålla kompetenta och drivna medarbetare är en förutsättning för att lyckas med våra utmaningar. Att införa interna karriärvägar är en av våra satsningar för att behålla kompetens.

Vi har identifierat mångfald, likabehandling samt ett mer systematiskt arbete med psykosocial arbetsmiljö som viktiga frågor att utveckla. Satsningar på en säker arbetsmiljö, där inga medarbetare skadas i arbetet, ska genomföras. Detta gäller även inom projekt där entreprenörer anlitas, så som Stockholms Framtida Avloppsrening.

Bolaget behöver skapa en snabbare och säkrare resursförsörjning genom att effektivisera och förtydliga rekryteringsprocessen och introduktionsprocessen. Under första tertiet har förenklade rutiner införts för att korta ned startsträckan för nyanställda, konsulter och inhyrd personal. Samtidigt har en platsintroduktion av nyanställda med rundvisning, genomgång av rutiner och verktyg införts.

Det här har vi åstadkommit under 2018:

Vidareutveckling av bolagsmålet har fortsatt med gott resultat under året. Två utvecklingsprojekt har genomförts med fokus på effektivisering av processerna för introduktion och avslut samt processen för rehabilitering. Förbättringsarbetet har inneburit en effektivare administration och en större avlastning för cheferna i verksamheten.

Ett omfattande arbete har genomförts för att sätta en bolagsövergripande organisation och ett gemensamt arbetsätt för arbetsmiljöfrågor samt att höja den generella grundkompetensen hos chefer och skyddsombud. Det förebyggande hälsofrämjande arbetet har omformats genom en verktygslåda för ett hälsofrämjande ledarskap samt upphandling av en enskild leverantör för bolagets hälsoprogram, vilket kommer att ge bättre överblick och bättre förutsättningar för uppföljning och analys.

Antalet erbjudna ferieplatser har ökat under året, likaså antalet kommunala visstidsanställningar. Dock har Jobbtorg Stockholm haft svårt att matcha kandidater, vilket har gjort att samtliga platser inte fyllts. Under året har vidareutveckling av ramverk och strukturer genomförts för att etablera, hantera och administrera praktikplatser, ferieplatser och

kommunala visstidsanställningar.

Bolaget har beslutat att hämta hem den outsourcade lönehanteringen. Förändringen kommer, utöver att ge verksamheten kontroll över lönehanteringen, också att ge möjlighet till systemstöd inom andra HR-processer som t ex statistik, uppföljning och löneöversyn.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	   Aktivt Medskapandeindex	80	78	
	   Index Bra arbetsgivare	86	87	
	Analys Utfallet visar på en ökning från 2017 och ligger en över KF:s mål. Dock när vi inte riktigt vår egen målsättning.			
	   Sjukfrånvaro	3,6 %	3,5 %	
	Analys Vi har jobbat mer aktivt med sjukfrånvaron och ser en försiktig trend till lägre sjuktal jämfört med 2017. Vi är dock awaktande i vår analys och kommer fortsätta jobba aktivt med både chefer och medarbetares frånvaro och hoppas att siffrorna fortsätter att sjunka.			
	   Sjukfrånvaro dag 1-14	1,6 %	1,5 %	
	Analys Korttidssjukfrånvaron har minskat jämfört med 2017, men vi har inte riktigt nått det mycket ambitiösa målet om 1,5%.			

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Stockholm Vatten och Avfall har en bred verksamhet med upphandlingar inom många olika områden såsom som byggentreprenader, driftentreprenader för avfallsinsamling, material för våra anläggningar och ledningsnät. Bolaget arbetar ständigt med att utveckla upphandlingsprocessen och fortsätter arbetet med att utarbeta och implementera tydlig process och rutiner för systematisk avtalsuppföljning.

Det finns en vana och ett stort engagemang i organisationen att ställa och följa upp krav som bidrar till hållbarhet inom klimat- och miljöområdet. Som en del av det systematiska uppföljningsarbetet i entreprenader ställer bolaget krav på att samtliga material som används i bygg-, lednings- och anläggningsprojekt ska redovisas och vara bedömda i Byggvarubedömningen (BVB). I de fall material som föreslås eller behöver användas i ett projekt inte uppfyller BVB:s nivå godkänd eller utmärkt, finns rutiner och instruktioner för hur detta ska hanteras. BVB säkerställer att vi har dokumentation över samtliga material som byggs in och används i mark och anläggning.

Under året har allt större fokus lagts på att införa krav på socialt ansvar på våra leverantörer. I samarbete med Arbetsmarknadsförvaltningen har vi bland annat i större entreprenadkontrakt ställt krav på sysselsättningsfrämjande åtgärder. Kraven har utvecklats från att initialt enbart innebära att dialog mellan entreprenör och Arbetsmarknadsförvaltning ska genomföras till att i tillämpliga fall omfatta krav på att ett visst antal individer erbjuds plats. Bolaget har följt upp att entreprenör fört dialog med Arbetsmarknadsförvaltningen och att kraven därmed är på väg

att uppfyllas i samråd mellan entreprenör och förvaltning.

Det här har vi åstadkommit under 2018:

Upphandlingsenheten arrangerar vid två tillfällen per år upphandlingsforum med deltagare från bolagets olika verksamheter med syfte att presentera viktiga förändringar i lagstiftning, kravställning och riktlinjer, att gå igenom nya ramavtal, pågående och kommande upphandlingar samt genomförda och kommande aktiviteter för avtalsuppföljning. Då det är viktigt att alla som avropar från ramavtal liksom att avtalsägare känner ett ansvar för att avtalsuppföljning genomförs på ett systematiskt och likartat sätt, har särskilt fokus satts på avtalsuppföljningsprocessen, dess roller och ansvarsfördelning.

Upphandling av ramavtal för tekniska konsulter för VA-projektering avslutades i april. Upphandlingen genomfördes med en upphandlingsmodell med fasta priser som bolaget inte tidigare har prövat. Modellen förväntas öka förutsättningarna att få in de resurser och de kompetenser vi efterfrågar. Ramavtalet är centralt för att projektverksamheten ska klara sina leveranser och konkurrensen om de erfarna resurserna på marknaden är mycket stor, vilket har lett till att bolaget det senaste året har haft svårt att få in rätt kompetens till avtalade priser. Fastprismodellen innebär i korthet att avtalets timpriser för olika konsultkategorier sattes av bolaget i samband med upphandlingen och timpriserna då blir samma för alla leverantörer. Utvärderingen har enbart gjorts på kvalitet, vilken bedömts genom poängsättning av genomförandebeskrivning för ett flertal typuppdrag. Ju högre poäng desto större andel av avropsvolymen. Det är än så länge för tidigt att säga att modellen med fasta priser haft den effekt som avsågs i upphandlingen, bolaget kan dock konstatera att ett flertal mindre, specialiserade leverantörer fått kontrakt jämfört tidigare vilket ses som positivt ur ett marknads- och leveransperspektiv.

Medarbetare från upphandlingsenheten samt upphandlingschefen deltar fortsatt i stadens projekt VINST, där bolaget även har representation i projektets operativa styrgrupp. I delprojekten för upphandling av nytt upphandlings- och avtalssystem och utveckling och införande av gemensamma processer för inköp och upphandling har bolaget deltagit mycket aktivt. Stockholm Vatten och Avfall kommer att vara med i första gruppen vid implementering de nya systemen under 2019.

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
	 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	95 %	75 %	
				 Bolagets ska i relevanta upphandlingar ställa krav på socialt ansvar
				Analys Bolaget följer generell riktlinjerna i Stockholm stads program för upphandling och inköp och ställer i relevanta

Bolagsstyrelsens mål för verksamhetsområdet	Indikator	Periodens utfall	Årsmål	Aktivitet
				upphandlingar krav på socialt ansvar. Fokus har under senare delen av 2018 legat på att utveckla kravställning avseende etisk hänsyn i varuupphandlingar, vilket fullt ut får genomslag i upphandlingar som startar 2019.

Bolagsspecifika inriktningar

Årsrapport

Stockholm Vatten och Avfall

Tillsammans för världens
mest hållbara stad

STOCKHOLM
VATTEN
OCH AVFALL

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Vi har hållbara effektiva processer	4
3	Vi finns till för våra kunder.....	7
4	Vi är en attraktiv arbetsgivare.....	9
5	Vi ska öka kapaciteten och säkerställa kvaliteten på dricksvatten.....	10
6	Vi ska öka kapaciteten för avledning och rening av avloppsvatten.....	12
7	Vi ska skapa effektiva lösningar för omhändertagandet av avfall.....	14

1 Sammanfattning

Stockholm Vatten och Avfalls bolagsmål följs upp på övergripande nivå upp med hjälp av ett antal bolagsindikatorer. Under varje bolagsmål finns också en analys av läget i relation till den strategiska planen för 2018-2022. Arbetet mot bolagsmålen flyter på bra, men det finns förseningar inom vissa områden jämfört med ambitionsnivån. Orsakerna är bland annat att mycket utvecklingsarbete pågår samtidigt i verksamheten samt att störningarna i avfallsinsamlingen förra året krävde mycket resurser från ordinarie arbetsuppgifter.

Uppföljning av stadens mål och ägardirektiv redovisas i den separata utfallsrapporten till Stadshus AB.

Bolagsmål:

2 Vi har hållbara effektiva processer

Analys

Ett nytt processororienterat verksamhetsledningssystem (Kompassen) arbetades fram under året och driftsattes vid årsskiftet. Merparten av verksamhetens huvudsakliga processer är kartlagda och finns tillgängliga i systemet. Under 2019 kommer Kompassen att kompletteras och utvecklas för att successivt ersätta övriga kanaler för styrande och vägledande information och för att bidra till ett strukturerat arbetssätt för processutveckling.

Utkast till ny klassificeringsstruktur och processororienterade informationsredovisningar (hanteringsanvisningar) har tagits fram liksom ett förslag till plan för implementering. Arbetet med att ta fram en övergripande strategi för informationshantering pågår och samordningsarbete med arbetet för teknisk informationshantering har initierats. Under året har IT-strategin uppdaterats för att ligga till grund för beslutsunderlag till en uppdaterad IT-systemarkitektur.

Integrationen av VA- och avfallsverksamheten i ett gemensamt debiteringssystem fortgår och förväntas vara implementerat under våren 2019. En intern app för vattenmätarbyten med effektivisering genom digitalisering av en tidigare pappershantering har lanserats under året, och ytterligare projekt pågår för att implementera mobila lösningar/appar som kommer att kunna öka den interna effektiviteten liksom tillgängligheten för våra kunder och entreprenörer. Därutöver pågår en uppdatering av system för projektuppföljning. Under våren implementerades ett nytt system för att hantera interna supportärenden vilket ger både effektiva interna flöden och god spårbarhet. Under 2018 genomfördes dessutom ett pilotprojekt inom neurala nätverk (artificiell intelligens) för statusbedömning av ledningsnätet och för att ta fram en modell som på sikt ska kunna förutse läckor. Resultaten i pilotprojektet har varit mycket lovande, och efter utveckling kommer resultaten att kunna användas för framtida åtgärds- och underhållsplanering.

En tryckt hållbarhetsrapport innehållande vår hållbarhetsredovisning har givits ut för att kommunicera verksamhetens viktigaste hållbarhetsfrågor till våra intressenter. Elektronisk körjournal är installerad i våra fordon. Den kommer att ge information om hur bilarna används samt även bidra till underlag för att arbeta vidare med fordonsfrågorna ur ett hållbarhetsperspektiv.

Investeringsnivån i det befintliga ledningsnätet för verksamhetsåret är högre än budgeterat. Förnyelsetakten för såväl spillvatten- som vattenledningar når målvärdet. För dagvatten förnyades dock färre meter ledning än målsättningen. Att reinvesteringstakten för dagvatten är lägre än målvärdet beror delvis på att det inte funnits samma behov av förnyelse på dagvattenledningsnätet. Korrosionen på en dagvattenledning är lägre än på spillvattenledning och konsekvensen av att dagvatten läcker ut är lägre.

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvärde	Årsmåål
 Andel kartlagda övergripande huvudprocesser, av identifierade (%)	78,95 %			100 %
<i>Analys</i> Kartläggningar pågår med stort engagemang och huvudprocesserna har kommit olika långt. De flesta huvudprocesser har kartlagts ner till en första nivå, men för "Teckna och förbereda kund", "Behandla avfall", "Utveckla infrastruktur för VA och Avfall" samt "Hantera information och dokument" är den första nivån ännu inte färdigkartlagd.				

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvärde	Årsmåle																																							
 Implementering av verksamhetsledningssystem. Bedömning 1-3	 3. Helt uppfyllt																																										
<i>Analys</i> Kompassen - vårt verksamhetsledningssystem togs i drift strax efter årsskiftet. Plattformen är därmed på plats. Under 2019 fortsätter arbetet med att kartlägga, införa och utveckla arbetsprocesserna.																																											
 Framtagen strategi för informations- och dokumenthantering	 1. Ej uppfyllt																																										
<i>Analys</i> Arbetet är försenat då det kräver mer insatser samt nära samarbete med IT-enheten.																																											
 Hållbarhetsindex																																											
<i>Analys</i> Hållbarhetsindex har arbetats fram för alla viktiga hållbarhetsområden under 2018 och har remissats och förankrats med hållbarhetsteamet (som består av olika representanter från verksamheten). På grund av att vi inte hann gå upp till beslut hos ledningsgruppen med hållbarhetsindex under 2018 måste vi nu göra en genomlysning för att se att inga befintliga mål eller indikatorer i ILS som dessa hållbarhetsindex består av har förändrats för år 2019.																																											
 Andel förebyggande underhåll	47,03 %	44	35 %																																								
<i>Analys</i> Än så länge rapporterar endast Avloppsrening in utfall på indikatorn.																																											
  Förnysetakt	2			3																																							
<i>Analys</i> Förnysetakten har förbättrats för såväl spillvatten- som vattenledningar jämfört med målvärdet. För dagvatten förnyades dock färre meter ledning än målsättningen. Att dagvatten hamnar lågt beror delvis på att det inte funnits samma behov av förnyelse på dagvattenledningsnätet, där både korrosion och konsekvenser vid utläckage är lägre än på spillvattenledningar.																																											
  Investeringsnivå för befintligt ledningsnät (mnkr)	422			400																																							
 Prognossäkerhet per avdelning +/- 5%	608 911		534 086																																								
<i>Analys</i> Uppföljning Acc utfall 2018 mot P2																																											
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Årsbokslut 2018</th> <th></th> <th>Avvikelse %</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>mnkr</td> <td></td> <td>2018/P2</td> </tr> <tr> <td>Externt driftresultat</td> <td>L (30)</td> <td>2%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>P (54)</td> <td>-44%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>A (40)</td> <td>-6%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>V (20)</td> <td>3%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>SFA (75)</td> <td>-8%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>SV bolagsö (15 & 80)</td> <td>-894%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Ek/IT/Upphandl (14)</td> <td>-4%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Kund & Kom (16)</td> <td>-11%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Personal & Verk (17)</td> <td>-8%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>VD stab (13)</td> <td>-1%</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Avfall (60)</td> <td>6%</td> </tr> </tbody> </table>					Årsbokslut 2018		Avvikelse %	mnkr		2018/P2	Externt driftresultat	L (30)	2%		P (54)	-44%		A (40)	-6%		V (20)	3%		SFA (75)	-8%		SV bolagsö (15 & 80)	-894%		Ek/IT/Upphandl (14)	-4%		Kund & Kom (16)	-11%		Personal & Verk (17)	-8%		VD stab (13)	-1%		Avfall (60)	6%
Årsbokslut 2018		Avvikelse %																																									
mnkr		2018/P2																																									
Externt driftresultat	L (30)	2%																																									
	P (54)	-44%																																									
	A (40)	-6%																																									
	V (20)	3%																																									
	SFA (75)	-8%																																									
	SV bolagsö (15 & 80)	-894%																																									
	Ek/IT/Upphandl (14)	-4%																																									
	Kund & Kom (16)	-11%																																									
	Personal & Verk (17)	-8%																																									
	VD stab (13)	-1%																																									
	Avfall (60)	6%																																									

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvär de	Årsm ål

Bolagsmål:

3 Vi finns till för våra kunder

Analys

I uppdraget att öka kundfokus i organisationen och uppnå en gemensam kundsyn har en första utbildning i kundbemötande tagits fram. Målsättningen för 2019 är att ta utbildningen vidare i organisationen.

Implementeringen av ett gemensamt kundsystem har pågått under hela året. Stort fokus har legat på utbildning av handläggarna på kundtjänst, tester samt översyn av arbetsätt och rutiner för att nå en gemensam kundprocess. Det ärendehanteringssystem som implementerats i verksamheten under våren har lett till en förbättrad struktur av våra inkommande kundärenden. Med det nya kundsystemet på plats kommer bolaget att kunna ta hand om alla inkommande kundärenden och har därmed nått viktiga synergier från sammanslagningen av VA- och avfallsverksamheten. Nästa steg blir att utveckla det digitala kundmötet.

Under hösten genomfördes den första gemensamma kundundersökningen för Stockholm Vatten och Avfall. Verksamheten når ett högt övergripande NKI (nöjd-kund-index) på 73,5. Resultatet visar även att bolaget har ett mycket högt förtroende hos våra kunder.

Som en del i målet att engagera och motivera stockholmarna till en hållbar livsstil har det under året tagits fram ett pedagogiskt material som stöd för lärare i årskurserna F - 6. Detta är anpassat till läroplanens kunskapsmål och färdigheter och kan laddas ner från www.svoa.se. Vidare har bolagets deltagande i Baltic Sea Science Center förberetts och en invigning planeras till april 2019.

Under året har bolaget arbetat proaktivt med kommunikationen i samband med Stockholms framtida avloppsrening, framförallt genom dialog med boende och verksamheter som berörs av projektet. Flera kampanjer är genomförda, bland annat för att öka antalet kunder som matavfallssorterar, stötta det lokala åtgärdsprogrammet för Stockholms sjöar, och öka antalet insamlade julgranar.

Sammanfattning indikatorer

3 ◆

2 ●

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvärde	Årsmål
◆ Implementering av framtagen servicepolicy. Bedömning 1-3.	◆ 2. Delvis uppfyllt			
<i>Analys</i> En servicepolicy finns framtagen men implementeringen har fått pausa p g a entreprenösbyte och omprioriteringar i samaband med detta. Servicepolicy n kommer att ligga med som en del i den kundbemötandebildning som ska erbjudas medarbetarna under 2019.				
◆ Framtaget tjänsteutbud. Bedömning 1-3	◆ 2. Delvis uppfyllt			
<i>Analys</i> Aktiviteten är pausad eftersom det finns behov att tydliggöra organisatoriska ansvarsområden vad det gäller utveckling av nya tjänster och produkter, samt utvärdering och uppföljning av dessa.				

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvärde	Årsmål
 Genomförande av kundmätning 2018	100 %		100 %	
 Framtaget pedagogiskt upplägg kommunicerat till Stockholms skolor. Bedömning 1-3	 3. Helt uppfyllt			
 Implementering av BFUS. Bedömning 1-3	 2. Delvis uppfyllt			
<i>Analys</i> Implementering av BFUS framflyttad till första kvartalet 2019.				

Bolagsmål:

4 Vi är en attraktiv arbetsgivare

Analys

Vidareutveckling av bolagsmålet har fortsatt med gott resultat under året. Två utvecklingsprojekt har genomförts med fokus på effektivisering av processerna för introduktion och avslut samt processen för rehabilitering. Förbättringsarbetet har inneburit en effektivare administration och en större avlastning för cheferna i verksamheten.

Ett omfattande arbete har genomförts för att sätta en bolagsövergripande organisation och ett gemensamt arbetsätt för arbetsmiljöfrågor samt att höja den generella grundkompetensen hos chefer och skyddsombud. Det förebyggande hälsofrämjande arbetet har omformats genom en verktygslåda för ett hälsofrämjande ledarskap samt upphandling av en enskild leverantör för bolagets hälsoprogram, vilket kommer att ge bättre överblick och bättre förutsättningar för uppföljning och analys.

Antalet erbjudna ferieplatser har ökat under året, likaså antalet kommunala visstidsanställningar. Dock har Jobbtorg Stockholm haft svårt att matcha kandidater, vilket har gjort att samtliga platser inte fyllts. Under året har vidareutveckling av ramverk och strukturer genomförts för att etablera, hantera och administrera praktikplatser, ferieplatser och kommunala visstidsanställningar.

Bolaget har beslutat att hämta hem den outsourcade lönehanteringen. Förändringen kommer, utöver att ge verksamheten kontroll över lönehanteringen, också att ge möjlighet till systemstöd inom andra HR-processer som t ex statistik, uppföljning och löneöversyn.

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvärde	Årsmål
  Aktivt Medskapandeindex	80			78
  Index Bra arbetsgivare	86			87
<i>Analys</i> Utfallet visar på en ökning från 2017 och ligger en över KF:s mål. Dock når vi inte riktigt vår egen målsättning.				
 Andel utredda arbetsplatsolyckor	57,14 %	57		
<i>Analys</i> Under hade vi 49 olycksfall (inkl entreprenörer som var 9 anmälningar) varav 28 är klara. Inget målvärde var satt för 2018.				

Bolagsmål:

5 Vi ska öka kapaciteten och säkerställa kvaliteten på dricksvatten

Analys

Utredningsbeslut för Stockholms Framtida Vattenförsörjning (SFV) togs av styrelsen i november och programmet har precis startats upp. Organisation och bemanning har påbörjats.

Analys av nuvarande och framtida kapacitet utifrån målet i den regionala vattenförsörjningsplanen är i princip klar och avstämning med Norrvatten har genomförts, vilket även varit underlag till styrelsebeslutet. Arbetet med dimensionering av anläggningarna utifrån normaldygn och i händelse av kris genomfördes under våren och sommaren..

I arbetet med SFV har det framkommit att en flaskhals är långsamfiltren på Norsborg vilka når sin maxkapacitet redan år 2020. Planen med att bygga över dessa är framflyttad då det är för sårbart att ta filter ur drift för renovering och övertäckning. Istället har utbyggnad av filter utretts och inriktningsbeslut för utbyggnad av fyra nya långsamfilter Norsborg togs i december.

Arbetet med att förstärka huvudvattenledningsnätet framskrider och utifrån kapacitetsutredning kommer en plan för åtgärder att tas fram inom ramen för SFV-programmet. Hitintills är de mest kritiska punkterna identifierade och en prioritering genomförs. Arbetet med att förstärka Hässelbyledningen fortskrider enligt plan liksom intagsledningen till västra Norsborg, där inkoppling gjordes efter påsk. Projektering av intag från Borsjön startades som planerat efter sommaren. 11-Reservoarprojektet är uppstartat i syfte att statusbedöma, renovera samt säkerställa kapacitet och funktion för våra reservoarer. Ett pilotprojekt inom neurala nätverk (artificiell intelligens) i syfte att statusbedöma vattenledningsnätet har pågått sedan i våras och presenterades under hösten. De första resultaten är mycket lovande och kommer att användas för framtida åtgärds- och underhållsplanering.

Arbete med skalskydd pågår enligt ny plan. Nya dörrmiljöer och skalskydd pågår på båda vattenverken. Kameraövervakning och videoanalys har lämnats över till säkerhetsenheten enligt tidigare beslut.

Sammanfattning indikatorer

3

4

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvärde	Årsmål
Fastställd organisation för Stockholms Framtida Dricksvattenförsörjning. Följsamhet mot plan.	2. Delvis uppfyllt			
<i>Analys</i> Utredningsbeslut tog i styrelsen i november i vilken en plan för organisation ingår. Organisationen är inte helt fastställd och bemanning pågår.				
Plan för kapacitetshöjande åtgärder på vattenverken. Bedömning 1-3	3. Helt uppfyllt			
<i>Analys</i>				

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvärde	Årsmål
Stockholm Vatten och Avfall				
Generalplan för kapacitetshöjandeåtgärder har tagits fram och förfinats under våren och sommaren. De stora projekten är utlagda och arbete med synkning mot ledningsnät och Norrvatten pågår. Pilotförsöken fortsätter intensivt under året och membranpiloten är igång. I dagsläget har det identifierats att kapaciteten på Norsborgs långsamfilter behöver öka till 2020 varför utredning av övertäckning och utbyggnad genomförts, beslut för utbyggnad av 4 nya filter togs i styrelsen i december. Strategiskbeslut för hela SFV-programmet tog av styrelsen i november.				
 Praktisk uthållig produktionskapacitet i m3/h	19 500	19 500	19 500	
<i>Analys</i>				
Vattenproduktion				
Arbeten med att förbättra kapaciteten genom rensningar av filter har genomförts under året. Målet uppnås med nöd och näppe och aktiviteter är inplanerade under 2019 och frammåt för att förbättra och säkerställa kapaciteten. I och med styrelsesbeslutet i november startar SFV-programmet och arbete med att säkerställa och förbättra kapaciteten på verken går in i ett intensivare skede kommande 15 år.				
 Följsamhet mot handlingsplan för förbättrat skalskydd vid vattenverken. Bedömning 1-3	 3. Helt uppfyllt			
<i>Analys</i>				
Stockholm Vatten och Avfall				
Handlingsplanen följs, staket färdigställdes under 2017. Under 2018 installeras nya dörrmiljöer och yttre skalskydd på verken. Projektering av ny videotektering och analys överlämnades i juni till säkerhetsenheten. Säkerhetsenheten har tagit över den centrala övervakningen och arbete med ny kontrollcentral pågår.				
 Borttagen mängd fosfor ur Bornsjön (kg)	175	175	180	
<i>Analys</i>				
Målet nås inte riktigt för året avseende total mängd fosfor som bortförts ur Bornsjön. Bornsjöverket fungerar som det ska med väldigt goda reningsresultat, dock är verket nytt och vi har fortfarande vissa inkörningsproblem vilket gör att vi inte kan belasta det fullt ut, därav att den totala mängden minskat mot föregående år				
 Plan för kapacitetshöjande åtgärder på huvudvattenledningsnätet. Bedömning 1-3	 2. Delvis uppfyllt			
<i>Analys</i>				
Huvuddragen för kapacitetshöjande åtgärder är framtagna men arbetet behöver samordnas med dricksvattenproduktionen inom ramen för SFV projektet (Stockholms Framtida Vattenförsörjning). Arbetet kommer att systematiseras och tidssättas för att nå bolagsmålet på lång sikt.				
 Systematisk kontroll, analys och åtgärder på vattenledningsnätet. Bedömning 1-3	 3. Helt uppfyllt			
<i>Analys</i>				
Ledningsnät				
Systematisk funktionskontroll och planerad läcksökning har vida överstigit målet. Vi har även under året startat upp ett pilotprojekt med Neurala nätverk (Artificiell Intelligens) för att statusbedömma drickvattennätet, vilken är en viktig del i det systematiska åtgärdsplanarbetet. Vi har dock inte funnit den mängd läckor vi hade hoppats på/ målsatt i samband med den planerade läcksökningen.				

Bolagsmål:

6 Vi ska öka kapaciteten för avledning och rening av avloppsvatten

Analys

Projekt Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA) har reviderat genomförandebeslut med ny budget och förlängd tidplan. Miljötillstånd erhöles i december (2017) från Mark- och Miljödomstolen, men har överklagats. Tidplanen för SFA justerades på styrgruppsmöte i november.

Verksamheten uppnådde inte det gemensamma utsläppsvillkoret för reningsresultat av fosfor under kvartal 2. Gränsvärdet överskreds och även i november överskreds månadsmedelvärdet för fosfor. Året har varit ansträngt för reningsprocessen för både kväve och fosfor framförallt i Henriksdal. Reningsresultatet visar hur viktigt det är att vi får det nya miljötillståndet med vissa lättnader under projektiden för SFA.

Vid båda verken pågår förbättringsarbete för att klara utsläppskraven, och hösten 2017 kom separat rejektivattenrening igång på Bromma. Det är gynnsamt för kapaciteten att rena kväve vilket visar resultat, men processen är känslig för störningar. Förstärkt förfällning har installerats på Bromma med driftsättning första kvartalet 2019. Vid Henriksdal har ett nytt processteg för att avlasta reningsprocessen för höglödesrening tagits i provdrift, men under hösten avbröts fortsatt drifttagning pga projektarbete som medförde problem att pumpa bort överskottsslam i processen.

Förbättringsprojekt för rötning och avvattning av slam pågår vid båda verken. Exempelvis förbättras styrning och avvattning av överskottsslam till rötkastrarna för mer kapacitet, förtjockning av primärslam samt uppgradering slamavvattningen med nya centrifuger för ökade slammängder och torrsbstanshalt på avvattnat slam.

Rågasproduktionen från avloppsslam och organiskt material (fettavskiljarslam) har varit lägre än tidigare år, dels pga något mindre mängd levererat fettavskiljarslam samt att Scandinavian Biofuel inte tillfört externt organiskt material på grund av höga råmaterialpriser.

Samtliga Revaq-krav för 2018 är uppfyllda. Uppströmsarbetet följer uppsatta planer och ger resultat, men det blir allt svårare att hitta källor till förhöjda halter av metaller i avloppsvattnet. Ett exempel är silver från Värtaområdet, vilket begränsar möjligheten att använda Henriksdals slam på åkermark. Det nya avtalet med Stockholms Hamnar om spillvatten från färjorna kan ge bättre möjligheter att spåra källan. Tillsyn på Förbifartens entreprenader fortlöper, och vid Bromma ser vi effekten av byggverksamhet och flöden från Förbifart Stockholm.

Nytt avtal har tecknats mellan SRV och SVOA för skötsel av lakvattenreningsverket. För SRV lakvattenrening pågår ett förbättringsprojekt för att öka kapacitet samt reningsprocessen så att halterna av framför allt krom kan sänkas för att inte begränsa lantbruksgivan om några år. Efter att Eurofins bytt analysinstrument hösten 2017 låg kadmiumhalten i slam 30% högre jämfört med tidigare vilket rapporterades i T1. Eurofins har sedan genomfört kontrollanalyser och justerat ner halterna med ca 15%, vilket innebär att Stockholms miljömål om minskning av 15 prioriterade ämnen uppnåddes under 2018. Arbetet med ny slamupphandling, baserad på uppdaterad slamstrategi pågår eftersom nuvarande mottagare (Boliden) meddelat att de inte förlänger sista året. Arrendet för Valsta slamlager löper ut 2020, och förhandling kring nytt avtal pågår med markägaren. Nytt miljötillstånd för Valsta med skärpta villkor för

utsläpp till recipient innebär stora kostnader och behov av investering vid slamlagret.

Bräddningar från pumpstationer beroende på inre fel minskar, vilket visar att det utökade arbetet med förebyggande underhåll börjar ge resultat. Den systematiska kontrollen av ledningsnätet genom TV-inspektion följde till sist plan efter en trög inledning. Det har varit problem med områdesspolningen på grund av ett entreprenörsbyte.

Planen med att minska tillskottsvatten är delvis omhändertaget i SFA-projektet, men en fördjupande analys genomförs inom bolaget för att se vilka ytterligare åtgärder som är möjliga att genomföra. Bräddningsmålet kommer ej att kunna nås på grund av ökande skyfall och nya beräkningsmodeller. Ändrade villkor gäller i det nya miljötillståndet.

Sammanfattning indikatorer

2

4

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvärde	Årsmål
Följning av projektplan/beslut för Stockholms Framtida Avloppsrening, bedömning 1-3	3			3
<i>Analys</i> Tidplanen justerades på styrgruppsmöte i november. Överledning från Bromma i ska bli färdig juli 2026 och Henriksdal helt färdigbyggt 2029.				
Uppnådda reningsresultat för avloppsvattenreningen (skala 1-3, där 3 betyder att målet är uppfyllt)	2			3
<i>Analys</i> Under kvartal 2 samt under kvartal 4 överskreds gränsvärdet för fosfor. Reningsprocessen vid Henriksdal är högbelastad då delar av anläggningen är avstängd för ombyggnation för SFA och har mycket små marginaler vid störningar, exempelvis vid nederbörd. Åtgärder med processförbättringar vid Bromma har bidragit till att vi klarar det gemensamma utsläppsvillkoret för kväve samt att vi klarar utsläppsvillkoret totalmängd fosfor (max 50 ton).				
Uppfyllda REVAQ-krav. Bedömning 1-3	3		3	
<i>Analys</i> Samtliga Revaqkrav är uppfyllda för 2018. De prioriterade metallerna i kadmium, silver och kvicksilver låg på samma nivåer som 2016 och 2017. Kraven på metaller i Revaq skärps varje år och från 2019 kommer silver att bli begränsande för slam från Henriksdal. Inom Revaq har både externa och interna revisioner genomförts på Både Henriksdal och Bromma. En avvikelse om kontroll av busstömningen på Lindarängsvägen kvarstår.				
Systematisk kontroll, analys och åtgärder på avloppsledningsnätet. Bedömning 1-3		2. Delvis uppfyllt		
<i>Analys</i> Den systematiska kontrollen av ledningsnätet genom TV-inspektion följde till sist plan efter en trög inledning. Det har varit ett skakigt år kring områdesspolningen då vi har haft ett entreprenörsbyte, vi har under året haft stora problem med att få arbete utfört samt återrapportering kring vad som är gjort, vi har under årets slut inte satt press på entreprenören då vi har större budgetavvikelser på de externa kostnaderna.				
Plan för att minska tillskottsvatten. Bedömning 1-3		3. Helt uppfyllt		
Beräknad bräddning från avloppsledningsnätet kbm	293 295			325 000

Bolagsmål:

7 Vi ska skapa effektiva lösningar för omhändertagandet av avfall

Analys

Insamlingen av hushållsavfall och matavfall har haft störningar utöver det vanliga under hela 2018. Den totala reklamationsnivån jämfört med antal hämtningar blev 1,0% jämfört med målet att ligga under 0,3%. De höga reklamationsnivåerna beror på fortsatt problematik kopplat till entreprenörbytet som genomfördes under hösten 2017. Tack vare aktivt uppföljningsarbete och proaktiva insatser har dock störningarna för Stockholmarna kunnat mildras.

Kommunfullmäktige ambitiösa mål om att 40% av matavfallet ska behandlas biologiskt 2018 uppfylls inte, och utfallet är 25%. Eftersläpningar från 2017 års sopkonflikt och entreprenörsskifte för insamlingen samt nya behandlingsavtal under 2018 har inneburit att matavfall felaktigt gått till förbränning eller till andra anläggningar utan statistikredovisning. Uteblivna tömningar av restavfallet och framförallt kraftigt ökade reklamationer avseende matavfallstömningarna har gjort det svårare att motivera nya kunder till utsortering. Befintliga kunder har lagt matavfall i restavfallsbehållaren eller sagt upp matavfallsabonnemanget. Bolaget kan dock se en positiv utveckling för matavfallsinsamlingen hos stadens verksamheter och bolag. Bland stadsdelsförvaltningarna har sju förvaltningar en anslutningsgrad på 70 % eller högre och hos bostadsbolagen ligger Micasa, Familjebostäder och Svenska Bostäder på topp, och samtliga har en anslutningsgrad över 40 %.

Mycket av avdelningens arbete har under året handlat om att förbereda bolaget för övertagande av huvudmannskapet för stationära sopsugar i enlighet med styrelsebeslut i december 2017 samt i kommunfullmäktige i april 2018. I arbetet ingår att kartlägga processer, se över behov av kompetenser och ny organisation, ta fram handlingsplaner mm, samt att ta fram förslag till reviderade föreskrifter och taxa anpassade till ett kommunalt huvudmannskap. Revidering av avfallsföreskrifterna med förändringar på grund av huvudmannskapet lyftes till avfallsnämnden i oktober 2018.

Under året har avdelningen arbetat med att utveckla hur grovavfallshanteringen ska fungera i Stockholm de kommande åren. Efter genomförda upphandlingar med driftstart i april 2019 höjs ambitionsnivåerna för att öka andelen återbruk och samtidigt minska avfallsmängderna med förbättrad service för de som saknar bil.

Pop-up återbruket hade en stor ökning av event under 2018. Totalt genomfördes 44 aktiviteter där kommuninvånarna gjorde drygt 44000 byten vilket motsvarar c:a 13 ton återbruk. Den uppskattade tjänsten med julgransinsamling förstärktes under året med 23 nya insamlingsplatser. Totalt finns 88 unika platser från vilka julgranarna går till biokolsproduktion.

Upphandling av sorteringsanläggning för Högdalens sorterings- och matavfallsanläggning (HSMA) blev klar 2018. Upphandling av byggentreprenad pågår in i 2019. Det finns viss risk för förseningar i detaljplaneprocessen.

Sammanfattning indikatorer

1 ■

2
2

Indikatorer	Periodens utfall	Ack. Utfall	Målvärde	Årsmåål
  Andel matavfall till biologisk behandling av förväntad uppkommen mängd	25 %			40 %
<i>Analys</i> Vi når inte upp i de mängder vi önskat, utfallet blev knappt 25 % av den beräknat uppkomna mängden matavfall - långt under KF:s mål på 40 %. Vi har arbetat i motvind under året då en av entreprenörerna haft höga reklamnivåer som inneburit överfyllda soprum och en del mat- och restavfall samkörts till förbränning för att snabbt få rent i soprummen. Under hösten ökade dessutom reklamationerna kraftigt för matavfallsinsamlingen och kunder började lägga matavfallspåsar i restavfallskärl, slutade sortera eller avslutade matavfallsabonnemang. Entreprenörens brister i insamlingen innebär minskat förtroende för oss - det är svårt att övertyga kunder till utsortering när den vanliga hämtningen inte fungerar och än värre när vi lovat nya kunder en effektiv, miljömässig och för kunden ekonomiskt fördelaktig insamling som sedan inte fungerat. Trots detta har antalet kunder ändå ökat bra utifrån de förutsättningar vi haft men mängderna hänger tyvärr inte med. Insamlingsgraden var 22 % 2017 men då användes en äldre beräkningsmodell där den totala mängden uppkommet matavfall beräknades vara lägre än i nuvarande modell. Mängden matavfall som gått till biologisk behandling har ökat från 19 676 ton till 23 680 ton.				
  Andel materialåtervinning för avfall som tas emot (%)	30,15 %	34		37 %
<i>Analys</i> Andelen brännbart avfall har inte minskat i den förväntade utsträckningen på ÅVC:erna. Även fraktionen Porslin och isolering är högre än förväntat. Den sena våren och sedan den varma sommaren har även inneburit lägre mängder trädgårdsavfall. Med utökade utbildningsinsatser för personalen finns förhoppning om förbättring, huvudsakligen avseende andelen plast till materialåtervinning men målet blir antagligen svårt att nå för året. I slutet av året gjordes även ytterligare förändringar för minska möjligheter för företaget att försöka lämna flynnadsmassor. Denna förändring syntes tydligt från oktober och framåt, men fick konsekvensen att det till synes minskade andelen till materialåtervinning				
  Andel återbruk för material som tas emot i insamlingsystem	3,63 %	3		3,1 %
<i>Analys</i> Andelen återbruk har under hela 2018 haft en positiv trend. Målet uppfylldes. Speciellt glädjande var den stora ökningen av antalet genomförda byten på pop-up återbruket. Drygt 44000 byten genomfördes vilket motsvarar ca 13 ton som istället för att bli avfall bytes lokalt.				
  Andel farligt avfall i hushållsavfall	0,1			0,15 %
 Mängden hushållsavfall per person				470 kg/person
<i>Analys</i> Utfall för mängd husavfall 2018 per person blir klart till första tertiet 2019. Prognosen indikerar att årsmålet kommer att uppfyllas.				
 Insatser för avfallshanteringen självklara del av stadens planering. Bedömning 1-3		 2. Delvis uppfyllt		
<i>Analys</i> Det råder god vilja till samverkan inom staden. Bolaget måste dock vara drivande i frågan för att takten inte ska avta.				